

Dr. Kassasetter Róbert
Budapest
I. Diáktér 2. II.3.

NYITÁSI ÉS KÉZÍRATI HÍVATAL ES NYOMDA
Közp. Kolozsvar, St. Baron
4. Fop. (Brassai-utca) 10.
Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
H. N. Sz. — 558
A kéziratok kizárólag a
szerkesztőséghez cím-
ben érkező kéziratokat nem
vissza.

UJ KELEI

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Félévre	—	380
Negyedévre	—	260
Egy hónapra	—	70
Egy szám ára pályaud- varon és vidéken is 3 lej		
Bukarestben	—	3-50
Csehszlovákiában		
Egy hónapra	—	30-
Egy szám	—	ck 1-50

1934 szeptember 29 Hétfő

Cinj Kolozsvar * VII. évfolyam * 221. szám

5685. Tisri 1

Elillaró évek

Irta Marton Ernő

A mi ujeszterdönk a hervadás, az elmulás évadjára esik. Az őszi nap még ránk hullatja simogató aranyát, de sugara már bágyadtak, lassúdnak a levegőn halkán átrezeg a természet baldoklásának sóhaja. Kimegyünk a folyó partjára, morzsákat dobogatunk az elfutó habokba, jelképeül kiengesztelt bűneinknek és még előttünk duzzad az ős ezerszűt, tarka gazdagsága, a domboldalon még virágok nyílnak, almafák roskadoznak pirosító terhükkel, kicsatlaró szőlő-gerezdek kacagnak reánk, megejt a termékenység utólrhetetlen bája, de a messi hegyek felől hirtelen hűvös szellő kerekedik, nesztelen léptekkel átszalad a vize, halkán megrizegtetni a parti füzek sárguló leveleit és mi fázósan huzzuk össze mellünkön a kabátot. Valami ismeretlen torzongás fut végig rajtunk, tekintetünk elérved a messzeségbe és egyszerre azon képünk megunkat, hogy szomorúak lettünk és a lelkünk megtelt fájdalommal melankóliával. Mi lopta szívünkbe a szomorúságot? Mi torzongott végig a gerincünkön, mint hideg villámok azás?

Az elmulás lehellete volt, amely megérintett bennünket, a távozni készülő ifjúság bucsuja és a közeledő tél zimankós, boros napjainak előreküldött üzenete. Szóltál, magunkba-merülve hagyjuk ott a kis folyót, amelybe gyermekki, könnyü kedéllyel hajigáltuk bűneinket és lassu léptekkel indultunk vissza a város felé. Az első komoly, szorongó férgifogdók ilyenkor lepik el a zsidó ifjút, ilyenkor, a ros-hassáná ünnepe lágyan lehulló alkonyóráin. En mindig megrendülve éreztem ezeken a különös varázsu ünnepeken a természet mélyeséges intelmét, a nagy tanitást, amely a hirtelen támadt szelőlöböl, az érett gerezdből, a sárguló falevélből és az elfutó habokból szól hozzánk.

Van valami nehéz szimbólum abban, hogy a mi ujeszterdönk a hervadás és elmulás évadjára esik és nem például a bohó, könnyelmű tavaszi napokra. Mert jó az, ha a zsidó az esztendő fordulán nemcsak az eljövendő, igéretektől duzzadó évet köszönti könnyű szívvel, de megéri az elillanó évek nagy szomorúságát is és lelkére nehezedik a lepergett és soha vissza nem térő napok bánata. Talán ezért is vetnek újévi imádságaink olyan sötét színeket az eljövendő év palettájára, ezért a szívekbe nyílaló kérdések feszegetése: ki marad életben, ki pusztul el, ki tűzben, ki vízben, ki fegyver, ki kórság által? A számvetésre, a magabaszállásra a legjobb a hervadás évadja, amikor magunk fölött halljuk az elsiető idő zárnysuhogását. És a zsidó újév első sorban a számvetés ünnepe. *számvetés önmagunkkal, számvetés népünkkel és számvetés Istennel.*

Az első számvetés: az önmagunkkal való, a legszomorúbb. A mérleg serpenyője mindig el-lenünk bilken, mert egy újabb esztendő terhe nyomja lefelé. Egy évvel gazdagabbak lettünk, — mondhatnánk — de vajjon nem lettünk éppen szegényebbek? Ahármilyen bő aratásu volt is a lepergett év, szánunkra visszahozhatatlan vesztés, mert életünk egy darabja bukkolt le a semmibe, szük határok közé zárt napjaink megfogytkozta s az elillant évek nyomán riadtan eszmélünk rá, miként száll el ifjúságunk, fejünkhez kapunk és lüktető halálétkünk körül érezzük az első ős hájszalakat. Minden lepergett esztendő: reményeségek temetője, mementó arra az igazi temetőre, amely nyitott szájával előttünk ásit és minden fordulónál egyre közelebb jön. *Aki csak az önmagával való számvetésre készül fel, aki élete értelmét pusztán az anyagi létben keresi, annak*

ros-hassánja a vigasztalanság és keserűség ünnepe lesz. Az első számvetés vesztését a második és harmadik számvetés nyereségének kell pótolnia.

A második számvetés: a népünkkel való. Amit elvesztettünk egyéni életünkben, azt meg kell találnunk népünk jövőjében. Mert az egyén élete szükre van szabva, lemorzolt évei elveszték számára, de a nép élete örök és jövője éppen egyének lepergett éveiből tevődik össze. Annál fényesebb, annál boldogabb ez a jövő, mennél hasznosabbak és dolgosabbak voltak ezek az esztendők.

Minden egyéni élet, amely rem enrek a jövőnek érdekében küzdött és fáradott, nyomtalanul vész el a semmibe. Amikor tehát második számvetésünket csináljuk, arra kell feleltünk, *mit tettünk az elmúlt esztendőben népünk érdekében.* Soha nem volt sürgeőbb ez a kérdés, mint a sorsvadász mai napjában. Bár egy nép életében vajmi keveset számítanak évek, vagy évtizedek, hiszen századok piramisai tornyosulnak fölöttük, mégis a zsidó jövő számára ez a néhány esztendő, amely közvetlenül mögöttünk és közvetlenül előttünk van, századokra kiható, döntő jelentőséggel bír. A sorskegyelme ajándékul juttatott nekünk néhány esztendőt, amely alatt megváltoztathatjuk hegyetlen végtetűnk. Ezra és Nehemia óta nem a zsidó nép ilyen történelmi fontosságú, nagy időt. Ismét kezünkbe adták sorsunk fonálát, amelyet kétezer évvel ezelőtt eljettünk. Ismét előttünk az ország, az ősök országa, csak ki kell nyújtani érte dolgozó karunkat és megnyílnak a bezárt kapuk, hangosak lesznek az elnemult

tájak és virágba borulnak a szikkadt mezők. Rövid néhány év alatt megtörténhetik mindez — és meg is kell történnie. Mert ha nem, — akkor ismét kétezer évig kell várunk, amíg egy ilyen lehetőség nyílik számunkra. Ezért kérdezz mindenki ros-hassánánapján, bűnbánó, alázatos hangon: megtettem-e az elmúlt évben mindent népem érdekében? És ejtse meg mindenki kérelhetetlen szigorúsággal számvetését a néppel és a feltámadó országgal. Ha ez a mérleg pozitív lesz, akkor az elmúlt esztendő nem vész el nyomtalanul, akkor átmentettük életünk egy részét az örökkévalóságba, mert eggyé váltunk az örökké élő néppel.

A harmadik számvetés: az Istennel való. A zsidó számára ez a legsúlyosabb, leggyötrőbb. Elul hónap beköszöntésétől kezdve hajnali szelicha imákkal készülődik a nagy igazságtetés elé, mintegy megtisztítva lelkét az esztendő viharában rárakodott büntől és szenny-től. Mert nehéz harc ám ez az Istennel való. Az élő lelkiismeret áll itt vádlóként és adja fel a hírcs kérdést: betöltöttük-e azt a hivatást, amely sz ember számára rendeltetett a földön, megőzellítettük-e azt az erkölcsi életrendet, amelyet Isten irt elő az ő népe számára?

Ez a hármasszámvetés a mi ros-hassáná ünnepek lényege. Ha férfiasan, nyíltan szemébe néztünk mind a háromnak, ha teteteink mérlegét a felelősség tudatával állítjuk fel, akkor elszáll lelkünk az elmulás nyomasztó érzése s az őszi hervadás illatában is megsejti az elkövetkező tavaszok boldog üzenetét. Akkor megállítjuk az elillanó évek sorát és megmentjük belőlük az örökkévalóság számára mindazt, ami értékes, ami felemeli és megjavítja sz embert és közelebb hoz embéri és népi ideáljaink beteljesüléséhez.

Tizenötezer dunamon épül fel az erdélyi zsidóság palesztinai városa

Megvalósulás stádiumába lépett a Lömaan Akkó akció. Weissburg Chaim dr. nyilatkozata pa'esztinai tárgyalásainak eredményéről és sz erdélyi kolónia helyzetéről

Weissburg Chaim dr., aki most érkezett vissza Palesztináról, a Lömaan Akkó akciójának eredményéről, az erdélyi falu helyzetéről és az általános viszonyokról a következőket mondotta el az Új Kelet munkatársának:

Legutóbb tavaly decemberben jártam Palesztinában és most, tíz hónap elteltével, olyan változások fogadtak, amelyek az öröm meglepetését szereztek nekem. Sokat és előnyösen változott meg minden, különösen a hargulat. A tavaly még elkezeredett és reménytelen jövőbenézést a legteljesebb bizakodás váltotta fel. A munkárlétkülék lehetőleg elég jól elhelyezkedtek már és az élet is olcsóbb lett.

Bevonult a nagytöke is

Mindennek a nagy változásnak legfőbb oka az örverdetes jelenég, hogy megkezdődött a nagytöke levozulása. *Láts és az eddiginél is fokozottabb építkezés folyik, nemcsak Tel-Avivban, ahol évente átlag 300—400 új ház épül, hanem Jeruzsálem, Haifa és Tiberias körül is új zsidó városrészek nének ki a földtől. Gyárak épülnek nagy alaptökevel és erősen folyik a földvésszárlás. Az utó'só két hónap alatt majdnem annyi földet vásároltak meg, mint az elmúlt negyven esztendő alatt. Főleg amerikai, lengyel és egyiptomi nagytökekek vásároltak és vásárolnak nagy földterületeket. A nagytöke bevonult nagy földterületeket. A nagytöke bevonulásának legfőbb okozója az, hogy a mi pionírmunkánk kezdetleges eszközökkel, kiter-tással és bémulatcs önmegtadással olyan nagy-*

szertü eredményeket ért el rövid idő alatt, hogy a nagytökekből kialakult a *bizalmatlanság*, beme-részkedett sz országba, ahol saját tapasztalatai alapján most már nemcsak a mát nézi, hanem látja a jövőt is, amely végtelen lehetőségeket nyújt mindenki számára... Erre vonatkozólag egyébként dr Pollák Sándor barátom fog érdekes cikksorozatban beszámolni az erdélyi zsidóságnak, hogy verejtékkel és szorgalommal hogyan lehet homoksvatagot paradicsommá varázsolni.

Testvérként él arab és zsidó

Még egy nagy változást tapasztaltunk. Ez az örverdetes változás a zsidó-arab viszonyban állott be. Bámulatos, hogy milyen testvériségben él ez a két testvérnép most, amelyet eddig mesterségesen egymás ellen uszított a politika. Az arabok ma már annyira átértették a zsidó kolonizáció jelentőségét az ő anyagi helyzetük megjavulására, hogy egyes arab városok, ahol még nincsenek zsidók, *küldöttségileg kéri a cionista vezetőséget, hogy telepítsenek oda is zsidókat.* Ebben nagy része van Herbert Samuel okos politikájának, de annak is, hogy az arabok kezdik belátni, nekik is csak hasznukra válik, ha új energiák vonulnak be az országba, melyek európai nivóra emelik Palesztinát. A földet araboktól vásárolják, terményeik számára jó piacot kaptak, a zsidó munkások bérei megjavították az arabok munkabéreit és sok más előnyt kaptak az arabok minden komolyabb ellenszolgálatás nélkül.

Fokozni kell a földvásárlást

A megváltozott viszonyok után és hangulat mellett most persze még nagyobb arányokat fog venni az országépítés. Ma mindent az amerikai tőkétől várunk, amely a maga imponáló egészében fog bekapcsolódni a mi munkánkba, mihelyt a Jewish Agency megalakul, ami a júniusra összehívott cionista kongressuson fog megtörténni. Az amerikai zsidó tőke bevonásával határtalan kilátások nyílnak meg. Mihelyt látni fogják, hogy Palesztinában bármilyen vállalkozás jó és biztos befektetés, a tőke feltétel nélkül megindul majd a világ minden részéből. Ez azért fontos, hogy első sorban minél több palesztinai föld kerüljön zsidó kézre, ami az országalapítás alapfeltétele. Már eddig is nagy haladás történt ezen a téren, mert míg a háború befejeződésekor Palesztina földjének még csak 35 százaléka volt zsidó kezén, ma már — amint mondják — ez a mennyiség nyolc százalékra emelkedett. Ami még mindig nagyon kevés. Legerősebben a földvásárlást kell fokozni, mert ez hozza aztán magával a bevándorlás gyorsulását, minthogy a földvásárlással és a vészejáró munkálatokkal megnövekedik a munkaalkalom. Különösen a városi telekvétel jó befektetés, amit eléggé illusztrál az, hogy míg Tel-Avivban négy öt évvel ezelőtt még 5-10 fontért lehetett egy dunamos háztelket kapni, most már csak párkelet (körülbelül félnégyzetméterre) mérk a telket és egy dunamért 1000-1500 fontot fizetnek. Ugyanígy van másutt is. Haifában 12 fontból 300-400 fontra szökött fel egy dunam háztelk ára és ugyanezenyibe kerül Jeruzsálemben is.

Akkó fekvése és jelentősége

Ami a Lómaan Akkó-Egyet illeti, erről Jomhippur után részletes beszámolót fogunk adni. Egyelőre csak annyit közölhetek, hogy megérkezésünk és a különböző tárgyalások után most *sokkal grandiózusabbnak látjuk a tervet, mint amikor itthon csak papíron képeztük el*. Most már elhatározott tény, hogy a palesztinai kikötőt nem Jaffában, hanem Haifában fogják kiépíteni. Ennek kézzelfogható oka az, hogy az akkói öböl a Földközi-tenger keleti oldalának a legszebb és legtermészetesebb fekvésű öble. Angliának szüksége van a Földközi-tenger keleti részén a Suez-csatorna és keleti gyarmatainak védelméhez egy kereskedelmi kikötőre és flottabázisra. Eddig ez megvolt Alexandriában, de mert Egyiptom egyre szilárdabban halad a teljes önállóság felé, Angliának új kikötőt kell keresnie. S erre legmegfelelőbb az akkói öböl. Ottlétünk alatt betekintést nyerhettünk ezekben a tervekben is és így nagyon érthetőnek találtuk, hogy dr. Chaim Weizmann, aki mint a cionista világszervezet elnöke természetesen legelső sorban a kikötő kérdéseivel foglalkozni, határozottan és direkt utasította a palesztinai cionista szerveket, hogy a Haifa és Akkó közötti tengerpartot minden eszközzel zsidó birtokká kell tenni.

Kedvezőbbek a feltételek

A feltételeket is kedvezőbbeknek találtuk, mint ahogy itthon kontempálunk, amennyiben a megvételre tervbevett terület egy tulajdonosé s így könnyebben megszerezhető. A föld évszázadok óta nincs megművelve, elhanyagolt állapotban van és ezért maga a kormány kényszeríti a tulajdonost, hogy a birtokot adja el azoknak, akik megművelik majd. Mi a fizetési feltételeket is olyan előnyöseknek találtuk, hogy az erdélyi zsidóságnak véltünk szolgálatot tenni, amikor 15 ezer dunam területet opcióval lekötöttünk. Az opció az év végén jár le, addig tehát a Lómaan Akkó-akciót le kell bonyolítani. Az árak azok, amelyekre számítottunk, azaz a differenciával, hogy az összeg többévi részletekben fizetendő ki.

Részvénytársaság fog alakulni

Az első lépés, amit most tenni szándékozunk, az, hogy részvénytársaságot fogunk megalakítani azaz az egyedüli céllal, hogy a rendelkezésre álló rövid idő alatt az akciót lebonyolítsuk és a városépítési munkálatokat bevezessük. A kikötött bizottság véleménye szerint magának az erdélyi zsidók városának felépítésére 5000 dunam teljesen eleget, a többi tízezer dunamot azok számára kell létesíteni, akik ipartelepeket, gyárakat akarnak létesíteni, vagy narancs- és más ültetvényeket, mert erre a talaj kiválóan alkalmas. Palesztinai szakvélemények szerint egy-egy ültetvény számára körülbelül 30-40 dunam szükséges. Természetesen azonban, hogy azok, akik kertet is akarnak a házak mellé, vagy ha gyáraik, ültetvényeik mellé

Lemond a magyar belügyminiszter a szolnoki ítélet miatt

A belügyminiszter azonosítja magát a nyomozó közegekkel

(Budapest, szept. 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) A szolnoki ítélet a fővárosban a lakosság minden rétege között megdöbbentést okozott. Nemcsak a zsidók háborodtak fel a felmentő ítéleten, amely a fehér terror atmoszféráját látszik felidézni, hanem azok a nemzsidó elemek is, akik azt hitték, hogy a jogrend Magyarországon már teljesen helyreállt és hogy véres atrocitásokat megtörténtül nem lehet többé elkövetni. A végzetes béli mulatságon, amelyet Piroshákék gyilkos merénylete szíjjelrobbantott, tudvalevőleg keresztény ember is életét vesztette. Ez a hőelmény is közrejátszik abban a felháborodásban, amely az ítélet nyomán megnyilatkozott. E felháborodás nyomása kormánykörökben is érezhető, amennyiben Ra-

lakóházat is kívánják építeni, tetszéstük szerinti számú dunamot vásárolhatnak meg.

A kijelölt vidéken összesen 60 ezer dunam megvételéről van szó, amiben négy társaság vesz részt. Ezek közül három nem városépítési célokra akar földet vásárolni, hanem ültetvények és gyárak számára. Egy berlini érdekeltség például hatalmas cukorgyárat tervez felépíteni kiterjedt cukornád-ültetvényekkel. Az ehhez szükséges tőke, 250 ezer font már együtt van. Általános az a vélemény Palesztinában is, hogy a mi városunknak nagy jövője van és ha alapos, előrelátó program szerint kezdjük meg a munkát, akkor a Földközi-tenger keleti részének egyik legszebb városává fog kifejlődni.

Gyökeret vert az erdélyi kolónia

Ami az erdélyi kolóniát illeti, a konszolidáció stádiumába kezd jutni. Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség eleget tett szerződéses feladatának, miután negyven családot kiválasztott és kiküldött Palesztinába. Most már a föld mérnöki fel lett parcellázva s az ismeretes határvita is közmegegyezésre intéződött el. Sokat számít, hogy az elmúlt gazdasági évben a már régebben kitelepült kolonisták tapasztalatok útján megismerték a speciális termelési viszonyokat és így útmutatói lehetnek az új bevándorlóknak. És a Keren Hajjesszód, meg a Keren Kajemet is a legjobb akaratú emberek az erdélyi telepések iránt, mintán meggyőződtek róla, hogy szorgalmas munkások, akik egyáltalán nem állanak mögöttes a többi kolonistáknak.

A kolónia vízvezetése most épül és körülbelül egy hónap múlva a munkálatok befejeződnek. Kaufmann Richárd mérnök, a leghíresebb palesztinai várostervező gyönyörű tervet készített a felépítendő faluról. A tervrajzot legközelebb az összes nagyobb helyi csoportoknak meg fogjuk küldeni. A terv szerint a kolónia az afule-nazareti országot mindkét oldalán terül el, közepén keresztut vezet el. Az így alakuló keresztvárosnak mind a négy sarkán lesznek a középületek. Az országot két oldalán nyolcas csoportokba 16-16 lakóház, a keresztut két felén négy-négy lakóház lesz. Ezek és a középületek között az iparosok és szellemi munkások négy 5-5 dunamnyi parcellát tartanak fenn. Az országot mentén kétoldalt serdülő fasor van, másfél méteres fákka, amelyek a levegőt mentesítik a portól.

Hogyan élnek a kolónián?

Jelenleg körülbelül 220 lelket számláló lakossága van a kolóniának, amelyen annyi gyermek él, amennyi az összes szomszédkolóniákban együttvéve nincs. Csak a tankötelesek száma nyolcvan, akiknek a részére a cionista szervezet két tanítót fog szerződteni. Állandó jellegű lakóház eddig még csak egy van a kolónián, Salamon Márton cementből épült háza. A többiek fabarakokban, a nőtlének pedig sátrakban laknak egyelőre.

Ezentúl minden ház a Kaufmann-terv szerint fog épülni, úgy hogy a kolónia esztétikailag is a legjobb benyomást fogja kelteni. Minden kolonista a háza mögött egy darabban 32 dunam földet fog kapni, a többi földet pedig úgy fogják felosztani, hogy mindenki egyformán részesüljön belőle fekvés és minőség szerint. A kolónián van például egy domb, amely szőlő- és gyümölcstermelésre nagyon alkalmas, ebből minden kolonistának jut 5-5 dunam és ugyanennyit fognak kapni a Keren Kajemet által

Kovszky Iván belügyminiszter kijelentette, hogy állásáról lemond.

Ezt az elhatározását, amelyet a lapok útján közölt a nyilvánossággal, azzal indokolta, hogy a felmentő ítélet a hátszínre alá tartozó nyomozó hatóságokat dezavválja. Mint a rendszerhatóságok első főnöke és irányítója, teljesen azonosítja magát azokkal a nyomozó közegekkel, akik a vizsgálat első stádiumában Csongrádon megállapították a bíróság elé állított vadlóttnak bűnös ségét.

A belügyminiszter nyilatkozata és szándéka nagy szenzációt okozott a fővárosban és az országban. Azt hiszik, hogy az ügy a politikában is mélyreható változásokat fog előidézni.

tiltetett 200 dunamos eukaliptusz- és kazurina-erdőből is. Az idén a Keren Hajjesszód husz cementállót építettett, amelyek mindegyikébe csak nyolc-nyolc jászág fér el és így egyelőre két-két család közösen használ egy állót, jövőre azonban a többi is felépíti a Keren Hajjesszód.

A legbiztosabb perspektívák

A kolónia földjének a fekvése elsőrangú és komoly szakvélemény szerint az általában igen termékeny Jezreel-völgynek egyik legtermékenyebb része. De legalább három-négy évig igen szorgalmas, lelkiismeretes, önfelelő és verejtékes munka kell ahhoz, hogy a föld teljes termőképességét elérjék, mert ez a föld soha trágyázva nem volt. Addig bizony a kolonistáknak szükösni kell élniük, de általános meggyőződés szerint, ha ezt az időt ki bírják várni, akkor a régi palesztinai kolóniák példáját tartva szemellett, általános jólét fog beköszölni az erdélyi faluba. Erre különben remélai enged a kolónia fekvése is, mert nagyon szerencsés, hogy az országot mentén van, amellyel nagyon jó vasúti összeköttetése is van Tibériással és Haifával, amelyek körülbelül 30-35 kilométernyire vannak, Nazaret pedig csak hét kilométernyire. Legfontosabb mégis az, hogy a kolónia alig három kilométernyi távolságra van Palesztina egyik vasúti gópontjától, Afulettől, ahol most egy zsidó város fog felépülni. Ez a város arra van hivatalos, hogy az egész Jezreel-völgy központja legyen. A területet amerikaiak és a berlini Meisner-társaság vették meg ugyanattól az arab családtól, amelynek birtokán az erdélyi város fog felépülni.

Az első választott községtagok

Eddig a kolónián meglehetősen rendezetlen állapotok voltak, de a parcellázás megtörténte után kezdetét vette a konszolidáció. A kolonisták már egészen beletalálják magukat az új helyzetbe s képesek arra, hogy ezentúl önállóan vezessék tovább az erdélyi falu sorát. Eddig a kolónia előljáróságát az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség nevezte ki, mely ezt a jogot csak addig tartotta fenn magának, amíg a kolónia létszáma teljes lesz. Ez most bekövetkezett és így dr. Pollákkal való ottlétünk alatt hivatalába helyezték a falu első választott vádját. A község alakuló aszfáján történt választás eredményeképpen (közleg a nőtlén tagok is megkapták a szavazati jogot) a vád elnöke Rosenberg Samu ismert szászrégeni cionista lett. Az előljáróság többi tagjai: Wetteinstein Mihály, Nóti Márton (Kolozsvárról), Gottlieb Géza (Gyulafehérvárról) és Hirsch Mór, az Uj Kelet volt kiadóhivatali főtisztviselője. A kolónia neve nem Kfar Jerubal lesz, ahogy eredetileg terveztük, hanem Kfar Jiszaszohár, mert a Keren Kajemet így akarja feltámasztani a nevének a törzsek, amelyek hajdani földjén a kolónia létesült.

VELMA
SUCHARD
CSOKOLADÉKÜLÖNLEGESSÉG.

Látó

A kilenc

S

(Aid. Nagy let munkatársát becsukdott m regények sablonjra otromba József székely kit a törvény és akiről becsü berek új adat mégis ártatlan.

Mittema n elmondanunk szava, m y mészároslegény író, e sorozat várárhelyi Székely — sikra me lett, vállalatadatra haljára nak bő drék munkák Mittelmann fa és ucy hozta bizony té ok hogy Mittema Kohn Gábor lálásában része

De jaj ann dött a fegyhá író egyege tol is messze utat hogy a nehéz.

De azért ajtó. Elmeut f-gyinézet va ajtaját. melv t an csak egye nan három h papíra rótt, F lóvlt a bö egye erü zsidó hónapok négy tört, patázkzó szemét, mely könny nyh t

De hadd történetét, ha man József e yetlen aján egy kopott mindegyik be

A régi, h negyvenhat Mert az új i tálycz s a ra S a sor végé is: csak unit ugy látszik, klauzusz ha arányszámot három zsidó az egyetlen, bertársá éle Már hetek szállították. a fegyházi r a fegyházi n magabaszállá kinek embe enyh-t ad, g nemüt kapjo

A rideg Mittema És megf azeal, égő ohase látot temben még nézet: vaj szabadulást. átkát? Megá gyilkosságért át nem fog ohase futot e kézszeritá ejtünk.

Látogatás Mittelmann Józsefnél a nagyenyedi fegyházban

A kilenc évi fegyházra ítélt zsidó mézároslegény vallomást tesz ártatlanságáról

Szakítsák félbe Mittelmann büntetését!

(Aid. Nagyenyed, szeptember 27. Az Uj Kelet munkatársát l.) „És a fegyház nehéz ajtaja becsukódott megerte...“ régi avult bűnügyi regények sablonos befejezése ez, mellyel most újra otromba versenyre kelt az élet. Becsukódott a nagyenyedi fegyház ajtaja Mittelmann József székelvájai mézároslegény megerte is, kit a törvény kilenc évi nehéz rab ágra ítélt és akiről becsületes, nyílt-zivű és szomú emberek új adatok alapján azt állítják, hogy mégis ártatlan.

Mittelmann József esetét nem kell újból elmondanunk. Már elhangzott a törvény jogerős szava, mely bűnösnek mondotta a ki a zsidó mézároslegényt, amikor egy derék fiatal újságról, a soros írójával szoros nevé, a marosvásárhelyi Székely Béla — régi székelvájai, keresztény — sikra szállt az elítelt ártatlansága mellett, vállalta a vizsálóbíró szerepét és adótadára halmozott össze egy újra felvételi eljárásnak bő és megbízható alapját. E lap d-rék munkása pedig, Szabó Imre ellátogatott Mittelmann falujába, el a gyilkosság színhelyére és úgy hozta el az újabb vallomások, újbb bizonyítékok jegyzéknyv-t, mely az igazolja, hogy Mittelmann József mézároslegénynek Kohn Gábor kereskedő borzalmas meggyökölésében része nincsen.

De jaj annak, ki megerte egyszer becsukódott a fegyház ajtaja. A cella ajtaját az új-ágró egyongé tolla hiba döngési s az igazának is messze utat kell megjárnia, míg e ér odáig, hogy a nehéz, páncélos ajtó ki nyílik előtte.

De azért mégis, mégis bekopogtatott az ajtó. Elmentünk Nagyenyedre, hol az állami fogvatartás van; egy órára kinyitattuk a cella ajtaját, mely még az edesanya előtt is hat hónapig csak egyetlen egyszer nyílt meg, s ahonnan három hónapban csak egyszer kerülhet ki papírra rótt, könyveléssel, szomorú üznet. Felvitt a börtön ajtó és ki nyílt előttünk az egyszerű zsidó mézároslegény szíve. Hetek, hónapok négy fal között szenvedő némasága tört, patakzott elő a szájjal s a száraz, égő szemét, melyből már kiapadt a sírás, szelid könny nyih tette.

De hadd mondjuk el a szomorú látogatás történetét, had szólaltassuk meg azt a Mittelmann Józsefet, akiknek a külső életből csak egyetlen ajándéka maradt roshassánu napjára: egy kopott imakönyv, melynek már szinte mindegyik betűjét kiserita.

Tizenhárom zsidó rab

A régi, híres nagyenyedi fegyház hatszáz negyvenhat rabja között tizenhárom zsidó van. Mert az új idők szeleme itt is szigorúan osztályoz s a rabokat vallásuk szerit fogja össze. S a sor végén a legutolsó: a zsidó. De számra is: csak unitárius és lutherus van kevesebb, úgy látszik, hogy itt nincs szükség a numerusz klauzusz hangoztatására, a zsidó rabok az arányszámot úgy se érik el soha. És a tizenhárom zsidó rab között: a tizenharmadik — az egyetlen, ki ellen az volt a vád, hogy embertársa életére tört — Mittelmann József. Már hetek óta, hogy Marosvásárhelyről ide szállították. Egész nap a cellájában parancsolja a fegyházi rend; csak hat hónap után állhat a fegyházi műhelyben munkára. Addig tart a magabaszállás ideje. A fegyház román papja, kinek embersége e rémes magányban némennyhat ad, gondoskodott arról, hogy saját ágy-neműt kapjon, imakönyvet és tefilint...

Vártatlan látogató

A hideg cellába bekopog az ér... Mittelmann József! Látogatója van! És megfordul a kucsa, nyílik az ajtó, sápadt arcú, égő szemekkel jön előm, kit életében sohasem látott — a rab. Szemembe név. Életében még, soha olyan égető, olyan epedő nézet: vajjon mit hozott az idegen... talán szabadulást... vagy megint a vádnak régi átkát? Megáll előttem. Kezét nyújtok. A rablógylkosságát elíteltnek! Ujjak kezemet így soha át nem fogták. Kézszerítés így szivemig még sohasem futott. De szúrán meleg és férfias lesz e kézszerítés. Bemutatkozás, bár nevet ki nem ejtünk.

Szép szál legény ez a Mittelmann József. Válla széles, de arca gyermekes még, lágyvónásu, alig torzítja lágy, szökés pihe Hunzonégvényes szeméi, nagy, tárgyanyit szemek, a melyek állják a kemény nézést és a kemény szót is. Rendesen, bár szegényesen van öltözve, saját ruhájában.

Ez hát a gyilkos, ki egy téli éjszaka a Vác-mány-hegyen meöltöte unatársát, Kohn Gábort. Zsidó a zsidó! Pénzért!

Szemébe nézek, egy — egyetlen vas után kutatok hol megkadtam a nyavú. A tég szakkdt, nagy gyerek csak áll előttm, nézőm s arca, melyet h-loványra festet a fegyház, — ha lehetséges, talán még ha avá y b.

Hosszonkét hónapja...

Azután gyors, félig kimondott kérdések és feleletek, mely megerte annyit, de annyi elmondani való volna.

— Mióta?
— Hosszonkét hónapja!
— Éde an j?
— Egy hete itt járt. Ügyvéd is. Biztattak. Kiderül mindem!

— Ártatlan?
— E ő Istene, mindenre, ami drága, szerit, az! R-tteretes, borzalmas leone, ha ki nem de tilne. Ki kell derülni! Anyám!

— Hízen bünyelt tááltak! Hisz-m táuk vallották. Körültekintő, derék birák itélkez ek!
— Igaz igaz, de a bűnjelöl kilopták, a csendőr hamisan vallott. Ki fog derülni, ki a gyilkos, ha van Isten az égben...

Am a szegatott, lázas kérdés- és felelet játék, mely mögött a hajszolt vad sietsége — mindeu perc drága s hátha jön az ér és azután újra vissz a cellába! — lassan megnyúszik. Biztatom, jó szóval, szel den: beszéljen el mindent, talán segíteni lehet. Megmondom, hogy jó embereket nyuzodni nem hagyja az ügye, lapokba írták, hogy új adatok vannak, melyek ártatlansága mellett szólnak.

— Anyám is szólt róla. Ugye igaz?

Még találkozunk zsidó!

És azután már egyre nyugodtabban: Mittelmann József vall! Nem keresi a szavakat, nem válogt okosan és okoskodva, mi szól ellene, mi szól mellette. Mintha szinte másról beszélne. Hányszor ismételtte el önmagának, hány álmatlan éjszakán vetette össze, idézte, csoportosította, állította szembe egymással, mi Vác-mány véres éjszakáján történt és ami azóta...

— Mikor a rablók másodsor is elének kerültek a Vác-mányon, — mert kétszer támadtak meg, de előbb elragadtak előlük a lovak, — az egyik, a fiatalabbik a lovak felé rohant a másik pedig a hátsó ülesen ülő Kohn Dávidra támadt. En a lovak közé csaptam, úgyhogy az első nem tudt lefogni őket. A lovak elragadtak. A másik úgy látszik ktemelte, kikapta a száncól Kohn Gábort. Alacsony, székelváj parasztszán volt. Ha magasabb az ülés, talán mi sem történt volna. Egy jalkiáltást hallottam. És egy szitkot! Valami dorong repült utánam s a hámba vágott. A szitok pedig:

— Megálj zsidó! Még találkozunk!
— Magyarul monddta. Mikor először megtámadtak, románul beszéltek.

Jó egynehány héttel ezelőtt a marosvásárhelyi fegyház konyháján dolgoztam. Amint kinezek az ablakon, hát két új foglyot látok. Az egyik fogoly, ahogy meglát, elkapja a fét... De én mégis megláttam az arcát. Egy villanásra csak. Ó volt a támadó. Felismertem! Találkoztunk!

— Azonnal kihallgatásra jelentkeztem Munteanu vizsálóbíró urnál. Nem akart kihallgatni. Azt monddta, várjak, majd ha az ügyész ur is ott lesz. Nem igen volt jó szívvel hozzám a vizsálóbíró ur. Mindig csak zsidánózott! Egyszer a székét is a fejemhez akarta vágni, mert nem jól vallottam.

— Azután Popescu ügyész ur is megjött s felvették a jegyzőkönyvet. Szembesítettek is. Tisztán felismertem: ő volt a gyilkos, hiszen hányszor idéztem a képét, hányszor láttam képzletben magam előtt...

(Este pedig levelet diktál a Móré fiu, akit rablótámadásért hoztak be, az egyik cellatársának. Levelet diktál a feleségének: „... a zsidó kölyök felismert, vigyázz a pénzre...!“ A levelet elfogták. Ott az iratok között. Több levél nincs. Nem is kellett. Hisz a két Mórét szabadlába h-ly-zték! Az egyik most is ott van Vásárhelyen, zsidó kereskedő kocsi.)

Kilenc év — egy balta hajításnyi

— De hát — még s csak a maga mézáros bárdját ta álták meg a Vác-mányon, — vetem közbe!

— A bád miatt ítéltk el. Ez volt az egyetlen bizonyíték ellenem! Pedig én nem is vittem bárdot magammal! Hogy kerülhetett hát oda, ut a kihajló, vékony ágra, mely mégis lev-göben tartja?

— Amikor a gyilkosság után két napra a csendőrségen meglátam a baltát, még meg se kérdeztek s az kiáltottam:

— Ez az én balám, hogy kerül ez ide?

A gyilkosság után másnap ott voltunk a Vác-mányon. A szomszédos faluk összes csendőrei s igen sok nép. Végigkutaták mindent, megnézték a bokrok aját, a cserjést, akkor még nyoma se volt az én mézáros bárdomnak. Két napra rá pedig úgy valának rá, első pillanásra, az ut szé én, szabadon! Ha ott van előbb is, — feltétlenül ra akadnak. Lehetetlen észre nem venni!

— És hogy került oda? Ha én vagyok a gyilkos és elhajtom: messzebb hajtom nem pedig pár lépésnyire. Pr bált tett P pescu ügyész ur, meggyőződött róla. Alig, hogy eg-lód tottam és sokkal messzebb repült. De ha a fejszét dobják is: nem ak dhat meg vék-lyk-ág n, de keresztülvágja s feltétlenül a fő dre esik... Csak akkor marad az ágon, ha óvatosan ügyesen rá a akaszok...

— Valami deszka is volt a bokor alján. Kértem vegyék jegyzőkönyvbe. Ugy tudom, hogy nem vett-k.

(Vaján pedig egy részeg, fegyházviselt éjjeli ér Szli Zsiga kiköyögja: „Tudja, hogy deszkára álltak s így kasztották a bárdt fel az ágra...“ Ezért nem maradt lábom a hóbau...)

Mittelmannék cselédje vallja, hogy a gyilkoságot követő napon még otthon volt a bárd, láta, a gyerekek jártak vel...

Orvosszakértői vizsgálás szerint Kohn Dávidot nem bárdtal ölték meg.

Szakértői megállapítás: a bárdon talált vér, nem ember vére...)

Egy lányom, amely nem passzol és amelyet a csendőr letagad...

A bárdot úgy akaszták fel, hogy deszkára állt az illeő. A deszkát meg is találák. De bizonyos az, hogy a gyilkosok nem álltak deszkára, amikor a szerencsétlen Kohn Dávidot is megölték. Találtak is nyomokat s ezeknek a bűn-riben külön hst riájuk van.

— A gyilkosság helyén, amikor Munteanu vizsálóbíró és a Popescu ügyész kszállottak, négy nyomot — két párat — találtak folytatja Mittelmann. Csizmák nyomai voltak, tisztán meglátszottak. P pescu ügyész ur ráparancsolt, hogy tegyem be a lábam a nyomba.

— Itt a Mittelmann lányoma! Passzol! — mondotta az ügyész ur. De Munteanu vizsálóbíró ur megállapította, hogy a lányom szerint a csizmán patkó volt. Már pedig az én csizmámon nem volt patkó. Így azután megállapították, hogy ez sem bizonyít ellenem! Ez a nyom-história nem is szerepelt a törvényeségi tárgyaláson. A táblai tárgyaláson azután egy új vallomást olvastam fel, melyről én ezelőt nem hallottam. A csendőrmester azt vallja ebben, hogy a gyilkosság helyén lányomot nem találtak. (Tehát a száncól uasa ölte meg Kohn Dávidot, nem pedig uto álló rablók.) A csendőrmester vallomása hamis volt s kérttem ennek megállapítását, mert az első nyomomnál ott volt a csendőrmesteren kívül a kápár is, aki ugyancsak látta a nyomokat és beszéltek is róla. A káplár azután ezt a tábla előtt vallotta is s ezzel igazolta, hogy a csendőrmester egyszerre előkerült jegyzőkönyvében hazudott.

Eleget szenvedett ártatlanul...

— A csendőrmester a tárgyaláson nem jelent meg. Eért a tárgyalás elhalasztását kérte az ügyész. En arra kértm Ciupe elnök urat, hogy tartsák meg a tárgyalást, hadd érjen véget a szenvedésem...

— Tudom, eleget szenvedett ártatlanul, — mondotta az elnök úr, — majd a bíróság határozni fog.

— A tárgyalást elhalasztották... Az új tárgyaláson más volt már az elnök... Popescu ügyész ur, aki legelőször elejtette ellenem a vádat, úgy beszélt rólam, mint egy kuttyáról. Azután elítéltek... Nem rablógylókosságért... rablásért csupán...

És ha mégis

Itt már elfullad Mittelmann József hangja s szeme könnyel telik meg...

— Hogy kértem Kohn Dávidot, ne vágjunk neki éjjel az utnak, maradjunk otthon, reggelig... Hát kellett nekem a pénze... Száz ezreket bíztak rám olvasatlanul, becsületre, soha egy bani nálam nem maradt... Ha pénz kellett volna, rossz szándékkal, szerezhettem volna másutt is...

Keményen a szemébe nézek:

— És ha mégis... mondom:

— Ártatlan vagyok. Esküszöm az Istenre.

— És ha mégis, ha ártatlanságát bebizonyítani nem lehetne? Akkor? — teszem fel a kegyetlen, a kutató kérdést?

— Akkor?... Akkor?... *Mi lesz az édesanyámmal?* Magamat nem bánom... életemmel leszámoltam. De az édesanyám!

A magas, szállass ifju csak alig tartja magát. Szinte meginog...

— Ártatlan vagyok... *Az anyámra esküszöm!*

Némán kezét nyújtok... Az őrint... Mittelmann léptei hangosan kopognak a kőkövön, azután végig vezetnek az udvaron, ahol a rabok ép vacsorájukért mennek sajkákkal... A sarkon eltűnik az alakja...

Tudom, hogy nem halom és mégis, mintha a dohártyámat ütne kegyetlenül, ahogy ott fenn, a szűk cellák második emeletén becsukódik egy ajtó Mittelmann után és ráfordul a kulcs...

Vajjon mikor nyílik ki megint... sötét titok nyitján... becsületes szabadulásra?

Ujrafelvétel előtt

Igy mondotta el Mittelmann József vallomását. És még más mindent, mit perének ujrafelvételére nem hozhatok. Szóba került annak az őrmesternek szerepe is, ki különös módon igyekszik azokat a tanukat terrorizálni, kik Mittelmann József ártatlanságát igazolják. De az igazságnak mégis győznie kell. És akkor a vádlottból vádló válhat s vádlottá lesz, ki most úgy hiszi, hogy az igazságot börtönajtó mögé örökre el lehet zárni.

Hónapok óta tart már, hogy Mittelmann József ügye napirendre került. Hónapok óta küzd egy-két lelkes újságíró, hogy lehetőség adassék annak bebizonyítására, *hátha mégis ártatlan Mittelmann József*. Újságíró átvette a vizsgáló író szerepét, fatukat járt és embereket hallgatott ki. Az irások nyilvánosságra kerültek. *Most megszólaltattuk a nagyenyedi fegyházból Mittelmann Józsefet is*. De az újságíró feladata nem az, hogy itélkezzen is. Ha szentül is ég bennünk a meggyőződés, hogy itt borzalmas tévedés történt, hogy bűnösen és átkos gonoszsággal egymásba kapcsolott körülmények még a legtisztábban látó bírót is megtéveszthették: nem a mi feladatunk, hogy Mittelmann sorsát megváltoztassuk. A törvény úgy parancsolja, hogy aki bűnösnek mondotta ki, az döntően afelett: megvan-e a lehetősége, hogy ártatlan. Az újabb adatok a legkisebb mértékben valószínűvé, lehetővé tették-e, hogy mégse Mittelmann a gyilkos?

Muntean vizsgálóbíró ur! Popescu ügyész ur! A marosvásárhelyi törvényszék illetékes bírái:

A *szabaddalbon lévő* Méré testvérekben a *nagyenyedi fegyházból szenvedő* Mittelmann támadóira ismert!

Szalai vajai éjjeli őrszéken sok mindent kifejezően megmagyarázza, hogy kerül az elhajított bárd — egyetlen bizonyíték Mittelmann ellen — egy gyöngye ágacsakára, két nappal a gyilkosság után.

Talán meg lehetne körülményesen állapítani, hogy miképpen került egy Oltean nevű parasztagdához a meggyilkolt Kohn Dávid pénze?

Talán az se érdektelen, hogy Méré-testvérek ismerték-e Olteant?

Talán az se érdektelen, hogy a védelem koronatanuit miért terrorizálja a csendőrmester s van-e összefüggés a marosvásárhelyi telekkönyv ama adatával, mely a szegény őrmester házvásárlását közli... Talán, csak talán.

Talán... de igazságottevő nagy Urak: a kilenc év, az bizonyosság, a nagyenyedi fegyház: bizonyosság, Mittelmann szenvedése: bizonyosság és bizonyosság az az anyai fájdalom, mely még annál is nagyobb, mikor életre és szenvedésre szülte tiz gyermekét! Ezer a bizonyosságok nem tűnnek meg semmiféle találat! Még azt a szerény, halk, keserű feltevést sem, mit egyszerű újságírók immár hónapok óta idéznek.

En nem voltam a vizsgálat bírja, vádat nem emeltem, ítéletet nem hoztam, de mióta Mittelmann Józsefnek a fegyházból, ott, könnyes szemébe néztem s belém nyilatolt annak lehetősége, hogy ártatlan — nyugodt alvásom nincsen.

És nem vagyok jártas a paragrafusok között, de egyetlen egyet mégis, mégis mostan megtanultam:

Bp § 453.

„... az ujrafelvételnek az elítelt javára történt indítványozása, valamint a 448 § esetében joga van a bíróságnak, ha az előbbi ítélet hatályon kívül helyezése alaposan várható,

Felmentették a Mota-pör két vádlottját

Tüntetések voltak a fővárosban

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap délután két óraker kezdte meg tárgyalni az esküdtbírószak Jón Mota és Leonida Vlad diákevezérek pörét. Mint ismeretes, a két egyetemi hallgató állítólag részese volt egy öszeesküvésnek, amely Bratiannu Jonel miniszterelnök meggyilkolására készült. A merénylet azonban meghiúsult, mert az egyik öszeesküvő, Alexandru Vernicescu tudomására hozta a hatóságoknak az egész tervet. Az öszeesküvőket letartóztatták és Vacarestiben bebörtönözték. Vernicescu, akit lelkiismereti furdalások fogtak el, barátai interjújára és Mota hívására meglátogatta Motát a börtönben, Mota azonban nem bocsátott meg egykori barátjának, hanem revolverrel nyolcszor rálőtt, mire Vernicescu vérbefagyva terült el a földön. A súlyosan megsebesült diákok kórházba vitték, Motát pedig továbbra fogva tartották, amikor az öszeesküvés összes tagjait felmentette a bíróság. De letartóztatták Leonida Vladot is, aki a revolvert becsémpészte Mota cellájába.

Egy bécsi részvénytársaság visszaköveteli részvényeseitől az osztalékot

Osztalék passzív üzleti mérleg mellett

(Bécs, szeptember 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) Egy idő óta Bécs tőzsiékreiben élénk felülmést kelt az a konfliktus, amely egy üzleti mérleggel kapcsolatban a „Continental” villamosművek részvénytársaságának jelenlegi tulajdonosai és azelőtti igazgatósága között tört ki. A társaság, amelynek Landeckben gyára és központja Baselben van, részvényei az elmúlt évben a Rosenbaum kereskedelmi tanácsos vezetésével álló „Böhmische Elektrizitätsgesellschaft” kezébe kerültek. Az új tulajdonosok az 1922—23 ik üzleti évi könyvek felülvizsgálását rendelték el, melynek kapcsán kitűnt, hogy a legutolsó mérlegben jelentékeny „simítások” történtek és az azokban feltüntetett nyereségek nem felelnek meg a valóságnak. Megállapították azt is a vizsgálat, hogy a könyvelésbe jelentős hibák csuszak be.

A vizsgálat alapján az új tulajdonosok tárgyalásokba bocsátkoztak a Koritschner Gyula dr. vezetésével működött régi igazgatósággal. A tárgyalásoknak volt némi eredménye, amennyiben az elcsikkadt nyereség egyrésze megtérült. Ellenben eldöntetlenül maradt a megtámadott mérleg kérdése. Az elszámolásban ugyanis nyereséget mutattak fel, minek következtében részvényenként 12 svájci frank osztalékot fizettek ki ténylegesen.

Az ilyképen kifizetett osztalékok összege 360 ezer svájci frankra rugott, mely magas összeget az új vezetőség szükségesnek látta visszakövetelni, azzal az indokolással, hogy az osztalék kifizetése, az üzlet passzív voltára való tekintettel, jogtalan volt.

Tekintettel arra, hogy több milliárd osztrák koronáról van szó, nagyon valószínű, hogy ha nem sikerül a feleknek megegyezésre jutniok, az ügy a bíróság döntése alá kerül.

Az egész konfliktusban az a legérdekesebb, hogy a megtámadott volt vezetőség a mérleg betérjesztése előtti legutolsó közgyűlésen a rész-

annak végrehajtását... felfüggeszteni, illetőleg felbeszakitani.“ (A 448 § arról szól, hogy ha: „a bíróság, kir. ügyészség, vagy más hatóság tudomást szerez oly körülményről, melynek alapján az elítelt javára újra felvétel volna indítványozható...“)

A törvényes mód tehát adva van. És vannak más paragrafusok is: § 446, § 448, § 457! Az ártatlanság lehetősége lerontja egy jogerős ítélet bizonyosságát.

Engedjék ki azonnal a nagyenyedi fegyházból Mittelmann Józsefet, szakítsák félbe büntetésének kitöltését.

A vizsgálóbíró minden rendelkezésére álló eszközzel — az őrmester eltávolításával — vizsgáljon meg minden újabb adatot, mérlegeljen minden eshetőséget.

Az ügyész ettől számított nyolc napon belül tegye meg javaslatát, törvényi parancsa szerint. A bírák pedig haladéktalanul határozzanak.

Székely Béla.

A tegnapi tárgyaláson, amely a késő éjszakai órákba nyúlt bele, Luxar Davidoglu törvényszéki elnök elnököl. A kihallgatás során Mota kijelentette, hogy megakarta büntetni az árulót és nem sajnálja tettét, amely szükséges volt. A kihallgatott tanuk ismertették a tett körülményeit, közöttük több diák kijelentette, hogyha Motának nem sikerült volna a merénylet, úgy sorshuzás útján jelölték volna ki közülük azt, aki a büntetést Vernicescunak végrehajtsa.

A tanuk kihallgatások után megzördöttek a perbeszédék. Az ügyész szigorú ítéletet kért és megállapította, hogy Vernicescu nem követett el árulást, de még ez sem jogosít fel senkit ilyen eljárásra. Paulescu tanár és Zileu Codreanu védőbeszédei után éjjel 3 óraker hirdette ki az esküdtszék az ítéletet, amely mindkét vádlottra felmentő volt.

Az ítélet híre ma délelőtt terjedt el a fővárosban, ahol a diákok nagy tüntetéseket rendeztek. A rendőrség a tüntetők közül többeket letartóztatott.

vényséktől a 20 svájci franknyi értékű részvényekre darabonként 10 franknyi ráfizetést kívánt azzal, hogy így a törzsrészvényekből elsőbbségi részvényeket fognak kreálni. A részvényesek azonban eleinte nem tettek eleget a felszólításnak, mert a társaságtól még nem kaptak volt egyetlen esetben sem osztalékot.

A vezetőség és a részvényesek között végül is olyan megegyezés jött létre, hogy a részvényekre darabonként 8 frank 80 centimest kitevő különbözetet szolgálnak majd osztalékkul. Minthogy azonban a ráfizetést az összes részvényesek tulajdonosai eszközölték, — miáltal az összes részvényesek elsőbbségi részvényekké avaszták — a társaságnak ma törzsrészvények egyáltalán nincsenek s így a részvényeseknek sejtelmük sincs, hogy tulajdonképpen miben áll részvényeik elsőbbségi joga?

Annak ellenére, hogy a társaság tekintélyes összegekhez jutott a ráfizetésekkel, ez nem szolgálhatott a mérleg aktívá tételére, mert a ráfizetéseket miután ráfizetéseket tudták csak elkönyvelni s így a tulajdonképpeni passzív mérleg alapján osztalékot nem lett volna jogában kiadni. A mérleget tehát hamis adatok alapján aktiválták, amiben az az enyhítő körülmény, hogy erre az aktiválásra nem az új társaság megtevéstése céljából volt szükség, hanem az osztalék-kifizetések indokoltá tevésére. Egyébként is a hamis mérleget még akkor készítették, mikor a társaság részvényeinek átadásáról szó sem volt. Érdekesebb, hogy az új részvényeseknek nincs semmi kifogásuk az alaptőkeemelést ezen szokatlan módja ellen.

B. u. ó. k. rokonainak és ismerőseinek

SIMON JÓZSEF

az Uj Kelet tisztviselője

HIREK

— A Banca Nationala felemelte a visszleszámitolási hitelt. Bukarestből jelentik: Több bukaresti lap azt jelentette, hogy az amugy is nagyfokú pénzkrisist az utóbbi időben az a körülmény is súlyosan növelte, hogy a Banca Nationala kétmilliórd lejell csökkentette a visszleszámitolási hitelt. Ezzel szemben Oscar Kiricinescu, a Banca Nationala igazgatója, kategórikusan megafolta ezt a hírsztelést és kijelentette, hogy éppen a fokozódó igényekre való tekintettel csupán szeptember hóban százötveamillió lejell növelték a visszleszámitolási hitelt.

— Egy új üstökös fedeztek fel. A heidelbergi csillagvizsgáló jelentik: Szeptember 15-én Finster bonni csillagász egy új üstökösöt fedezett föl, mely a hetesi nagysági osztályba tartozik. Az üstökös a Verenike csoport 42 ik csillaga közelében áll, a nyugati égbolton az 13/4 fok oppozíciós, másfél fok deklinációs sebességgel délkeleti irányban a Mérleg csoport felé tart.

Törökország főbírójának üzenete Erdély zsidóságához

Tegnap érkeztek vissza Konstantinápolyból a kiránduló kolozsvári vasutasok. Velük együtt érkezett az Uj Kelet kiküldött munkatársa is, aki impresszióiról az Uj Kelet legközlebbi számaiban fog beszámolni. Munkatársunk többek között hosszabb beszélgetést folytatott Chajim Bejarani-val, Törökország országos főbírójával, aki az Uj Kelet útján a következőket üzent Erdély zsidóságának: „Az új esztendő ünnepe könyörögjünk, hogy Isten kegyelméből az egész világot a béke, a szeretet és a testvériség szelleme hassa át. Könyörögjünk, hogy a világ minden teremtménye ébredjen rá arra: azért születünk, hogy egymást szeressük, mert mindnyájan egyazon atyának gyermekei vagyunk.“

— Pétervár viz alatt. Moszkvából jelentik: Egy hatalmas vihar óriási víztömegeket szoritott a tengerből a Néva medrébe, amely napok óta gyorsan emelkedik és ma már kilépett a medrétől és több helyütt áttörte a gátakat. A víz a város centrumáig tört előre. A Néva partjához közeledő városrészek viz alatt állanak. A hajógyárak mellett levő házakat és a gyárakat is elöntötték a hullámok és a villamosközlekedés szünetel. Egy napig a telefon- és távíró sem működött. A Nevski Prospekt valószínűleg folyammá változott, a téli pilota előtti térséget elöntötte a víz. A mentőmunkásokat katonaság vágzi. Ételkészleteket Moszkvából hoztak. A rendet mindentűt fentartják. Régi fájjegyzések szerint körülbelül husz év előtt pusztított hasonló árvíz Pétervárott.

— Beiktatták az új karánsebesi főbírót. Karánsebesről jelentik: Szeptember 21-én iktatták be ünnepélyes formák közepette dr. Taubes eddigi buzaresti rabbit. Az iktató beszédet dr. Drechsler Miksa temesvári főbíró mondta, a hírköztség nevében Palfi Márton alelnök tartott üdvözlő beszédet. Dr. Taubes főbíró beszédében hangsúlyozta, hogy a béke és a megértés szellemében kíván működni és az ifjúságnak zsidó szellemében való nevelését fogja mindenekelőtt a szívén hordani. A rabbi-iktató istentiszteleten a polgári és katonai hatóságok fejei és a keresztyény egyházköztségek képviselői is résztvettek.

— Az elbocsátott nagyváradi bírák ügye. Nagyváradról jelentik: Néhány héttel ezelőtt hét magyar bírót bocsátottak el az igazságügyi szolgálatból. Azóta sem fizetésük, sem nyugdíjuk iránt intézkedés nem történt. A nagyváradi ügyvédi kamara magáéva tette az elbocsátott bírák ügyét és memorandumban világosította fel az igazságügyminisztert, hogy a kiváló jogász felkészültség fölött rendelkező bírák elbocsátása veszélyeztetheti a város igazságszolgáltatását. A memorandum sorsáról eddig semmi hír nem érkezett Váradra, most azonban egy előkelő váradai román ügyvéd, aki Bukarestből haza jött, elmondott, hogy az igazságügyminiszterrel való beszélgetése során az a nézet alakult ki, hogy a bírákat vissza kell helyezni állásukba, ami a közeljövőben meg is történik.

— Megszökött pénzhamisítók. Az orsovai csendőrség és rendőrség már hónapok óta nyomoz egy pénzhamisító banda után, amely az egész környéket hamis papírpénzzel árasztotta el. A nyomozást megnehezítette az a körülmény, hogy főleg parasztnál találtak hamis pénzeket, akik vallomásukban a pénz eredetét különbözőképpen állították be. Voltak olyanok, akik egy kövér marhakereskedőre emlékeztek, aki a vásárolt marhákért fizette ki a röpögös ezer lejeseket, mások egy idősebb asszonyra, fiatal lányra, vagy fiatalemberre emlékeztek. Az orsovai cse dőrség parancsnoka hosszas nyomozás után Ardelean Péter marhakereskedőt fogta gyanuba, akinél titokban házkutatást is tartott, de a házkutatás nem vezetett eredményre. A csendő-parancsnok nem adott fel a reménnyel, hanem tovább folytatta a nyomozást és megállapította, hogy esténként Ardeleanék gyakran járnak át a közeli Adakaleh szigetre, ahonnan két-három óra elteltével újól visszatérnek. A felfedezést követő napon a parancsnok kiment Adakalehra, ahol hosszas kutatás után egy pénzhamisító gépet fedezett fel. A bűnjel megtalálása után azonnal visszatért Orsovára, hogy Ardelean Péter ellen az elfogatást foganatosítsa, de ez megajátta a készülő veszedelmet és idejekorán megszökött a családjával együtt. Az orsovai rendőrség körözőlevelet küldött a kolozsvári rendőrségnek, melyben kéri, hogy vezessék be a nyomozást a pénzhamisító Ardelean Péter, valamint felesége, Johanna nevű lánya és Péter nevű fia ellen. A rendőrség bevezette a nyomozást.

— Tósa Gyula pénzügyigazgató házassága. Tósa Gyula dr. miniszteri tanácsos, erdélyi pénzügyi vezérigazgató-helyettes szeptember 28-án, vasárnap délután öt órakor tartja esküvőjét Marosvásárhelyen bögözi és niklai Kormos-Alexandrescu Emil marosgerébenei birtokos lányával, Irénnel.

— Kedvezményes vizumokat ad a svájci kormány. Berliából jelentik: A svájci szövetségi tanács elhatározta, hogy olyan államok, ahol még vizumkényszer van, kölcsönösség esetén speciális vizumot fog adni tiz frankért, amellyel egy éven belül korlátlanul lehet ki- és beutazni. A vizum nélküli államok alatt valóinak kölcsönös vizummenyiséget hajlandó adni, kivéve azokat a munkakerülőket, akik a svájci munkapiacot veszélyeztetik.

— Orvosi hír. Dr. Reich Izidor Buziásról visszaérkezvén, orvosi rendeleteit Calea Regale Ferdinand 34. szám alatt (Metropol-kávéház épülete) újól megkezdte.

— A hipnózis vége. Ma délelőtt megjelent a kolozsvári rendőrségen Wilder János brassói kereskedő és arról tett jelentést, hogy a Brassó—Kolozsvár közötti utvonalon, a vonaton egy jól elöltözött középkorú ur a szó szoros értelmében elhipnotizálta ötvezer lej értékű képviselet készítését. A kereskedő a történeteket úgy adta elő, hogy amikor Brassóban felszállt a vonatra, nem kapott ülőhelyet és kénytelen volt a folyosón meghúzódni. A kocsifolyosóján megismerkedett egy középkorú urriemberrel, akivel beszélgetés közben a hipnózisra terelődött a szó, amira a brassói kereskedő kijelentette, hogy az egész hipnózisban semmit sem hisz. Az ismeretlen urriember erre azt az indítványt tette a kereskedőnek, hogy csináljanak egy rövid próbát, majd merőben a Wilder szemébe nézett, aki a nézéstől elveszítette eszméletét és elaludt. Később, amikor magához tért, erős fejfájást érzett és amikor a vonat folyosóján szájfel nézett, az ismeretlen urriember sehol sem találta és az idegennel együtt ötvezer lej értékű készítésük is eltűnt. A rendőrség a feljelentés alapján bevezette a nyomozást az új trükkökkel dolgozó vasuti tolvaj ellen.

— Meghalt a legöregebb sakkbajnok. Londonból jelentik: J. H. Blackburne, a világhírű angol sakkmester, a napokban meghalt. Blackburne, aki nyolcvanöt éves volt, hetven éven keresztül majdaem minden világsakk-turnén aktív részt vett és számtalan győzelmet aratott. Körülbelül tizenöt évvel ezelőtt a mester visszavonult a nyilvános versenyektől, minthogy a modern iskolával képtelen volt lépést tartani. Mindazonáltal amatőrökkel és sakkegyesületekben élte utolsó napjait szívesen vett részt sakkmérkőzéseken.

— A nikolsburgi gettó égése. Prágából jelentik: A litolsburgi gettó égéséről újabb részletek érkeztek ide. Eszerint a tűz az Emil Schweinburg-Gasseban keletkezett, abban az utcában, amelyet Nikolsburg híres zsidó filantropusa után neveztek el. Ebben az utcában, amely már nem tartozik a tulajdonképeni gettóhoz, de közvetlen mellette van, nyolc ház percek alatt a lángok martaléka lett. Csupa olyan épület, amelyekben java részt üzlethelyiségek voltak elhelyezve. Innen a régi gettóba csapott át a tűz, ahol szintén nagy pusztításokat végzett. Mindeztideig nem állapították meg a kárt, de hozzávetőleges becslés szerint a kár több milliárd cseh koronára rug. Középülteket, sem privát, sem államiakat a tűz nem hamvasztott el. Emberéletben kár nem esett.

— Eljegyzés. Schächter Mária Tordáról eljegyezte Herschdöfer Ruzsó gyógyszerész Fogarásról. (Minden külön értesítés helyett.)

Epstein Magitkát Marosvásárhelyről eljegyezte Friedmann Miksa (Friedmann Testvérek cég birtagja) Salmar.

— Repülőgépes rumcsempészek Amerikában. Newyorkból jelentik: Amióta a rumcsempésflotta ellen erősebb rendszabályokat léptettek életbe a „bootleggerek“, vagyis az alkoholcsempészek új módot eszeltek ki tiltott üzelmek lebonyolítására. A kanadai határról az északnyugati Unióvárosokba repülőgépen szállítják az italt. Külön konstruált gépekkel rendelkeznek, melyek igen nagy mennyiségben bírják az árut és éjjeli reptételekre is alkalmasak. Hogy mily jelentős pénzüsszegek állnak a bootleggerek rendelkezésére, mutatja az is, hogy akár az amerikai rendőrségnek eddig már három értékes reptülőgépet sikerült ártalmatlanná tenni, még mindig fennakadás nélkül folyik a rumcsempészes reptülőgépes utakon.

— Nagyváradon az Uj Kelet részére hirdetések és előfizetések felvétel Blum Zsigmond, Oradea-Mare, Str. Alexandri (Teleki-u.) 4. szám.

Nagy harisnyavásár mélyen leszállított árakkal.

Kötött harisnya minden színben	lei	25
Flohr-harisnya minden színben	lei	53
Muszlín harisnya divat színben	lei	69
Cérna-muszlín minden színben	lei	98
Selyemfátyol harisnyák minden színben	lei	125

BLATT

FÓTÉR 13

Divatkoztyukban és kötöttárakban óriási választék! A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

...ggeszteti, illetőleg ...ról szól, hogy ha: ...vagy más hatóság ...ményről, melynek ...ra felvétel volna

...va van. És vannak ...\$ 448, \$ 457! Az ...a egy jogerős ítélet

...gyenyedi fegyház- ...társák félbe bün- ...

...rendelkezésére álló ...volitásával — vizs- ...adatot, mérlegeljen

...nyolc napon belül ...y parancsa szerint ...anul határozzanak.

Székely Béla.

...tját

...mely a késő éjsza- ...ar Davidoglu tör- ...kihallgatás során ...akarta büntetni az ...amely szükséges ...smertették a tett ...diák kijelentette, ...t volna a merény- ...t volna ki közülük ...on végrehajtja.

...megkezdődtek a ...ru ítéletet kért és ...szou nem követett ...jogosi: fel senkit ...ár és Zulea Od- ...3 órakor hirdette ...amely mindkét

...t terjedt el a fő- ...y tüntetéseket ren- ...etők közül több-

...alékok

...aknyi értékű rész- ...ranknyi ráfizetést ...közrszrésvényekből ...k krefálni. A rész- ...m tettek eleget a ...től még nem kap- ...sztalékok!

...retek között végül ...e, hogy a részvé- ...centimest kitévő ...alékul. Minthogy ...részvényesek tulaj- ...tal az összes rész- ...ké avanszáltak — ...vényei egyáltalán ...ek sejtelmük sincs, ...részvényeik elsöb-

...ársaság tekintély- ...ésekből, ez nem ...á tételére, mert a ...et tudták csak el- ...pani passzív mér- ...tis volna jogában ...tis adatok alapján ...enyhítő körülmény, ...az új társaság ...szükség, hanem az ...evésére. Egyébként ...kkor készítettek, ...ek átadásáról szó ...j részvényeseknek ...aptókeemelése ezen

...s ismerőseinek

SEF

...viselője

KÖZGAZDASÁG

A forgalomban lévő vagonok intenzív kibaszásával könnyítenek a vagonhiányon

A CFR. vezérigazgatóságának szigorú rendelete a vagonok veszteségi idejének lerövidítésére

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) A CFR bukaresti vezérigazgatósága korrendeletet áldott valamennyi üzletvezetőségnek és forgalmi főnökségnek, amelyben felhívja figyelmüket arra, hogy az utóbbi időben sokat hangoztatott vagonhiányok legelső sorban a forgalomban lévő kocsi parknak helytelen felhasználása az oka. Így például számtalan esetben megállapítást nyert, hogy a vagonok rakományokkal való elindítása, annak kiürítése, az üres vagon visszafelrakása és újbóli rakományokkal való elindítása között fölöslegesen sok idő telik el. Emiatt a rakományokat szállító vagonoknak a száma elenyészően kicsi a forgalomban lévő összes vagonok számával szemben és ezért az a látszat, mintha a forgalomban lévő vagonok nem tudnák kielégíteni az összes igényeket.

A CFR. vezérigazgatósága éppen ezért elhatározta, hogy a vagon használati idejét, azaz azt az időt, amely egy vagonnak rakományokkal való elindítása és újbóli megrakása között telik el, lényegesen lerövidíti. E célból az üzletvezetőségeknek és forgalmi főnökségeknek szem előtt kell tartani

a vezérigazgatóságnak azt a rendelkezését, hogy a fent említett idő, ha a vagon nem hagyja el az illető üzletvezetőség területét a négy napot, ha pedig az egyik üzletvezetőség területén rakják meg, de egy másik üzletvezetőség területén ürítik ki, az öt napot meg nem haladja.

Ezt a szabályt a CFR összes szervei azonnal figyelembe venni és tokanatosítani tartoznak. A vezérigazgatóság egyben tudomásra hozza a összes vasúti szerveknek, hogy kivételt ez alól a szabályból csak abban az esetben fog figyelembe venni, ha valamelyik vagonot felsőbb rendeltetésre akar javítani, akár más okból vesztesélni kell hagyni. Hogy ezt a rendelkezést eredményesen lehessen végrehajtani, a vezérigazgatóság utasítja a forgalmi főnökségeket, hogy eszentül az összes rendelkezésre álló eszközök segítségével a legcsökkenőbb költségek mellett bonyolítsák le a vagonok megrakását, expedálását és kiürítését és amennyiben szükséges, éjjel nappal meg kell tartani a munkásokat. A rendelkezés a gyakorlati utasítások egész sorát csatolja, amelyek részletes felvilágosításokkal megkönnyítik a rendelkezés végrehajtását.

Temesvár helyett Aradon épül az új cukorgyár. Temesvárról jelentik: Az Uj Kelet már megírta, hogy egy nagyobb pénzcsere nagy cukorgyárat akar létesíteni Temesváron. Ez a terv csupán amiótt nem valósulhatott meg, mert az alapítók nem találtak a gyár céljaira megfelelő telket Temesváron. Ennek következtében az új gyár Aradon létesül, amelynek régi papírgyárát a konzorcium megvette a cukorgyár céljaira. Az épület átalakítása után a gyár szonnal megkezdheti üzemét.

Szabad a textilipari gépek importja Magyarországra. Budapestről jelentik: A kormány a textilipari gépek vámmentesen való behozatalát megengedte.

Lenfeldolgozó gyár alakul Szlovenszkóban. Poprádról jelentik: A szlovenszkói lentermelők legutóbb itt megtartott ülésükön elhatározták, hogy Szlovenszkóban egy lenfeldolgozó gyárat létesítenek. Az egyesület tagjai évente 5000 mázsánál több lent termelnek. A lenfeldolgozó gyár létesítésén kívül tervbe vették egy szövőgyár létesítését is.

Egy svájci csokoládégyár Romániában is érdeklődést keres. Zürichből jelentik: A Tobler so céghez tartozó „Cacaolat Tobler Holding Co.” csokoládégyár, amely nemrég Schaffhausenbe költözött a alap ökéjét lényegesen felemelte, mint megbízható forrásból jelentik, rövidesen érdeklődést vállal romániai vállalatoknál is. A gyár legutóbb tárgyalások kezdett a pozsonyi Schullwach céggel is arra, hogy alap ökéjének 40 százalékát árvegye.

Nagyvárad ceckek kényezeregyezése. Nagyváradról jelentik: A nagyváradai csodorsóság Ornstein Isidor nagyvárad kereskedő kényezeregyezési eljárását megismertette. mivel a kereskedő nem jelent meg a tárgyaláson. Ugyancsak elnapolta a törvényeszkék a Schwimmer és Tarsa-cukorgyár kényezeregyezési kerelmét is.

A „Bihorul” nagyvárad fatermelő cég kényezeregyezése. Nagyváradról jelentik: A „Bihorul” fatermelő cég, mely már egyszer kért maga ellen kényezeregyezési eljárást, újra kényezeregyezési eljárás megindítását kérte a nagy-

várad törvényeszkék. A Bihorul biteleztinek 100 százalékot ajánl fel egyévi határidőre, ami azal megvárható, hogy a vállalat aktívái feltulmulják a passzívait, csupán fizetési haladékok elnyerése célja a kényezeregyezéssel.

A mai valutapiac

A mai napon a hivatalos útrepre való tekintettel a bankok devizaforgalma szünetelt.

Figyelem!

Cipőosztályunk végleges kiárusítása miatt női, férfi és gyermekcipőket jóval gyári áron alul árusítjuk el.

„Au Printemps”
ezelőtt Missir-áruház
Cluj, volt Unió-u. 11.

Figyelem!

Lloyd 2947

Arany Ezüst

Királyi udvari szállítók

Órák

legszebb kivitelben legújtanysabban

Ajándék- és díszműtárgyak dus választékban.

Fenyő és Braunfeld

világvárad ékszerüzletében kaphatók.
Cluj, Piaja Unirei No. 15.

Telefon interurbán: 643.

Heti műsor hétfőtől szeptember 29-től kezdve

Mozgó **PREMIER!** Mozgó

A CSATA

Claude Farrere »LA BATAILLE« című regénye

Főszerepben a híres japán művész: **SESSUE HAYAKAWA** ★ Az orosz-japán háború

Mozgó **SELECT** T **SELECT** T Mozgó

Őszi és téli női kabátkelmék
velour, delaine, coachmen, biberette és sill plüssök minden színben kaphatók mintavásári lezártított árak mellett URANIA divatházban, Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 34. Urania-mozgóval szemben. Sirocco 166

Reg. Ferdinand 34.

Megválasztották az Ugir új tisztikarát.
 Bukarestből jelentik: A kerületi kamarapalotájában tegnap d. u. 5 órakor tartotta meg az Ugir választmánya ülését Cerkez elnöksége alatt. A megválasztott vezérő-bizottság tagjai lettek: Elnökök Cerkez István, alelnökök Orghidán, Osicsán, Pelecu, Cell Vilmos, Szana Zsigmond, Farkas Mózes, Bürger Albert és Rascanu. Az igazgatóválasztmányba beválasztották Dinarmenzentielt, Popovici, Mezblasian Polony, Matson és Dr. Oswaldát. A választások megjejtése után a készpénz válság kérdése került vita alá. Több hozzászólás után végül Cerkez javaslata lett elfogadva, melynek értelmében a kérdést tanulmányozás végett az igazgatóválasztmányuk fogja bírni.

SPORT

Megkezdődött a Haggibbor házi tenniszversenye

Élénk érdeklődés, szép küzdelmek

A Haggibbor házi tenniszversenye ma délelőtt megkezdődött a közönség élénk érdeklődése mellett. A tegnapi nap folyamán az elő- és középdöntő beületek lebonyolításra, míg a döntőkre ma délelőtt és a délután folyamán került sor. A tegnapi játszmák közül a legnagyobb érdeklődést a fiatal Farkas Olga bemutatkozása keltette, aki elvesztette ugyan a játszmát Reinéval, de az erkölcsi győzelem mégis csak ő maradt. Nagyszerű stílusa van, technikája azonban fogystékos a ami a legnagyobb hátránya, rendkívül hamar fárad. Játékával megnyerte a közönséget, amely mindvégig ő érette drukkolt és egyes szép akcióit meg is tapsolta.

A mérkőzésről általában, az eredményeket és a játékosairól szóló kritikát legközelebbi számunkban fogjuk közölni.

Vasárnapi program. Ismét eltelik egy vasárnap és a kolozsvári bajnokság még mindig ott áll, ahol augusztusban állott. A legsajnálatosabb a dologban az, hogy az intézőbizottság a héten sem tartott ülést, amit azzal indokol, hogy a mai játéznaps amugy is az atlétikai küzdelmekkel van lefoglalva s így nem volt feltétlen szükséges a bajnokság kérdésében döntést hozni. Hát csak várjunk tovább, hiszen van még idő...

A mai program legkiemelkedőbb pontja a Kolozsvárt lezajló országos atlétikai verseny, amelyen az ország valamennyi számottevő atlétája indul. Több rekordjavításra is van kilátás.

Nagyváradon a Török-vés—Egyetértés bajnoki mérkőzés zajlik le.

Brassóban Segesvár válogatott csapatával mérí össze erejét a Brazovia legénysége.

Temesvárt Kolozsvár válogatott csapata lesz a temesváriak ellenfele. Kolozsvár meghandicapelve veszi fel a küzdelmet, mert a zsidó tünnepre való tekintettel a zsidó játékosokat nem szerepeltethetik. Valószínűleg sikerülni fog Temesvárnak az egymásután kétszer szenvedett vereségért revánsot venni. A temesváriak egy másik garnitúrája egyébként Arad válogatott csapatával is szembeszáll Aradon.

Bukarestben folyik ma Romániának legérdekesebb futballprogramja. Az Amatőrök kitűnő csapata ma játszik ugyanis egy kombinált bukaresti csapattal Nagy Lajos bíraskodása mellett.

Bécsben ma van a bajnokság második fordulója, melynek során a Rapid találkozik a Hakoah-val, a Sportklub a Simmerringgel, a Wacker a WAC-cal, a Slovan a Rudolphstüggellel és az Admira a Viennával.

Budapesten nemzetközi mérkőzés lesz a Vienna és az UTE között.

Platkó továbbra is Spanyolországban marad. Platkó, a világhírré ezért tett magyar kapusról a múlt héten az a hír járt, hogy Bécsbe költözik és professzionistának lép fel. Platkó ma levelet írt a bécsi lapoknak, amelyben eseket a híreket kategorikusan megcáfolja és kijelenti, hogy továbbra is amatőr akar maradni.

Rokken, a budapesti FTC nemrégén feltűnt válogatott halfjátékosa, kilépett egyesületéből és Olaszországba költözött, ahol a Genuai Sportklubban fog játszani.

Bécsben tanuló leány

ellátást kaphat német nőnél szigorúan kóser kosztal. Cím: GUTERMANN TESTVÉREK orthopediai cikkek gyárában, Cluj, Str. Avram Janau 18. I. 5. Sirocco 171

Páris Lyon Zürichi

bevásárlási utamról visszaérkeztem és tudomására adom a t. vevőközönségnek, hogy az

őszi és téli divatujdonságok

- sima és kockás szövetek,
- himalay-posztók és velourok,
- mintás marocceinek, brocatok,
- plüssök, bársoryok, carakülok

a legnagyobb választékban raktárra érkeztek,

férfiszövetek, antik és modern butorkelmék

nagy választékban. Az aianti olcsó árakra külön is felhivom a t. vevőközönség figyelmét:

- 1 m. ruhaszövet . . . lej 29
- 1 m. flanel (jó mosó) . . . " 29
- 1 m. vászon . . . " 29
- 1 m. férfiszövet (140 cm. széles) . . . " 195

Tisztelettel:

SZABÓ JENŐ

divatkülönlegességek nagyáruháza

CLUJ

Calea Regele Ferdinand 5. Telefon 4-79.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Színházi iroda közleménye

A mozgósínházak nagyhetei. Örömmel konstatáljuk, hogy a mozgósínházak is megnyitották kapukat az idény nagy slágerpremierjeinek. Alkalmunk volt meg tudni, hogy mit hoz ki a közeljövőben a mozgók igazgatósága és a műsorra tűzött filmek repertoírjában oly címeket látunk, melyeket csak a valóban nagyvárosi színházak hozhatnak ki, mivel azoknak biztosítása jelentékeny anyagi áldozatokkal van összekötve. A mozgók igazgatósága arra törekszik, hogy nívós filmek bemutatása által állandó közönséget neveljen és minden, még a legkényesebb igényt is kielégítsen bebizonyítván ez által, hogy a mozi rem a 20 év előtti csupán a cselédségnek szánt szórakozás, hanem még a valódi színházat is tulszárnyaló valódi művészet, ahol a nemzetközi irodalom és művészsereg kiválóival lehet megismerkedni. Hétfőn kerül bemutatásra A csata, melynek negyszerű jelenetei és kitűnő tárgya általános bámulatot fognak kelteni. A filmet a Select-mozgó mutatja be. Ezzel egyidejűleg az Uránia vásznán Schnitzer pompás műve, Az ifju Medardus fog leperegni, mely film már csak ezért is érdekes, mert főszerepét a magyar arisztokráta világban annyira ismert Grót Eszterházy Ágnes viszi. De mindezen filmek felett áll az orkán szárnyán, a merész és gazdag fantáziával megáldott amerikai szerzőnek Griffithnek mesterműve. E film, melynek főszerepét en a bájos Lilian Gish jelenik meg, azzal keltett óriási feltűnést, hogy két utolsó felvonása a Niagara zuhatag jég-hullámain játszódik le, melyeken a művész nő majdnem halálát lelta. Műsorra kerülnek még a német irodalomnak feltűnő hősönődjája a Niebelungok, melynek bemutatása valószínűleg esemény-számba fog menni és Königsberg, Beneit francia írónak Európaszerte ismer regénye után.

A MAGYAR SZÍNHÁZ HETI MŰSORA

Vasárnap d. u. fél 4-kor: Gyere be rózsám. (Operette újdonság 7-edszer, mérsékelt helyárakkal, sorozatszám 59)

Vasárnap este 8-kor: Huncut a lány. (Operette újdonság 6-odszer, Uj szereposztással. Neményi Lili-vel, Dajka Margittal, Ihász Aladárral, Tompa Béával. Rendes helyárakkal, Napi bérlet 12. szám, sorozatszám 60)

Hétfő: Pompadour (24-edszer. Napi bérlet 13 szám A, sorozat 61)

Kedd: Az igmándi kis pap. (Az új magyar drámák sorozatának második estélye. Szentgyörgyi István főlépésével. Premiére-bérlet 6. szám. Sorozatszám 62.)

Szerda: Vig özvegy. (Operette-repriz 70-edszer. Uj szereposztással. Fratta Géza szerződött tag bemutatásával. Napi bérlet 14. szám B. Sorozatszám 63)

Csütörtök: A vörös malom (11-edszer, rendes helyárakkal. Bérletszűnetben. Sorozat 64.)

Péntek: A vörös malom (12-edszer. Rendes helyárakkal. Bérletszűnetben. Sorozat 65.)

Szombat d. u. 3 1/2-kor: A dalovai nábob lánya. (Fratta Géza főlépésével. Mérsékelt helyárakkal. Sorozatszám 66.)

Szombat este 8-kor: A mézeskalács. (Operette-újdonság először. Premiére-helyárakkal. Premiére-bérlet 7. szám. Sorozatszám 67.)

Vasárnap délelőtt 10 1/2-kor: Gül baba. (Operette-előadás gyermekek számára. Mérsékelt helyárakkal. Sorozatszám 68.)

Vasárnap délután 3 1/2-kor: Cigánybáró. (Lévay Ilonka és Bethlen éva főlépésével. Mérsékelt helyárakkal. Sorozatszám 69.)

MOZGÓK MŰSORA

Select-Mozgó. Vasárnap, szept. 28. Premier *Márton apó putona.* Nagy dráma, 6 felvonásban Cormon és Graige darabja után. Főszerepben Ferribili Ganzoles. Befejezőleg egy Zigotto-bohózat.

Hétfő szept. 29. Premier *A csata.* Claude Farrere *La Bataille* című híres regénye 8 felvonásban. Főszerepben a híres japáni művész: Sessue Haya-kawa. Az orosz-japán háború.

Uránia-Mozgó. Vasárnap, szept. 28. *A féltelmes Jim.* Szenzációs regény az amerikai cowboyok életéből, 6 felvonásban. Főszerepben Tom Mix a híres amerikai cow boy. Hétfő szept. 29. Premier! *Az ifju Medardus.* Történelmi dráma Napoleon korából. Főszerepben: Eszterházy Ágnes grófnő és Várkonyi Mihály Bécs eltolgalása.

Apollo-Mozgó. Vasárnap, szeptember 28. *A fegyenc gróf.* Szenzációs bűnügyi dráma, 5 felvonásban. Főszerepben Grete Freund. Hétfő szept. 29. *Légi Kalózok.* Nagy detektívdráma, 6 felvonásban. Főszerepben: Harry Peel.

APRONIRDETÉSEK

Magyarországi kőszobrászok egyesületének közlése. A Magyarországi Kőszobrászok Egyesületének közlése. A Magyarországi Kőszobrászok Egyesületének közlése.

Eladó egy teljes ebédlő és háló berendezés valamint bélyegsorozatok. — Eperjes u. 30.

Videkre ajánkozik 3-4 gyermek chimis, rase és 5 more tanítására szigoruan ort. kóser házhoz nőtlen fiatalember. Leveleket „Rase“ jeligen a kiadó továbbítja. 7886

HUNWALD

Cluj, Str. Vlahuja (volt Bolyai-u.) 3. Telefon 147.

Üvegcsiszoló és tükör-gyár. Táblatüveg raktár és üvegezési vállalat. Hibás tükrök újrafoncsorozása 1700

Suche zu zwei Kindern (Bub u. Mädchen) welche die 1. bezw. 2. Klasse Gimmnasium besuchen jüdisches Fräulein. Häusliche, jedoch intelligente Erziherin, welche auch Unterrichts erteilen kann, möge sich an M. Rados, Cluj, Calea Regele Ferd. 21. wenden. 7889

Mézét garantálva csak PRECUP tanár méhézetéből vegyen, Str. Josif (Szép-u.) 4.

Október 15-ére házvezetőnek megyszidó urinó, uriember előnyben. Cim Faragó Kuvin, jude-tul Arad. 7918

Megnyit az Első Erdélyi

pászkasütőde Körös-u. 87. Kohn Salamon,

Románul ingyen tanulhat két hétig, amíg meggyőződik a módszer sikeréről. Este 6-8 között. Egyéni és csoporttanítás. Calea Victoriei (volt Kosuth Lajos-u.) 2. 7838

Perfekt könyvelő magyar német levelező állást keres. Kahán Hermann Havasmező Máramaros-megye. 7904

Megérkeztek

a legújabb bécsi modellek. Alakítások a legújabb, nyosabb és legpontosabban készültek:

Moskovits, C. Reg. Ferdinand 3

Intelligentes deutsch-französisches Fräulein gesucht zu 8-10 Jährigen Kindern. Adresse in der Administration 7908

Gépíró perfect német, magyarul tudó, elsőrendű nagy váll. lathoz keresetük. Ajánlatokat „2500“ jeligére Lloyd Express hirdetési váll. lathoz (Str. Memorandului) 24. kéretnek. 7910

Erdély és Regát részére garancia képes alképviselőket keresek. — Schaffer Henrik katonai felszerelési és sapkagyár Arad. 7914

Magas termetre teljesen új férfi sport ruha olcsón eladó. Dávid József szabómesternél C.I. Victoriei 7. Ugyanott fiatal-ember lakást kaphat.

No. 1799—1924.

Publicație de licitație

Publicăm, că Cooperative Măcelarilor pentru Valorizarea Pielii și altor Producții Secundare, Cluj va vinde la licitație publică prin intervenția noastră în magazia sa în Cluj, strada General Poetaș 1. la 3 Octobrie 1924 ora 4 postmeridian, în detrimentul cumpărătorului întărieitor 10.400 kilograme piei Pitling și 7.000 kilograme piei de vitei sugătorii pe lângă prețul de esclamare de 958.900 Lei, dar și sub acest preț.

Amatoriile ne vor depune la începerea licitației un vadiu de 10% din prețul de esclamare. Cumpărătorul va completa imediat vadiul la prețul de cumpărare, achitand încă 2% impozit pe cifra afacerii și taxa de înregistrare.

Cluj, 27. Septembrie 1924.

Dr. Ioan Cosma, notar public.

„Érjük mindenütt Pierre önborotváló kését

a felülmulthatlan Valóságos gyönyörtűség. Svéd acélezüsttel keverve. Darabja 8 lej. Központ: Bukaresti. Str. Donici 1. Rudolf Mosse No 100

אתרוגים לולבים וחרדים אנשינו

איך פערשטאנדיגע מיינע פ. מ. קונדען דאס דיע אתרוגים ערסט מיטוואך פערצאלט ווערדען, מיטווען אויט ראטוואם ערסט דאננערסטא קייפען צו קאממען

E. ROSENZWEIG

STR. REGINA MARIA 6. כחמ"א

Prima אתרוגים aus

ארקן ישראל

mit verlässlichem הכשר versehen zu soliden Preisen erhältlich in ספרים הנדרונג

„SAFRUTH“

Telegrammadresse: Librarie SAFRUTH, Cluj.

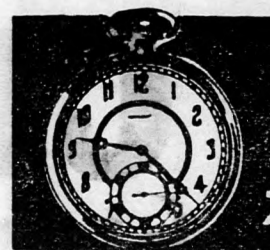
AZ IFJU URANIA-MOZGO AZ IFJU

Heti műsor hétfőtől, szeptember 29-től kezdve

MEDARDUS

Monumentális történelmi dráma, 10 felvonásban. Főszerepben Eszterházy Ágnes grófnő és Várkonyi Mihály

A szezon szenzációja!

Longines
7 GRANDS PRIX
Legpontosabb óra

Legjobb gyermekápoló

HÖFER 1. számú gyermekhintőpora, HÖFER Baby Creme, Kapható az összes patikákban, drogeriákban és illatszertárakban, továbbá Kolozsváron Emkedrogeriában, Rózsa „Royal“-drogeria, Demeter-, Hintz- és Flohr-patikákban.

Itatje

Acelariilor pentru
ductii Secundare,
lica prin inter-
in Cluj, strada
ie 1924 ora 4
cumparatorului
Piei Pitling si
sugatorii pe langa
D. Lei, dar si sub

inceperea licit-
pritul de escl-
ecta imediat va-
achitand inca 2%
taxa de inre-

noter public.

Orólvalókést

ezüsttel keverve.

rest. Str. Donici 1.
tudolf. Mosse No 100

אתרוגים

אין פערשטאן
דיע אתרוגים
ווערדען מיט
דאנקערס

WEIG

IA 6. כותש.

aus

ehen zu soliden
דברים דין

TH

AFRUTH, Cluj.

IFJU

S

enzációja!

bb ora

apható az ősz-
ozsváron Emke-
ohr-patikákban.

Ros-Hassáná 5685

Az 5684. év zsidó krónikája

Az alábbi néhány dátum a mögéje rótt apró sorokkal együtt tulajdonképpen nem tarthatna számot „Az Év zsidó történelme” címre. Alig néhány órája szakadtunk ki az évszázadból, tulsógon frissiek még az impressziók, mintsem összefoglaló képét lehetne adni az évszázad történetének. Inkább a mozaikszínen megélt és átélt rapok hiszóriáját adják a sorok visszafelé fordított gukkerrel nézve néhány szóban a csak most lepergett napok zsidó szenvedéseit, vágyait, reményeit, célkitűzéseit és elért eredményeit. A fordított gukker kicsinyítő lecséjén keresztül talán jelentékelemlő zűkülnek össze az események, de a kertásk lelkeber, akik megélték a napokat, a rövid sorok mögöl is kibontakozik a lepergett rapok teljes képe.

Az évszázad betel, jajjal, könnyel és gyászszal telt be. De az új évszázad titokzatos méhében hozza már az ígertes jövendőt. Két kézzel cszja a sorsot: az egyik kezében a régi utat taposáknak a galutot néri ki tovább; a másik teryerén Erec Jiszráélt igéri: verjékkel és arannyal vezet oda az ut. Rajtunk mulik, hogy melyik keze után nyulunk.

A romániai zsidóság

Az elmúlt évszázad karakterét a tavalyival szemben leginkább azt jellemzi, hogy az antiszemita morgalmak az egyetem felől lövöl az utcákra húzódtak.

Szeptember 15-én már nyilvánvaló volt, hogy az ideai egyetemi tanév minden nagyobb zökekerő nélkül a tanulás jegyében fog lefolyni. A jasi kuzista diákok ugyanis határozatban mondták ki, hogy békét akarnak az egyetemen.

Az első nyugtalanító eseményről szeptember 20-án érkezett hír, amikor Bukarestben egy készülő antiszemita-fascista puccstervet lepleztek le. A puccs tervezőit hamarosan szétugrasztották, minthogy kiderült róluk, hogy gyanus külföldi körökkel tartottak fenn anyagi és erkölcsi összeköttetést.

Szeptember 22-én a nagyváradi mizrahi közös Palesztina-munkára hívta fel Nagyvárad népi alapon álló zsidóságát.

Az egyetemi tanács jasi kongresszusa szeptember 27-én egyhangú megvetéssel utasította vissza a numerusz klauzusz tervét.

Október elsején minisztertanácsi határozat héberben állapította meg a zsidó iskolák tannyelvét.

Az E. Zs. N. Sz. Nagyinézöbizottsága október 8-án tartotta első ülést.

Október 10-én nagyszabású és borzalmas merénylettervnek jöttek a kukarsti hatóságok a nyomára. Fascista összekövök két minisztert, több zsidó bankárt és zsidó közéleti vezetőt akartak legyilkolni. A hatóságok erélyes rendszabályokat léptettek életbe, letartóztatták az összes merénylőket és a vacaresti fegyházba szállították őket. Egyik bukaresti lap zsidó igazgatója ellen merényletet követtek el és súlyosan megsebesítették.

Október 31-én jelentek meg Kolozsvár utcáin az első kampéskeresztes plakátok.

November 4-én a neológ és statusquo hitközségek elnöki éntkezletet tartottak, amely a szonbati iskolai iráskényszer ellen foglaltak állást. November 15-én Kolozsvárra érkezett Nachum Tishy, a palesztinai executive iparügyi világának vezetője, aki fontos felvilágosításokkal szolgált Palesztina ipari helyzetéről.

December 4-én tartotta meg az Erdélyi Zsidó Árvagondozó országos kongresszusát Kec-

lozsváron. December 6-án indult meg óriási lelkesedéssel az országos Aviva-munka.

December 7-ikétől kezdve Kolozsvárnak addig csendes utcái n hetekig utcai zsidóverések és tüntetések kerültek napirendre.

Goga Octavian, a „Marsoló nemzeti eszme” apostola december 10-én gyújtó hatású előadást tartott Kolozsváron. A város békéjének megzavarása tulajdonképpen e nappal kezdődik.

December 11-én vette kezdetét Nagyváradon az ortodox zsidóság kongresszusa. A kongresszus igen heves lefolyású volt és csak ideig-nyesen oldotta meg az ortodox iroda sorsát.

Az előzetes ígátásokkal szaturált antiszemita tüntetők december 17-én a szó szoros értelmében szétverték a Kolozsváron ülésező sajtókongresszust. A tüntetés a zsidóság ellen irányult és a város főterén bezúrták az összes zsidó ógáblakat. A tüntetés után ostromállapotot hirdettek ki és Kolozsvár rendőrprefektusát elhelyezték.

Marzescu igazságügyi miniszter december 21-én nyújtotta be az új állampolgársági törvényjavaslatot, amelynek szakaszai a zsidóság ezreit fészották meg legelemibb jogaitól.

A kormány jogfosztó iskolarendeleiteinek első lövettelményeképpen december 23-án rendeletileg megvonták a nagyváradi zsidó liceum nyilvánossági jogát. Nagyszébenben január 8-án megalkult a zsidó ifjusági szövetség. A nagyváradi ortodox hitközség választásain január 8-án újbel a mizrachisták győztek.

Január 21-én a Keren Kajemet országos akciót indított az erdélyi falu földjének megváltására. Január 23-án a nyilvánossági jogától már korábban megfosztott nagyváradi zsidó liceum ellen vizsgálatot rendeltek el az iskola örvények elleni kihágás miatt.

Február 10-ikétől kezdve egyre gyakoribbak Kolozsvár utcáin az atrocitások. Február 10-én az antiszemita tüntetők megzavarták a temesvári Kadima bájját. A beszarábiai Aguda február 12-én kötelezővé tette a Palesztina-munkát.

Február 13-án ismét romboltak az Uj Kelet szerkesztőségében. A tüntetők munkáját csak a rendőrség gyors és erélyes fellépése akadályozta meg. Huszonegy tüntetőt letartóztattak. Március 6-án egészségügyi ürügy alatt irtó hadjáratot indítottak a tanügyi hatóságok a szatmármegyei chéderek ellen.

Március 15-én ideiglegesen megoldották a zsidó tanulók szonbati irás alóli felmentésének kérdését. A rendeletet később visszavonták.

Március 17-én az antiszemita diákok az egyetemen elbarrikádóztak Gritta rendőrprefektust. Március 30-án az ilfovi törvényszék esküdtszéke felmentette a fascista összekövvel vádolt diákokat. Csupán Mota maradt fogságban, aki egyik diaktársát agyonlötötte.

Április 3-án a zsidó existenciák ellen irányuló hadjáratban Erdélyben tizszámra vonták meg a zsidóktól az italmérsi engedélyeket. Április 4-én az újabb atrocitások miatt újra elrendelték az ostromállapotot a négy egyetemi városban.

Április 27-én megjelent a „Monitorul Oficial”-ban az állampolgársági törvény, amely a zaklatások egész sorát jelentette.

Történelmi nevezetességű eseménye volt április 30-án Erdély zsidóságának. A veszélyeztetett állampolgári jogok egy táborba hozták össze az erdélyi zsidóság valamennyi frakcióját és közös jogvédő iroda felállítását határozták el.

Május 7-ikétől kezdve újra napirenden vannak az atrocitások. Az atrocitások színhelye legtöbbször a sétatér. Több zsidó járókelőt a

sétatéri tóba dobtak. Az erdélyi zsidóság véres napjai május 15-ikén kezdődtek, amikor a balázsfalva—kolozsvári vonalon több mint száz zsidó utast vertek véresre. Az eset hónapokig tartotta izgalomban Erdély zsidóságát, de többszöri sürgetés ellenére mai napig sem tartották meg a hivatalos vizsgálatot ez ügyben, annak ellenére, hogy a kormány többször is ígerte kormánybiztos kiküldését.

Az atrocitások egyre nagyobb méreteket öltöttek. Május 26-án kövel dobálták meg a kolozsvári ortodox hitközség főrabiját. Május 27-én az egyetemi tanács kizárta az egyetemről Gritta prefektus támadóit.

Május 30-án egyszerre két kegyeletstört brutális támadás történt. A nagyváradi zsidótemetőben sirköveket romboltak. Marosvásárhelyen pedig egy zsidó temetést dobáltak meg kövel. Ezt követte a kolozsvári hullagyalázások sora.

Junius 2-án megadóztatták a hitközségek gabellajövedelmét. A jogvédő iroda intervenciójára azonban a sérelmes rendeletet visszavonták. Jasiban junius 2-án újabb fascista összekövét lepleztek le. Junius 4-én a kolozsvári ügyészség átiratban tudatta az Uj Kelettel, hogy a rombolás ügyében az eljárást megszüntette, mert nem volt kideríthető, hogy kik voltak a tettesek, sőt az sem, hogy történt-e rombolás.

Lucien Wolf az Ica megbízásából Bukarestben járt és a beszarábiai menekültek ügyéről tanácskozott a kormánnyal. A kolozsvári hadbíróóság junius 7-én tárgyalta az első antiszemita pört. Az egyik diákok háromszáz lej pénzbüntetésre ítélték, a többieket felmentették. Junius 23-án vérvádröpiratokkal szórták tele Erdély nagyobb városait. Ugyanakkor Rosenthal bubaresti lapigazgató merénylőjét ötven lej pénzbírságra ítélték. Junius 25-én indult meg a Lömaan Akko akció. A szamosvölgyi vonalon junius 25-én zsidóverést rendeztek antiszemita tüntetők. Ezt követőleg minden napra esett valamelyik szamosvölgyi városban egy-egy zsidóellenes tüntetés. A nagyváradi rendőrség ellen junius 25-én vizsgálatot indítottak, mert nem türte el az antiszemita atrocitásokat. A vizsgálat a rendőrség rehabilitálásával ért véget.

Junius 27-én indult a hírhedt Schor rabbi amerikai propaganda turnéjára. Csernovitzban julius 2-án kezdődtek az antiszemita hecek. Minthogy a csernovitzi zsidók nem hagyták magukat ütni, hanem vissza is ütöttek, a kormány vizsgálóbiztost küldött ki csernovitzba és két zsidót letartóztattak. Julius 8-án a nagyváradi zsidó liceum növendékeinek 80 százalékát elbuktatták.

Julius 22-ike fekete napja az erdélyi zsidóságnak. Egy antiszemita csendőr a nagykarolyi állomáson meggyilkolta Schön Bernáth talmudistát, hat gyermek apját. A gyilkost letartóztatták. Az Uj Kelet országos gyűjtőakciót rendezett a mártirhalált halt Schön Bernát árvái részére. Schön Bernátot tiz hitközség zsidósága kísérte el utolsó útjára.

Julius 26-án bünös kezek felrobbantották a jószáshelyi zsidó templomot. Bár a bünösök kilétét mindenki tudta, a vizsgálat valóságos paródia volt. Később az aradi prefektus a belügyminiszterhez küldött jelentésében egy neolog zsidót vádol meg a merénylet elkövetésével. Bár a kormány egy pillanatig sem hitte el ezt a misztifikációt, a kültöldöt mégis elárasztotta ezzel a híreszteléssel.

Augusztus 3-án volt Kolozsváron a Tarbut

egyesület közgyűlése, amely tisztázta a belső egyenlenségeket. Anghelescu miniszternek augusztus 7-ikén újabb jogfosztó rendelete jelent meg a melyben a felekezeti iskolák tanítóinak kinevezését az államnak tartja fenn.

Augusztus 11-én az Uj Kelet sajtóakciót kezdett az ártatlanul elítélt Mittemann József pörének újrafelvételére. Augusztus 17-én Máramarosszéketen a rendőrigazgató tulbuzgósága miatt letartóztatták a Sámson sportegyesület vezetőit. A kolozsvári hadtestparancsnokság valamennyiük ellen megszüntette az eljárását.

Szeptember 12-én tartotta meg Erdély Nemzeti zsidósága évi konferenciáját Nagyváradon. A konferencia, amelyen rendkívül fontos határozatokat hoztak, örökre felejthetetlen élmény lesz a delegáltaknak és Nagyvárad zsidóságának. A zsidó reneszánsz epikus küzdelmének egyik legbeszédesebb megnyilatkozása volt.

A külföldi zsidó élet

A külföldi zsidóság életét az elmúlt esztendőben a zsidó nemzeti gondolat erős térhódításra jellemzi.

Szeptember hó első felében zajlott le a cionista nők világkonferenciája, amelynek során a zsidó nők bizonyosságot tettek arról, hogy igaz zsidó szeretettel kívánják ök is kivenni részükkel Erec Jisráél felépítésében.

Szeptember 20-án érkeztek végett Csehszlovákiában a községi választások, amelyeken a zsidóság meglepő eredményt ért el. Így jutott zsidó kézbe a munkácsi helyettes polgármesteri stallum, de részt kapott a zsidóság minden nagyobb község tanácsában is. A népszövetségi tanács szeptember 29-én jogilag is elismerte a Palesztina-mandátumot.

Sámuel kormányzó október elsején tért vissza Jeruzsálembe. A zsidó bevándorlás örvendéses lendülettel mutat. Egyetlen napon háromszázhatvenc vándorló szállt partra Haifában.

Október 2-án fontos aktus történt. Huszein király megegyezett az angol kormánnyal és elismerte az angol mandátumot. Az októberi osztrák választásokon az ország zsidósága egységesen vett részt és az agudisták is csatlakoztak az egységes listához. Alfred Mund október 3-án érkezett meg Amerikába, hogy a Keren Hajjesszód kampányt levezesse. Az amerikai zsidóság óriási szimpátia tüntetést rendezett a Keren Hajjesszód mellett.

Október 15-én halt meg 47 éves korában Rothschild Charles (Wertheimstein Rózsika férje) a londoni Rothschild-ház feje.

Október 16-án a brit birodalmi konferencián Demouhiv gyarmattügyi miniszter a palesztinai gazdasági és politikai helyzet javulásáról tett jelentést.

Október 18-án az Emberi Jogok Ligájának intervenciójára Poincare intette Lengyelországot a numerusz klauzusz bevezetéséről. December második felében elkezdődött harc indult meg Angliában a hatalomért. Legtöbb sansza az angol munkáspártnak volt, amely jóindulatu barátsággal kezelte a Palesztina-kérdést.

December huszonötödikén érkezett Weizmann Amerikába, ahol sikerrel agitált a Jewish Agency kibővítése és a jeruzsálemi egyetem érdekében. Január elsején a német birodalom közzétett régi aktáiból kiderült, hogy Németország annak idején tudott Drayfus ártatlanságáról csak politikai okokból hallgatott.

Január 2-án egy csongrári zsidó bál ellen bombamerényletet követtek el az ébredők. A merényletnek számos halottja volt. A teteseket letartóztatták. (Ügyüket éppen most tárgyalják.)

Budapest január 18-án újabb merényletet kíséreltek az Erzsébetvárosi kör ellen. A magyar parlament január 23-iki ülésen Dródy képviselő névszerint és adatok szerint sorolta föl a fehér terror összes gyilkosságait, anélkül, hogy a gyilkosoknak bármi bántódása is esett volna.

Mert a német birodalom kancellárja január 25-én a berlini zsidók távirati iroda képviselője előtt elítélte az antiszemita mozgalmakat.

Peszach napjaiban mozgalmas élet volt Palesztinában. A turisták ezrei keresték fel Erec Jisráél a nemzeti ünnepek hetében és meggyőződhetek az ország fejlődéséről.

Február 8-án Budapesten bombamerényletet akartak elkövetni az újpesti zsidótemplom ellen.

A cionista Világszervezet Nagyinám bizottsága február 16-án tartotta meg Londonban ülését, amelyen a Jewish Agency kérdését oldották meg.

A Népszövetség kebelében alakult „Szellemi Együttműködés Bizottsága” április 27-én egy felállítandó zsidó egyetem kérdését vitatta meg. Danzig szabad város nem akarta befogadni az egyetem az egye-

temet, míg Spanyolország készen mutatkozott a zsidó egyetem befogadására.

Május 4-én zajlott le Antwerpenben a zsidó diákok világkongresszusa. Május 5-én az amerikai zsidóság küldöttségileg tiltakozott Bibescu washingtoni román követ előtt az antiszemita atrocitások ellen. Junius 12-én Musolini kijelentette, hogy faszizmus nem exportáru és tiltakozott az ellene, hogy a faszizmus jelzavát antiszemita mozgalmak céljaira kihasználják.

Menachem Usiskin június 25-én Bécsben volt Keren Kajemet propaganda uton Leirhatatlan lelkesedéssel fogadták. Egyetlen ember ötszáz millió adományozott a Keren Kajemetnek. Ugyanazon a napon ünnepelte a jeruzsálemi héber opera egy-éves fennállásának egyéves évfordulóját.

Wilstalter világhírű kémikus július elsőjén az antiszemita hangulat miatt otthagyta katedráját. Bialikot, a legnagyobb élő héber költőt július 5-én a Nobel díjra jelölték. Julius első napjaiban Jeruzsálemben agyonlőtték az anticionista propagandájáról hírhedt De Haan argudista vezért. A hatóságok a gyilkost De Haan homoszexuális arab barátai között keresik. Július 6-án folyt le Bécsben a Stricher—Bettauer—Bozel ügy tárgyalása.

Aviság özvegységre jut

Irta Assér Lemil

1.

Aviság fáradtan került haza a hegyek közül. Az alkonyati szél kicsipre arcát és virágillatot hintett a hajába. Lustálkodó nyújtózkodással megállott a kertjük előtt, azután tánclepcsőben belebent a gyepes udvarra. A estétféjű olajta alatt leheveredett. Hiába szólította anyja, nem ment be a hába, még csak nem is felelt. Talán nem is hallotta, hogy hívják. A csillagszemű égről kék álomfűgögyay borult rá végtelen öleléssel és tücsökcirpelés között halkán tovább duruzsolta hallgatóz meséjét.

Noa asszonynek végül is elfogyott a türelme. Otthagya a serpenyőben süstörgő borjucombot és az udvarra sietett.

— Miért nem szólsz, ha hívlek? Hozz egy kis rőzsét a kertből.

De a lány most sem hallotta, hogy beszélnek hozzá. Vagy talán mégis hallotta, csak neki úgy tetszett, hogy a mesebeli herceg jött utána a hegyek közül és az sugdos neki sohasem halott zsongító szavakat a fülebe. Mag sem is mozdult, még csak fel sem nézett, mert valami ismeretlen erő odaszegte a puha pázsithoz, a szájára pedig ránehézedett az erősödő éjszaka minden titokzatossága.

Noa asszony elmosolyodott.

— Alszik.

És lábujjhegyen visszasietett a tűzhelyhez.

2.

És elérkezett a napja annak, hogy Dávid király öreg lett és hiába takargatták melegprémű ruhákba, nem tudott fölmelegedni. A bőséges udvari emberek szolgálatkézen ajánlották, hogy fiatal szüzlényt keresnek a felsőges uralkodónak, aki őt felmelegítse.

Harsonás, cifralovú fellejtőrepültek szét az ország minden részébe. Nehéz volt a válogatás, mert a Sárénban lilomok teremnek és vörvörös rózsák a Karmel tövénben, cédrustermetű leányok a Libanon alján és Judea pusztájában aranyörényű nőroszlánok. Végzetül a királyi szolgálattevők mégis megállapodtak benne: Sunam legszebb leányánál nincs külön Dán és Beérsevá között. Nagy diadal, nagy riadással, trombitaszóval, pántlikás lóval fel is vitték Jeruzsálijába, a nagy király elé.

Aviság csak ment, ringatózott ténelő paripáján. Feje köré a bámuló nap már jóelőre odafonta arany-sugarokoránját. A falvak és városok népe, a merre csak elhaladtak, rajongó hódolattal fogadta a legdíszőbb király leendő legszebb feleségét.

Aviság mosolyogva fogadta a nép hajlongását, az égen futó mását. Ez a mosoly azonban nem nekik szólt: az embereknek, a napnak, hanem szólt a mesebeli hercegnek, aki ott vár rá Dávid hatalmas várában.

Aviság nem is gondolt arra, hogy a király elé viszik. Az ő lelkében más volt a király: napsütötte arcú, hatalmas legény, akinek a nevét sem tudta, apját nem tudta, akire már annyi éve vár, aki neki minden, akiről csak azt sejtette, hogy a király szolgálja, akiről csak érezte, hogy most újra találkozni fog vele.

... Dávid király teste lelke csak nem akart felmelegedni.

3.

Napsütötte arcú, hatalmas legény volt Adonijja királyfi. Nagyerejű, forróvérű férfi. Királynak szü-

Bozel ugyanis Bettauer utján azzal vádolta meg Stricker az ausztriai cionisták vezérét, hogy az őt megakarta zsarolni. A tárgyaláson a rágalom ellenkezője bizonyult be és Bettauer kénytelen volt Strickertől kocsánatot kérni. Julius hóban gőzörel folyt a jeruzsálemi héber egyetem felépítése.

Július 26-án a cionista világszervezet Nagyinám bizottságának ülésén Weizman beszámolt a cionizmus politikai helyzetéről. Beszámolójával optimista hangon eszeltte az Erec Jisráél építómunka kilátásait és kijelentette, hogy ő a nemzeti otthonnak legalább is első körvonalait való megvalósulását már a mi generációkban valószínűnek tartja.

Augusztus elsején Wilstalter professzor a katedrájáról elűldözött zsidó tudós feltalálta az ártalmatlan érzéstelenítést.

Munkácson augusztus 17-ikén rakták le a héber gimnázium alapkövet. Augusztus hó végén Dr. Klein Sámuel érsekújvári rabbi meghívták a jeruzsálemi egyetem tanáraik.

Augusztus 25-én nyitották meg Karlsbadban a zsidó Weltfilms konferenciát, amely a világ zsidóságának legmagasabb eseménye és amelynek határozatait a közeljövőben minden országban végrehajtják.

letett, emberek urának. Nem is takargatta, nem is titkolgatta, ha meghal az apja, ő lesz a király Jisráél fölött.

Dávid király azonban nem akart meghalni.

4.

Aviságnak rossz éjszakája volt. Az öreg király nagyon nyugtalanul aludt. Azt álmodta, hogy lázadó fia, Avsálóm felámadt halottaiból és ismét hadat gyűjt ellene. Éppen arra riadt fel, hogy párttűt gyermeke kardot emelt rá...

Hideg verejték áztatta kihűlt testét. Aviságot hívatta, mire aztán küss megnyugodott.

Reggelig három ízben is megzavarták a szépséges Aviságot, atinek arcára rásötétedett a kimerültség és szomorúság hirmondója. Kiment a harmatban uszó királyi kertbe s elpanaszolta az ő nagy bánatját a fecsegő madaraknak. A hajnali szellő elkapta a szót és vitte, sodorta magával a királyi palota legtulsó részébe, Adonijja királyfi tömjénes termeibe.

Konoly, ráneolt szemöldökü, szakálás férfiak ültek a teremben. És nagyokat hallgattak. A vasizmu Joab beszelt csupán és a többiek hallgattak. Adonijja biboros pamlagon hevert és csillogó szemmel itta a szót. Jól esett lelkének a győzelmes harcok emlegetése, a trón messze csillogó fénye, a hatalom vágyott gyönyörűsége. Evjútár, a főpap csak bólogatott sörényes fejével. A többiek, a fiatalabbak lármásan lelkesedtek a vasizmu Joab tervéért. Az öreg hadfi pedig imígyen szólott:

— Külső ellenség nincs. Az országban jólét és nyugalom van. De ki tudja meddig? A király tehetetlen és minden órában nyakunkon lehet a baj. Erős férfiköz kell a népnek is, a vitézeket foglalkoztatni kell. Adonijja, te vagy a férfi, akire szükségünk van és az isteni törvény szerint is téged illet meg az uralkodás joga. Felelj, akarsz-e király lenni?

Néma csend támadt egy pillanatig a súlyos szavakra. Náthán, a parászejku próféta megdöbbenve auttozta maga elé, amit mindegyik gondolt:

— Ez lázadás!

Valamennyien szörnyűködtek a hadvezér szaván, csak Adonijja nem. Ő nem is figyelt oda. A füleiben lágy szavak muzsikáltak, a szél szava, madár szava, Aviság ezava... És egyszeribe elfelejtette, hogy azok a borongó arcú férfiak min török a fejüket, elfelejtette a trón csillogását, a hatalom gyönyörűségét. Mindezeket tulujjongta benne a vér szava, mely kábító volt, mint a gileádi bor, olyan volt, mint az ezertfejta virágillat, ott messze a hegyek között... Ő már érezte valahol ezt a székfüszagot, valamikor már hallotta ezt a madárszót, igen, ott a gileádi hegyek között, ahol övérével vörökre festett orrmakon tér álomra a nap.

5.

Adonijja királyfit megdöbbenette, amit Aviságtól hallott. És minden lázongása, minden nagyragyása még fokozottabb erővel lángolt fel vihares lelkében. Leirhatatlan gyűlölet forrongott forró véreben az apja ellen, a király ellen, az idegen férfi ellen, aki magához láncolta senyvedő rabságra az ő lelke asszonyát.

— Én egy-két év nap, sem h napon.

Viszar... És a v... éjszakai ál... vágattak... mellett ad... támadt Ji... éljenezte, de minde... sz uj kirá... Náthán pr... és Adonij... ottan. Ők

Aviság... Egész... amiket c... Mégsem... győörték... A trónter... ságtól és... Amik... mületült... jára ra. A... auttógó e

Bat S... szépségét... nélkül lé... — S... A kir... gott. A f... karpótlás... edénye b... medt féli... — M... szállta m... dolgoddal... — É... anyám. I... vissza mi... Az ő... — H... kiáltatta... Bat S... a hirt... — É... — N...

köti... életek... az éle ed... menjünk... meg is... aralkod... Moide... több ter...

A te... terem be... mer dt... Bat... szült a... Auil... zungott... dardák f... hangjába... A bi... toró em...

A k... réthomá... Bat... — I... Avia... mellett, Bársony... láta el... az jut... legrszébb... most ós... ban... Teri... királyba... Csak in... asszony... Bat... deg má... — szolgálo... kócsi é... lett a l...

— Én leszek a király Jisráélban! De nem egy-két év múlva, nem is hónapok múlva, sem holnap, sem holnapután, hanem még ezen a mai szent napon.

Visszarohant a palotába. És a város még alig dörzsölte ki szeméből az éjszakai álmot, amikor csillogó tegyverzetű katonák végtáig az ébredező utcákon és zeneszó mellett adták tudtára mindenkinek, hogy új király támadt Jisráélban Adonija király. A nép meg is éljenzte, meg is fircsálotta a váratlan híradást, de mindeki ünneplőt vett magára, hogy elmenjen az új király lakomájára. Mindenki ott volt, csak Náhán proféta, a hős Benája, a királyi testőrség és Adonija öccse: Selómó királyfi nem voltak ottan. Őket nem hívták meg.

6.

Aviság sem volt ott. Egész nap a kertek jurtá, csodás növények között, amikor cédrushajókon mesze ide-emből hoztak. Mégsem talált nyugalom ottan. Gonosz sejtelmek győztek. Hívták a királyhoz, de nem jutott el hozzá. A trónterem előtt összesett. Azt hitték: a fáradtságtól és a kimerüléstől. Amikor illatos olajakkal életre dörzsölték, rémületült két szép szemében. Ugy meredt a bejárata. A biborfü göny vért izzadt!... Meleg-suttogó emberi vért.

7.

Bat Sévá királyasszony egyedül volt. Elmult szépségét siratta titokban. Náhán proféta engedély nélkül lépett be hozzá.

— Selómó fiad itt van-e?

A királyasszony bánatos szeme örömben csillogott. A fia, az ő büszkesége, öreg korának nagy kárpótlása! Előhívatta titokzatos műhelyéből, rotorgó edényekben gőzölő konyvalékaik közül. Rá is fődönté felig komoly szóval:

— Már megint az idegen varázslatok szelleme szállta meg lelkedet? Bárcsak inább törődnél a dolgoddal, ami közelebb áll hozzád.

— Én szeretem a tudást és kutatom a titkát, anyám. De mondd, miért hívtattál, hadd mehessek vissza mihamarabb a dolgozóztó rembe.

Az ősz próféta odafordult hozzá:

— Hallotad-e, hogy Adonija herceg királlyá kiáltotta ki magát?

Bat Sévá királyasszony sápadó arccal fogadta a hírt.

— És a király tud róla?

— Nem tud semmit, mert Aviság teljesen leköti... Veszélyben forog a király élete és a ti életetek is. Gondolkozz, Bat Sévá és mented meg az éle edet, valamint a te Selómó fiad életét. Jöj, menjünk Dávid királyhoz és emlékezzesz igretére, meg is esküdtél rája, hogy az ő Selómó fia fog uralkodni a ná, mégis Adonija most a király. Mondd ezt meg neki, addig én künn várok. Később remegyek én is, hogy melletted szóljak.

8.

A testőrök sziklaszilárd sorfalat állottak a trónterem bejáratánál. Merész tekintetük mozdulatlanul mered a homályban izzó biborfüggönyre.

Bat Sévá királyasszony legszebb ruhájában készült a királyhoz.

Amikor a trónterem elé ért, álmélkodás moraja zúgott végig a fejelmezei sorokon. A csillogó árdák fénye is beleremegett az iszonyat elfojtott hangjába.

A biborfüggöny vért izzadt!... Meleg, sustogó emberi vért.

9.

A király aranyjegara fáradtan villant meg a réthomályban.

Bat Sévá királyasszony térdre vetette magát — Dávid király, Dávid király...

Aviság, aki már ismét ott volt a halódó király mellett, megdöbbent az asszonyi lelek sikongásától. Bársonyos testén végigfutott a borzongás, amikor látta előtt látni a vergődő királyasszonyt. Talán az jutott eszébe, hogy Bat Sévá is valamikor a legszebb hajadon volt Jisráélban, mint ő s ime most összetört sárbahajló asszonyi test hever a porban... Vagy talán a vézetestet sejtette?

Terhes halálszag terjengett a trónteremben. A királyban alig-alig szikrázott fel a lehanyatló élet. Csak intett a fejével hajdani nagy szerelmeinek asszonya felé: „Beszélj!”

Bat Sévá hangja sikongva verődött a holthideg márványfalakhoz.

— Uram, meg esküdtél Adonáj istenedre a te szolgálódnak, hogy Selómó fiad fog utánad uralkodni és ő ül majd a trónra. De ime, Adonija lett a király és te, uram, királyom, nem is tudsz

róla. Pedig ő rengeteg ökröt és kecskegidót vágott, meghívta az összes királyfiakat, Evjátár papot, Jóab hadvezért, de Selómó szolgálát nem hívta meg. És te, uram, királyom, egész Jisráél szeme rajtad van, hogy mond meg nekik, ki ül majd a trónra, uram, királyom, utánad? Mert ha te, uram, királyom, megtérsz őseidhez, akkor én és Selómó is imáldozatul fogunk esni...

Még el sem halt a szó Bat Sévá vértelen ajkán és belépett Náhán, a proféta. Az ősz király nagynehezen felkelt és eléje ment kedvelt emberének, aki földrevetette magát előtte és így szólott:

— Uram, királyom, te mondad-e, hogy Adonija következik utánad az uralkodásban? Mert ő már a trónon ül és ma nagy mulatságot rendezett. Ökröket, kecskegidókat vágatott, meghívta az összes hercegeket és hadvezéreket, meg Evjátár papot és esznek-isznak ottan közben azt kiabálják, hogy Adonija király. És engem, uram, a te szolgálát, Beáját, a Jehojádá fiát és Selómó szolgálát nem hívta meg. Ez a dolog vajjon téled ered-e, uram királyom és nem tudtad volna a te szolgálóddal, hogy ki következik, uram és királyom, a trónra?

Az agg király csak hallgatott, hallgatott, azután eskre emelte fáradt kezét. A szó csak suttogásra tompulva hagyta el reszkető száját:

— Ugy eltessem Adonáj, aki megmentette életemet minden veszedelemből, az int már meg esküdtem neked Adonájra, Jisráél istenére, hogy Selómó fiad következik utánam az uralkodásban és helyttem ő ül a trónra, még ezen a napon így fog is történni...

10.

Caddók főpap, Náhán proféta és Benája fővezér a király rendelkezése azonnal illatos olajjal meg is koronázták, azután trónra ültették Selómó herceget és káprázatos pompával hordozták végig a főváros utcáin és harsanószóval hirdették ki Dávid király akaratát. És a nép ismét összesereglett a szent sátor előtt és Jeruzsálemben egyetlen örömmujongás zúgott végig:

— Éljen Selómó király!

És a város másik szélén újabb vigasság vette kezdetét. A nép mulatott.

11.

Benn a palotában trónusán ült már az új király. Jobbján az anyja, balján Aviság. Halovány volt az arca Aviságnak és a teste reszketett. Csillogó kagylógyöngyör volt a nyakán: fojtogatta. Drága caddói szövetek takarták pompás testét: égettek. A zenezők bódító dalokat játszottak: Aviság a halál dalát hallotta benn. A királyi trónon börtönben érezte magát és a lelke szeretett volna a reptűli mesze, mesze, vissza a gileádi hegyek közé, ahol bir anyjával bég-tése a legszebb zene a világon, ahol egykor eleven virágból font tarka tűzért a nyakába, ahol a langy s déli szél simogatta illatosra a bőrét, ahol a minden szőnyegnél szebb pázsit még most is őrzi a mesebeli herceg lábnyomát...

12.

És leszállt az este, nőttön-nőtt a mámor. A királyi palota mind a tréme hangoz volt a vigasságtól és az utcákon örömben tombolt a nép.

Selómó király fáradtnak érezte magát. Visszaszökött a maga titokzatos birodalmába, köveket fagasztni, növényeket vallatni, állatokkal beszélgetni. Már késő éjszaka volt, amikor visszavonult a legbelsőbb termekbe. Azután üzent Aviágnak...

13.

Adonija herceg emberei meghökkenve figyeltek fel.

— Mi az a rivalgás, ott a falakon? A feleletet Jonáán, Evjátár pap fia adta meg.

— Dávid király trónraültette Selómót. Ezért a nagy örömmujongás, amit ide sodor a szél.

Megdöbbenés és halálos ijejelem ült a pártutók arcára. A félelem érzése átragadt a mulatozó népre is. A nagy zűrzavarban, aki csak tehetett, ez is, az is igyekezett kerekét oldani. Szaporodott a másik tábor.

Adonija herceg végül egyedül találta magát néhány legbelsőbb hívével. A mároknai csapat ott helyben elszócolta magát.

És mentek az öntéves hirmondák Selómó királyhoz, jelentették neki, hogy Adonija herceg fél a bosszujától.

És ment vissza az üzenet Adonijához.

— Ha beáll hozzám katonának, esküszöm, hogy egyetlen hajaszála sem fog meggörcsülni. De ha rosszat tesz, üssenek rajta és haljon meg.

14.

A pártutók oltáráról nyilegyenesen gomolygott fel a füst az ég felé. Adonija herceg szorongva

várta a választ. Messzeségbe révedő szemmel bámult a perzseltzagu füstbe és Aviságra gondolt. Megfog alázkodni álmódzó öccse előtt, le fog mondani a trónról, az uralkodásról, hogy Aviságot megtarthassa. Keserű falat lesz, de meg kell lennie. Aztán még mindig marad neki a hadsereg. Az az ő kezében lesz! És ott van a vasizmu Jóab. Rajonganak érte a katonák. Csak legyen valami háború akkor mindent vissza lehet szerezni.

És kemény lépteikkel indult el a palota felé.

15.

Dávid király meghalt, el is temették, meg is siratták. Csak két ember ujongott egész Jisráélban: Aviság és Adonija. Elmult a nagy jidőnyomás, lehullott az egyik rablánc. Milyen jó lesz felejteni.

16.

A palotában az iszonyat hangján terjedt el a hír. A testőrök jött és végigsiklott az udvaronok, főurak, papok, léviták és királyi cselédség sorain.

Vért izzad megint a trónterem kárpitja, biborszínű, pároló emberi vért!

17.

És Adonija, Chaggit királyasszony fia ott hagyta házat, a kétségbeesett vágyakzó-ok hajlékát és odaállott Bat Sévá elé. S kérdezte tőle Bat Sévá:

— Békével jöttél-e?

És mondotta:

— Békével.

Majd így szólott:

— Beszélni szeretnék hozzád.

— Beszélj.

És beszélni kezdett Adonija:

— Jól tudod, királyasszony, hogy nekem járt a trón és egész Jisráél biztonra vette, hogy én fogok uralkodni. De másképp történt és öcsém lett a király, mert Isten úgy akarta. És most volna egy kéréssem, amit kérek tőled. Ne utasíts vissza.

— Beszélj.

— Mond meg Selómónak, a királynak, téged nem fog visszautasítani, hogy adja nekem feleségül Aviságot, aki Sunamból való.

És szólott Bat Sévá:

— Jó, magam szólok érdekedben a királynak.

El is ment Bat Sévá a királyhoz. Selómó felszökött a trónról, odasietett az anyjához és térdreborult előtte, majd odaültette elefántcsontból faragott, aranyos cédrusból való trónusára, a király jobbára. És megszólalt Bat Sévá:

— Volna egy kis kéréssem, amit én kérek tőled. Ne utasítsd vissza.

— Csak kérjed, anyám, nem utasítalak vissza.

— Add oda a Sunam-beli Aviságot feleségül Adonija bátyádnak.

Selómó királynak elborult a haneja. Nem is felelt rögtön, nem is hallgatott, csak szörnyű vívdással beszélt önmagához. Aviságot kérik, a szépet és a drágát, kiért odaadná fele királyságát. Aviságot kéri Adonija bátyja? Ez is lázadás lesz, pártütés a király ellen, akinek a lelket akarja most meglopni... És szólott Selómó az anyjához:

— Miért kéred ezt, épen ezt? Miért kéred Adonija számára Aviságot, a Sunam-beli leányt? Kérd inkább a koronát neki, hiszen ő az idősebbik bátyám... De úgy sagéljen Isten, mint ahogy Adonija életével fog lakolni ezért a beszédért, még na meg fog halni!

És üzent Benája vezérért, hogy fogja el a lázadót és végezzen vele.

18.

A trónterem bejárata előtt nagy csődület támadt.

Megdöbben emberek jöttek-mentek megzavarva, esendben, hogy a lárna hangja be ne hatoljon a királyi székig.

Aviság eszméletlenül feküdt a kőockákon.

És a biborfüggönyből halk koppanással zuhogott a földre két véresepp. Meleg, párolgó, friss, piros emberi vér...

Legjobb **harisnya** kapható

SÁNDOR TESTVÉREK
kötött, szövött rövidára hálójában, **O. Regale Ferdinand 13.** Nagy választékban érkeztek perzsa, szmirna és jumper fonalak. Női, férfi és gyermek-harisnya nagy választék. Nagy választék férfi fehérneműkben. Legelősebb bevásárlási forrás. **Szecsce 34**

A Kol-nidré etikája

Irta Giszkalay János

Néhány nap mulva, fehér halottas ingben, templomok füledt zsufoltságában, zsidók száz-ezrei fognak állni sűrű böjtös sorokban, hogy elmondják, elsírják, eljajgassák a legfájdalmasabb melódiájú bünbáló imádságot, a kippur esti „Kol nidré”. Különös tartalma és különös dallamu imádság ez. Mélyen benne gyökeredzik az egyedül álló zsidó etikában és nagyon sokáig kell még fejlődnie az európai erkölcsi és világfelfogásnak, amíg el fogja tudni érni ennek a sokat gyalázott, sokat rágalmazott zsidó imádságnak etikai magasságát. Mert nem hiába van a Kol-nidrének olyan lelket fo togotóan szomorú melódiája: sok zsidó keserűség, sok zsidó megaláztatás tapad az emlékéhez. Az egész zsidó rituáléban talán csak a pézsachi széderestéhez fűződik annyi keserű emlék, mint a Kol-nidréhoz. A széderestét a vérvád gonosz hazugságával moeskölték be és használták föl a zsidóság irtására. A Kol-nidré megrágalmazásával a zsidó erkölcsiéget dobálta meg piszokkal a mindenkor antisemitizmusa. Ezzel a csúfálatos és páratlan erkölcsi kifinomodottságra valló imával akarták és akarják bizonyítani a zsidóság erkölcsi alacsonyrendiségét, népi és emberi elvetemültségét. Aki ismeri a zsidó történelmet, vagy aki figyelemmel kíséri a legújabb idők zsidó gyűlöletre bűjtogató pamflet-áradatait az újra és újra szemben találja magát egy gonosz és ostoba rázalommal: A zsidó törvények, a talmud, a sulchan-áruch arra kötelezik a zsidót, hogy az idegenek (értsd: keresztények) megrontására törekedjenek. A zsidó nyugodtan megszegheti az esküjét is, hamisan tanuzhat a keresztény ember ellen, megcsalhatja, megöphatja, mert a zsidó törvények ezt nem tartják bűnnek. A hamisan elkövetett eskükért minden kippur napján bünbocsánatot nyerne vagy osztanak ki maguk között, sőt már előre is fölmentik magukat az elkövetendő hamis eskük és fogadalmak alól, úgy, hogy egy egész évig nyugodtan csalhatnak és tanuzhatnak hamisan a polgári törvény előtt. Száz és száz ezernyi példányokban forognak közkézen ezek a röpiratok és itatják puuzító méreggel a hiszékeny tömegek lelkét. De ha még így is találkoznék itt-ott egy józanabb lelkű ember, aki kételkedve csóválná meg a fejét ezekre a hihetetlen rágalma-
kra: a gyűlölet nagyüzemi eszei ezekről is tudnak gondoskodni. L. fordítják, azaz, hogy lehamisják a Kol-nidré szövegét és úgy állítják a tudatlan tömegek elé. Ime az az imádság, amelyet a zsidók a bünengesztelő nap előestéjén mondanak:

„Minden fogadalmak és vállalt tilalmak és esküvések és anathemák és megkötöttségek és elkötelezések, amelyekkel saját magunkkal szemben, valamit fogadtunk és esküdtünk és lemondottunk léssen, mindentől a kippur napjától az elkövetkező kippur napjáig, amely jön reánk jóra: a maguk teljességében megbánjuk őket, legyenek feloldva, elengedve, semmisek nem maradók és érvénytelenek: fogadalmaink nem fogadalmak és esküvéseink nem eskük...”

Kelle még ennél is nagyobb bizonyíték? Ime a zsidók a legszentebb Kol-nidré imádságukban előre is feloldják magukat minden elkövetendő esküjük alól, hogy aztán egy egész évig csalhassanak és hamisan esküdhessenek. A megtévesztésre szánt, a gyűlöletre izgatott tömeg természetesen nem érti a héber nyelvet. Nem tudja ellenőrizni, hogy a „fordítás” mennyiben felel meg az eredeti szövegnek és a gyűlölet tudósai egy kis hamisítástól nem igen riadnak vissza. És óvakodnak attól, hogy a fordításaikban a Kol-nidré teljes szövegét adják. Az ő fordításaikban az a kitétel, amelyekkel saját magunkkal szemben fogadtunk valamit (héberül: „al nafsátáná”) mindig hiányzik. Holott a Kol-nidré egész szövege és értelme ezen az egy kitételen fordul meg.

A zsidó törvény és a zsidó etika előtt, az eskü szentsége, a legáthághatatlanság fogalmak közé tartozik. A mai európai népek még a gyermekcipőikben sem jártak, még barlangokban tanyáztak és nyers húst ettek akkor, amikor a zsidó törvények már örökre kötelezően lefektették és a zsidó erkölcsi felfogás fundamentomává tették az eskü szentségének fogalmát. Lehetetlen egy újságcikk keretében felsorolni mindazokat a tételes zsidó törvényeket és szabványokat, amelyek az eskü szentségét megállapítják. I. elítélőül csak néhányat közölök: A bibliában, Mos. II. 20. „Ne ejtsd ki az Örökké Létező istened nevét hamisságra.” Ugyanott: „Ne tégy hamis tanúságot a te embertársad ellen.” Mos. II. 23. „Ne terjessz hamis híreket.” Mos. V. 7. „Nem igaz kijelentéstől tartsd távol magad”. Mos. III. 19. „Ne tagadj le igaz dolgokat, ne tévesszédtek meg egyik a másikat és ne esküdj hamisan...” A Talmudban, Trakt. Söbut: „Minden más bűnnél inkább van megbocsátás és engesztelés, mint a hamis eskünél.” A talmudi törvények szerint az eskü kivétele előtt a törvényszék ezt a formulát használja a tanuval szemben: „Tudd meg, hogy mi nem arra eskettünk meg téged, amit esetleg magadban titkosan gondolsz, hanem az isten és a törvényszék tudomása szerint.” (A „reservatio mentalis” tilalma).

A Sulehan Aruch II. 237. §: „Az eskü akkor is kötelező, ha nem is említik isten nevét, hanem csak annyit mondanak: esküszöm, hogy ezt fogom, vagy nem fogom tenni”. Továbbá: „teljesen mindegy, hogy milyen nyelven hangzik el az eskü, vagy hogy az „esküszöm” szó helyett valamely más szinonim szót használnak-e”. §. 239: „A kézcsapás, ahol ez szokásban van, eskünek számít”. A 237. §: „Az eskü akkor is kötelező, ha nem zsidóval szemben tettük azt” és a le súlyosabb megerősítéssel a 87. §-ban „az esküszegő isten büntetését idézi fel az egész zsidóságra, mert a zsidó nép tagjai erkölcsileg felelősek egymásért”.

Ennyi idézet talán elég annak dokumentálására, hogy a zsidó törvények milyen sullyal proklamálták az eskü szentségét. Még alig háromszáz évvel ezelőtt az európai keresztény-társadalom és erkölcs sulyos megkülönböztetést tett eskü és eskü között. A törököknek tett eskü megszegését a legfőbb keresztény erkölcs nem tartotta bűnnek. Viszont a három és két-ezer éves zsidó törvények hangsúlyozottan nem tesznek különbséget eskü és eskü között: „akár zsidóval szemben, akár nem zsidóval szemben tetetett meg”.

De a zsidó törvény és etika még ennél is tovább megy. A zsidó törvény szerint az egyszerű ígérlet vagy fogadalom is, amelyet embertársunkkal szemben teszünk, az eskü erejével bír és föltétlenül kötelező. Hol van még ettől a szigorú rigorozitástól a mai társadalom és erkölcsi felfogás? Am, ha így van, akkor mégis mit jelentenek azok a feloldozások és semmissé nyilvánítások, amelyekről a Kol-nidré imádság szól?

A zsidó törvény és etika nem tesz különbséget az eskü és a fogadalom vagy ígérlet között. De különbséget állapít meg a fogadalmak két kategóriája között. Embernek tett fogadalom, vagy ígérlet az eskü szentségével kötelező. De a saját magunkkal szemben tett fogadalmak tekintetében előfordulhatnak semmisségi okok. Ha például valamely betegségből való szerencsés és fölépítő reményében megfogadom saját magamnak, hogy elzándokolok Jeruzsálembe, akkor ez a fogadalom, a zsidó törvény és etika szerint az eskü erejével bír és föltétlenül kötelező. De közrejátszhatnának olyan körülmények, amelyek lehetetlenné tezik ennek a fogadalomnak teljesítését. Például valamilyen megrendítő élmény hatás alatt, a föltétel első hevében és meggondolatlanságában hagyja el ez a fogadalom a szájunkat, holott éretten megfontolás után csak se tettünk volna éppen azért, mert tudjuk, hogy egy vagy más körülményeknél fogva lehetetlen a teljesítés. Az ilyen, saját magunkkal szemben vállalt de nem teljesített, mert nem teljesíthető fogadalmak alól való föltoldozást könyörög a kippur esti Kol-nidré. „Minden fogadalmak, vállalt tilalmak és esküvések, amelyekkel saját magunkkal szemben (al nafsátáná) fogadtunk valamit... legyenek feloldva, elengedve és semmisek...” Tehát saját magunkkal és nem embertársainkkal szemben. És hogy a tévedésnek minden lehetősége ki legyen zárva, a Talmud, a Trakt. Joma 85 lapján express verbis kimondja: „A kippur napja csak az isten ellen elkövetett vétkekért engesztel, de embernek ember ellen elkövetett bűneért nem engesztel a kippur napja”. Ugyanezt állapítja meg a Sulchan

Aruch is és a Sulehan Aruch idevaoatkozó szakasza figyelmeztetésül ott áll minden imakönyvünkben, a Kol-nidré szövege előtt: „Mindez a feloldozás azonban csak azokra az eskükre, vagy fogadalmakra vonatkozik, amelyeket az ember saját magának esküdtött vagy fogadott meg, ha azonban másoknak tett esküt, akkor ez a feloldozás mit sem segít neki”.

Összegezhetjük az elmondottakat, hogy megálljuk azt a mérhetetlen magasságot, amellyel a zsidó törvények és a zsidó etika felülmúlja a mai társadalom erkölcsi felfogását és amely felsőbbrendűségnek éppen a Kol-nidré az egyik legesetebb kifejezése. A zsidó törvény szerint az eskü szent és sérthetetlen. Az eskü szentségét és hatályosságát nem befolyásolja sem az eskü formája, sem az, hogy milyen nyelven hangzik el, sem az, hogy zsidóval vagy nem-zsidóval szemben törtéjük-e az esküt. Embertársunkkal szemben tett ígérlet, vagy magunk elkötelezése (szóban, vagy írásban) az eskü erejével bír és aki ígérletét megszegi, az esküszegést követ el. Az ilyen esküszegés alól nincs erkölcsi föltoldozás. Az istennel vagy saját magunkkal szemben tett fogadalom vagy ígérlet ugyancsak az eskü erejével bír és aki megszegi, esküszegést követ el. Csak akkor, ha ezek a saját magunkkal szemben tett fogadalmak a külső körülményeknél fogva teljesíthetlenné, úgy, hogy a teljesítés nem rajunk múlik, csak akkor és csak ilyen fogadalmakra ad feloldozást a megbánás vagy a fogadalom visszavonása.

És megfordítva a logikai meaeetet: az a valószínűség, hogy a Kol-nidré, vagyis a nyilvános megbánás csakis és kizáróan az ilyen saját magunkkal szemben vállalt fogadalmak alól ad föltoldozást, legekintásabb bizonyítéka, hogy az eskü és az adott szó szentsége milyen föltétlenül áll a zsidó erkölcsi fe fogásban.

Hol van ettől az erkölcsi magaslattól a ma társadalma? Hol van az az európai kultúra, amely az egyszerű ígérletet az eskü erejével teszi kötelezővé. És hol van az az európai erkölcsi felfogás, amely még a saját magunkkal szemben tett fogadalmakban is olyan véres komolysággal veszi az adott szó szentségét, hogy csak a külső körülmények akadályozása adhaszon föltoldozást a teljesítés alól?

Bizonyos az, hogy éppen ez a páratlanul álló zsidó erkölcsi felfogás, amelynek egyik ragyogó kitűrközése a Kol-nidré volt az egyik oka annak a sok rázalomnak és gyalázkodásnak, amellyel ezt az imát és rajta keresztül az egész zsidóságot elárastották. Mert az alacsony tömeg mindig gyűlöli te és mindig gyűlölni fogja azt, aki kimagaslik közüle.

Karod legyen a hid

Irta Halmágyi Mária

A tulsó parton minden szál kalászárt
puha tenyerem véresre töröm,
de édesebb ott a harc szenvedése
mint itt, az unott, felkinált öröm.

Ott szük kenyér és szürke gondok várnak,
itt bőség bölint és az ifjú hír rám:
mégis, megyek, kemény léptekkel átal,
karodnak keskeny és acélos hidján.

Te vagy a gyújtó, én vagyok a fáklya,
te az Erő és én a Dal vagyok,
ki repdesőn ujjong a cédrusfákra
s nem sirat harsat, mit tulnan hagyott.

Nagy, szent öröm s ajándék amit érzek:
hangomtól minden új tavaszra ébred.
Te vagy a talaj, én: a kalász rajta
s együtt, mi ketten a termékeny Élet.

Itt lantomon csak könnyes hangok sírnak,
ott zúgnak benne majd a harsonák,
főjj kedvesem, erőd karomban érzem,
csókkal köszöntsük őseink honát.

A tulsó parton minden szál kalászárt
puha tenyerem véresre töröm,
de édesebb ott a harc szenvedése,
mint itt az unott, felkinált öröm.

Jul

Hiteha
nak, mert
ságot. Az
sugara vilá
ha a sötét
illették. E
öt a zsidó
ismerte az
mindenkor
is az élet
lanította é
megmagyar
olyan tága
meg kell f
modozó le
európai em
mint az er

„Akik
nyulnak é
összeku
minden go
gében örül
gebb imát
Igy irt Ju
lel patriar
Ezek a
élesen látó
felfogni: m
máglyára k
egy vérbő
ratával szem
Julianus
legagyobb
terségesen
denkire kö
mindig gon
A zsidó
Julianus na
körülmény
lyek pedig
gyománnyok
Julianus
azzal akarja
bantják a k
állásfoglalás
történelmi r
konokságuk
maradni s r
jelzi az utjá
nem volt k
lényegét ill
tény tanok
tan nevében

Egyszerű
ség vallásán
rázza meg
nek lá szóla
ban igea ha
és mindenki
szeretet- és
kora kereszt
C) astantius
véres türelm
Jóságos,
tata, akinek
enlített val
O ugy hitte
szárnyai ala
kell találni
isten világal
életgyűlölet.
tében tisztel
dását és me
fikció miatt

Nagy, m
dóságához,
emberi mélt
rette az en
Ez pedig a
hez legemlé
mére szolgál
visszaadhatja
csupán igé t
jedelmi aján
sével lehető
templom fel
az antiochia
zések felügy
helytartókna
piust minden

Hogy a t
Julianuson

Julianus Apostata

Irta Salamon László

Hitehagyottnak nevezték őt, Antikrisztusnak, mert szerette az embert és a méltányosságot. Az isteni világosságnak egy ellobbant sugara világosította meg elméjét: nem csoda, ha a sötétség fejedelmei mély gyűlöletükkel illették. Ez a lelki és szellemi világosság tette őt a zsidóság barátjává. Híjlékony szelleme nem ismerte azt a gyűlöletet, melyet a korlátoltak mindenkor éreztek a mások hite iránt. Ő magát is az élet és világ nagy titokzatossága nyugtalanította és mélyen érezte, hogy a világi élet megmagyarázhatatlansága, kifürkészhetetlensége olyan tágas, mely alatt minden emberfiának meg kell fértnie békességgel. Anélkül, hogy álmodozó lett volna, első humanistája volt az európai emberiségnek, aki tisztelte az istent, miut az emberiség sorsának letételest.

„Akik gondokban élnek, szellemileg elszánnak és a boldogságot való imában kizűköt összekezesolni sem merik. Ellenben azok, akik minden gondtól megszabadulva, lelkük teljességében örülnek, a birodalom javáért bensőségebb imát rebeghetnek a Legfelsőségesebbhez.“ Igy irt Julianus: Apostata, Róma császára, Hillel patriarkának.

Ezek a sorok egy mély bölcselőre és egy élesen látó államférfira vallanak, aki nem tudta felfogni: miért kell isten nagyobb dicsőségére máglyára küldeni egy nagy nép fiait azért, mert egy véreből sarjadt vallásalapító követőinek akaratával szemben közömbös maradt.

Julianus Apostata egyike volt a történelem legnagyobb alakjainak, akinek nagyságát mesterségesen homályosították el azok, akik a mindenkire kötelező megértés tanának hirdetőiben mindig gonosztevőket láttak.

A zsidóság sem nagyon méltányolta eddig Julianus nagy emberi értékeit. Erre vall az a körülmény is, hogy a zsidó feljegyzések, amelyek pedig szinte felmérhetetlen tárházai a hagyományoknak, alig említik a nevét.

Julianus Apostata zsidó szeretetét sokan azzal akarják kisebbiteni, hogy szemére lobbantják a kereszténységgel szemben való merev állásfoglalását. Ez az állítás azok közül a konok történelmi rágalmak közül való, melyek csak konoksággal tudtak és tudnak a felszínen maradni s melyeknek annyi vér és annyi könyv jelzi az utját az idők fekete ösvéyén. Julianus nem volt keresztény-ellenes, sőt, ami az etikai lényegét illeti, sokkal közelebb állott a keresztény tanok legényegéhez, mint azok, akik e tan nevében ölteket és gyilkoltak.

Egyszerűen: pantheista volt, az egyetemeség vallásának profán apostola. És ez magyarázza meg rokonszenvét a zsidósággal is, melynek lá szölg merev dogmatizmus a valóságban igea hajlékony: bel-fér abba mindennek és mindankinek a szeretete. És ő éppen ezt a szeretet- és megértés nélküliséget vette észre kora kereszténységében, amelyet Constantinus és Constantius császár elődei ak vad bizantizmus a véres türelmetlenséggel fertőzött meg az.

Jóságos, mély, bölcselkedő ember volt az Apostata, akinek hajlamát a pogánysághoz a fentemlített vallási türelmetlenség magyarázza meg. Ő úgy hitte: a Teremtő végtelen szellemének szárnyai alatt minden embernek menedéket kell találnia s hogy az öröm közelebb visz isten világához, mint az örökös gyász és az életgyűlölet. A maga életének pogány szeretetében tisztelte a mások életéhez való ragaszkodását és megborzadt a vér léttán, amelyet egy fikció miatt ontottak kegyetlen kezek.

Nagy, mel g, benső részvét: vonzotta a zsidósághoz, ehhez a némán szenvedő, megbántott emberi méltóságában is fenséges néphez. Szerette az elnyomottakat és felakarta emelni őket. Ez pedig a legbibliaibb és az Egyisten nevéhez legméltóbb emberi érzés. Mély, igaz örömmé szolgál: annak tudata, hogy Judának visszaadhatja a ledöntött templomot. És nem csupán ige te a templom felépítésé, hanem fejedelmi ajándékokkal és munkások kirendelésével lehetővé is tette, hogy h záfogjanak a templom felépítéséhez. Egyik legjobb barátját, az antiochiai Alypiust rendelte ki az építkezések felügyeletére. A szíriai és palesztinai helytartóknak is parancsot adott, hogy Alypiust mindenben támogassák.

Hogy a templom mégsem épült fel, ez nem Julianuson múlt, hanem a végzetten. A törté-

nelem bizonyossága arra vall, hogy a Végzet nem mindig az igazak támasza. Julianus két évig uralkodott csupán. Tragikuma, emberi nagyságának egyik fájdalmas kritériuma nemcsak az, hogy a kereszténység nem értette meg őt, hanem maga a zsidóság is közömbös volt iránta. A jóság nem népszerű.

Ma, amikor a zsidóság ismét az őshaza felépítésén fáradozik, amikor munkát, lelket, verejtéket áldoz egy nagy szent, mert vértelen ideál megvalósításáért, ma százszorosan oka van

arra, hogy megemlékezzék azokról, akiknek nagy emberi szíve hajdanta érette dobbant.

Julianus: Apostata ezek közé tartozott. Idegen fajisága, a zsidó lélek leglényegétől való lelki távolsága nem kisebbíti érdemét, sőt, talán emeli. Julianus élete örök mementója annak az igazságnak, hogy a megértés, az önmagáért való szeretet nem ismer korlátokat. Az igazi nagyember minden népek és minden hitek jóltevője, mert mindenikkel rokon az isten és az élet szeretetében.

Kő voltál te...

Költemény prózában / Irta: Nahum Sokolow

Kő voltál te és a pusztában hevertél. Félig a homokba temetve, a nap tüztől hevitve aludtál örök álmodat.

Kebled kemény volt, mint a szikla és halott, miként a sirkő.

Gránitba kovácsolva, kőbe láncolva, mint valami szomorú tömb, mozdulat nélkül és remény nélkül, ugy fektüdtél te!

Kőarcod néha harmatkönyveket sirt és éleid napszíkkrakat szórtak.

És kérdezték: Vajjon örök álom ez, avagy örök élet?

És töprengtek: Mik lehetnek ennek a kőtömegnek rejtett álmai?

Van-e érzés ebben a kavicshegyben? Gondolkozik-e a gránitfő? Hallja-e a szeleket, amelyek körötte jajgatnak?

És ha a reggeli napfény arany sugárhálóját szövi éles csucsai körül, gyönyör-e az neki? Ha a déli napfény szertelobban bíborlángok tengerévé, amelyek szürke feje fölött pajkosan vadul nyargalnak tova, tudja-e ő azt?

És meg tudja-e érezni az átlátszó tavaszestét, amikor az ég hárfái a mindenséget virágálommal teli világálomba ringatják?

És az éjnek, a mérgek és a feloszlások fekete birodalmának fájdalma, amidőn kigyók csavarodnak a keblére — vajjon benne van-e?

Meg tudja-e különböztetni a halkán susogó szellőt a vadondühögő orkántól?

Szereti-e a pusztaságot, a gyilkost, a kenyér nélkülit?

Barátja-e a nagy, gyermektelen ürességnek? Fogvatartott öriásszelleme-e, hatalmas fájdalom-e némán közönyös alakban, vagy megkövesedett Semmi-e?

Te csak hallgattál.

Kő voltál te és a pusztában hevertél. Mennykövek érték a kebledet, csak néma maradtál, szomorú és szolgai.

Az ég függött fejed fölött, mint a szétronnyolt halottas ruha és miként fekete kigyók lombsátora.

Nem szóltál, elnémultán, kilobbantan hevertél.

Semmi kin és semmi baj, semmilyen pokol nem tudta a kebledről felbontani a szarkofág pecsétjét.

Mig csak meg nem jelent a te prófétád! Aki téged beledobott a pusztába hullámként!

Épp úgy, ahogy a számum homokhegyeket bolygat fel, hogy bolyongó karavánokat elöntsön.

Mint valami óriási sas, úgy jött haragtól felferjedve. Fenségesen és hatalmasan, vadul és lobogva, mint valami diadalmi himnusz.

És olyan borzalmas volt az az ütés, amelylyel kebledet megütötte, hogy a visszhangja még most is utánazöng.

Kő voltál te és a pusztában hevertél. De forr és fakadt belőled.

Rabszolgatömeg voltál félig gömbölyű háttal és beesett melled.

Teherhordó állatok csordája. Névtelen keverék. Csepp kis góseni gettónemzetség. A legbölcsebb képirásfejtők törték a fejüket: Nép-e ez, vagy nem?

Éhségtől elszáradva, szegénységtől meztele-nül és sápadtan, vagy börtön láncaitól teldagadva, cifra rongyokkal és csecsebecsékkel hivaikodásra és ragyogásra teleaggatva, a föld alatt, vagy a földön csuszva-mászva, falábon járva-keelve, falábon vagy lábujjhegyen, hogy a természet magasabbnak lássék.

Lágy emberanyagból való test, amelyből mindenféle alakokat lehet kontárolni.

Kicsiny, összetört, fáradt, kételkedő lelkecskékkel, amelyek miként a fosztott tollak pihéje szerteszéjjel röpdösnek és minden darabocsksa szöveten rajtaragadnak.

És csak egyet kértek ők: hogy a farkas

jól legyen lakva és hogy a bárány ne legyen korlátozva!

Embertömeg, hozzászokva a korbácsok zenéjéhez, amelyek a fülek körül suhognak és hozzászokva az ostorcsapásokhoz, amelyek a hátra hurkákat hasítanak.

És az agyag és téglamunkások szegényeinek rabsága, amely szaporán sokasodik, koszos és piszkos, kényszerülve, hogy agyag és szalma nélkül téglát gyártsanak.

És Jisráél gyermekeinek meg kell hajolniok, így szóltak a bölcsök, miközben a macskaimádók és fáraóbalzsamozók saruinak porát ravaszul, kéjjel nyaldosták.

Meghajoltak és összeestek. És a láncok s kötelek testeikbe belenőttek.

Szolgatömeg voltál egykoron...

Szemedbe belenezett a próféta. Csodásan nagy volt és csodásan szintelen.

Egyenesen a nagy szfinkszhez hasonlítottál. Mozdulatlanul a feltámadást, az örök életet, a visszatérő napkeltét ábrázolva a pusztai sírok között.

És a bölcs emberek már ezzel is meg voltak elégedve: Maradjon csak gondolat!

De ő azt mennydörögte: Nem! Elég! Nem kell többé énnékem a szfinksz csendes fensége. A pokolba a képeitekkel. A Cóan-gránit hideg pompája — nem akarom többé. El a monolit-szobrok, az obeliszkok és a kőkoporsók titkos jeleivel.

Élni akar a nép! Magának akar élni!

Ne maradjon korlátja hullott bárány. Sasok ereje van ebben a teremtményben. A felhőket érheti el és bosszújának villámai világokat tudnak rombolni...

Nem a hizelgés hangjaival csalogatott a próféta. Nem álmokat költött ki a Nilus partján. Tüzes fogókkal ragadott meg téged és vaddá, erőssé és nagygyá tett, miként a pusztá.

És szellemet kalapált beléd mennydörgésekkel és villámokkal. És hegyeket emelt a fejed fölé. Ha magadra akarsz ismerni, úgy jó! Ha nem akarsz magadra ismerni, úgy itt legyen a sirod!

És csak akkor jött a magáraismerés nagy órája, amikor az istenszem a néplelekbe világított.

Fájdalmakat hozott rád a próféta. Szétörölte köbeleidet. Meghasította kavicsstedet, hogy küzze a nehézkesség szellemét belőled.

A prófétai bot rácsapott a szirtfalakra, amíg a meghasított kebelből bonyodalmas jajkiáltás fakadt.

A siralom egy kiáltása, amely megreszketette a halott pusztát.

Kő voltál te és a pusztában hevertél.

És csoda történt... Hisz ismeritek a történetet, amely fénnel teli, miként a szivárvány ragyogása.

A köbörtönből kristályfolyam zuhogott elé, miként a vizeknek esése.

Láz, szent láz rengette meg a sziklát. Az élet lüktetése kezdett a kemény kebelben kalapácsolni. Csobogott, ömlött és sugárzott. Szőkőkutak fakadoztak ki a szikkadt kődarabokból.

A sárga kavicsmorzsákból tavaszi koszorúk kezdtek kirügyezni. Sötét farepedésekből nemes ciprusok fakadtak. A kitlen szirt hátának éles, kiégett fogaiból virágzó pálmacrdők hallelujája dörgött. És a száraz kietlenség kebele nedvesen fénylő vörös virágokkal nőtt be.

Lángok, illatok és kondulások isteni összhangba vegyültek és az ég mirtussátorként boltozódott, világosan és mélyen.

Csoda történt!

Mindaz, ami benned lepecsételve és gránitba

számúze volt, lelked mélye, életed célja, erőd és szépséged, reményed és kéjed kibontakozott és habokba ömlött. A próféta szétört téged, kalapácsa eltépé inaidat, szolgál hallgatásod pecsétjét, rabszolgaságod megkövesedett piszokkérget irgalmatlan szigorral tépte le sziklahátadról, míg csak el nem hatolt lelked életnedvéhez.

Borzalmas csend volt. A világmindenség visszatartott lélegzettel hallgatta a küzdelmet világosság és sötétség közt. A csillagok megálltak pályájukon. A viharok, amelyek szirttömegeket az égig fel hajtanak, leheveredtek, mint kezes bárányok. A hatalmas óceán eszméletlenül elaludt.

Eljött a szent titok órája, a csodálatos teremtes szépsége, amikor is egy nép saját-magából bontakozik ki, amidőn lényé alakulását saját szelleme mélyéből meríti, amidőn a szárnyait, az eddig lekötötteket kibontja és a szabadság bitorába öltözve diadalmi ujjongását az öröm kitöréseiben harsogja el!

És szokat beszéltél, te kő, te szolgálai tömeg, — lobogó, szent, vihar szárnyu, tiszta és édes szokat, amelyek ugy gyűrűztek, mint az illatok fényteli hullámjai.

Szabadságod koszorújával álltál, te ezernapos oszlop, — parancsolón, borzalmasan, egyszersmind nyílt, bőkezű kézzel, fényed gyémántjait a fáraóbalzsamozók előtt szerte szórva. És forrásokat nyitottál meg, amelyekből a világok

cseppei bölcsen meritenek. Sasfészkek szédítő magaslatain állottál és angyalok, kik a csillagokkal lebegnek, ujjongtak feléd: Heddád...

És ismét kő vagy, szolgálai tömeg, építkezés-től építkezéshez hajítva. És megint kinlódnak miattad a chartumim, hogy mi lény is lehetsz te. És a hátad ismét görbe lett. És a haldoklás minden kinjainak meduza fürtjei göndörítik árnyékukat halántékdod körül.

És ismét üti egyik Ivri a másikat. És én a fülemet köves testedre hajtom és mohón figyelem belső mozgásod minden hangját.

És olykor ugy tetszik, hogy belsődben valami kiált: Még lélekzem. Még élek, még vagyok!

Csak jönne ő vissza, a próféta, a népszellem hordozója, csak jönne vissza a pörölyével, hogy felsikoltson a szikla fájdalmában és hogy megnyiljon!

És mi magunk fogjuk a hegyet a szolgálai meg fölé emelni! Ha magadra akarsz ismerni, ugy jól van. Ha nem akarod, ugy itt legyen a sirod!

Mi magunk, nem idegenek, fogjuk a szabadság fájdalmas sebeit rajtad ütni.

Mi magunk fogunk beléd kalapálni, te drága, elásott hősi nép. Mi magunk fogjuk a szolgaságod kökoporsáját szétörni, mert mi vagyunk te, — és te vagy a magad saját prófétája és megszabadítója.

Kő voltál te...

A jó esztendő

Az Uj Kelet számára írta dr. Adolf Friedmann (Amsterdam)

Herzl Tivadar halála óta nem volt még olyan jó esztendeje a zsidó nemzeti mozgalomnak, mint a most elmúlt esztendő. Palesztinára nézve, külpolitikai szemponttól felbecsülhetetlen jelentőségű változást hozott az év az angol kormányválságban, de főképp az új angol miniszterelnök személyében: Ramsay MacDonaldban. Mert amíg a konzervatív kormány uralma alatt érezni lehetett a habzást a Colonial Office minden Palesztinára vonatkozó ténykedésében és érezni lehetett Herbert Samuel megkötöttségét, addig a mandatárius hatalom miniszterelnöke most olyan ember, aki csupa szeretetből felkereste Palesztinát, aki ilkes hangon írt a zsidó országról, és aki meggyőződéssel követelte vissza a zsidóknak ezt az országot. Ezt a rendszerváltozást Palesztinában azonnal érezni lehetett. A főkormányzóságtól azonnal elbocsátották az antisémista tisztviselőket és a bevándorlást megkönnyítették. De a legfontosabb eredménye ennek az évnek az, hogy ma már nem kell attól tartani, hogy azt a nehéz munkát, amelyet a cionista vezetőség a konszolidációért végez, egyes arab nagybirtokosok elrontják.

Az angol kormányváltással ugyanis automaticus vele jött a rendszerváltozás a gyarmatügyi minisztériumban, ahol legutóbb az arab nacionalisták küldöttségét már nem is fogadták. Nem kell azonban azt gondolni, hogy arab és arab nacionalista eddig azonos volt. Az arab-kérdés megválaszolásához tudni kell ugyanis, hogy a háború előtt az ország területének hetnyolcada arab nagybirtokosok kezén volt, akik tekintettel a gazdaságilag fejletlen országban érthető nagy pénzhiányra, a szegény arabokat, a fellahokat kezükben tartották és a legjobb esetben robotért csepp földcskét adtak nekik bérbe, de leggyömbnyire nevétségesen alacsony éhbérért dolgoztatták őket. Jött azonban a cionista éra és vele jött az országban a pénz: a kamatokat le kellett szállítani és tekintettel arra, hogy a zsidók hasonlíthatatlanul jobban fizettek, a munkabérekét fel kellett emelni. Ez nem tetszett a feudális nagy uraknak, akik ott voltak tehát arab „nacionalista” pártot, pénzelték sajtót és tartották izgató ügynököket.

Sajnos akadtak a kormány tisztviselői közül egyesek, akik antisémista érzelmeiktől vezetve, vak eszközökül dobták magukat oda a nagybirtokosok klikkének, sőt gyakran még be is vezették őket angol politikuskokhoz. Ezzel szemben voltak a nagybirtokosok közt olyanok is, akiknek pénzre volt szükségük és így földet adtak el a Keren Kajemetnek, vagy magánembereknek és most nagyon meg vannak elégedve a zsidó telepítéssel.

Összeomlott az arabok akciójának másik pillére, a mohamedán fanatizmustól támogatott arab királyság tekintélye is. Mekka királya, Huszein és Transzjordánia emirje ma már nem lehet lelkesítő

vezére és eszményképe az arab aspirációknak miután a vallási sztforgácsolódás következtében ezek az árnyékuralkodók odáig juttotak, hogy az angol csapatok voltak kénytelenek őket entestvéreik ellen megvédelmezni. Az arab fejedelmek ma minden tekintélyüket elvesztették.

Jelenleg az arabkérdés a következő fázisban van: a nacionalisták Lusanna óta mind csak kudarcot vallanak. Ott utasították az arab delegátusokat először ridegen el és azóta az angol munkáskormány már nem is fogadja őket. Az arabok szétforgácsolódtak és ma Palesztinában csak helyen arab párt próbálkozik mind különböző módokon az arabság boldogításával. Ezeknek is több mint a fele részint keresi, részint megvalósította a zsidókkal való együttműködést.

A kedvező politikai viszonyok magukkal hozták a tényleges Palesztina munka fejlődését is. A fokozott jóakarattal a bevándorlást beözléssé tette és így megvan a lehetőség, hogy az emberanyagot lelkiismeretesebben megválogassák. Egy ma alakuló kolónia nem véletlenül egyúvé került emberekből áll, de olyan tanult munkásokból, akik kiképzésüket együttesen nyerték. Mindezekhez az előnyökhöz járul az szerencsés körülmény, hogy pénz is bővíben volt és így nemcsak hogy minden hiányt kipótolhattak, de az Émek Jézreében tizenegy új telepet alapítottak, amelyek valóságos mintafalak.

Kétségtelen, hogy a munka ily nagy sikerében tetemes része van a mi emberanyagunknak. Azoknak, akik a zsidóság fizikai degeneráltságára hivatkoztak, szolgáljon ellenérvül Elwood Mead kaliforniai kiváló agrónomusnak megállapítása, hogy ha a zsidó chalic testi erőben kissé elgyengült is, de önfeláldozás, szorgalom és szívósság tekintetében páratlan. Hogy munkásokat Palesztinában fel lehet használni, mutatja az a tény, hogy a legutolsó három hónap folyamán 2400 emberről többet tudtak elhelyezni csak a dohánytermelésnél. És ezt tudták is a galut országaiban, amennyiben a januári 300 bevándorlóval szemben most ennek hétézerszeres jött be az országba. Ha így haladunk, beigazolódik Weizmann mondása: a jövőben évi harmincezer bevándorló fogja garantálni, hogy Palesztina tíz év alatt végérvényesen Zsidóország lesz.

Szerencsésnek mondható az idei év anyagi szempontból is. Julius hónapban például ötvenezer fontnál többet tettek ki a Keren Hajjeszod bevételei. Minthogy azonban óvatos közigazdaság az évi költségvetés megállapításánál nem támaszkodhatik a kedvező kilátásokra, hanem csak annyira, amennyi a múlt esztendőben volt a bevétel, a zsidó államháztartás folyó évi budgetjét 448 ezer fontban (fél-milliárd lei) állapították meg.

Tény azonban, hogy ezek a nagyszerűeknek látszó eredmények is még távolról sem olyanok, mint amilyeneknek kellene lenniök. Egy ország

építésénél nem csak a pénz a fontos, sőt még sokkal fontosabb az a tempó is, amelyben az a pénz az építők rendelkezésére belflyú. Az eddigi összegek elégedők arra, hogy a meglévő intézmények működtetése, de még távolról sem engedik meg a szükséges újabb és újabb intézmények létesítését és fenntartását. Meg kell érteni, itt nem morzát hullató jótekonyságra van szükség, mindent most kell anyagilag biztosítani, mert azért, amit a jövő hoz, senkisé nem veszekedhetik. Nem szabad most szűkkel-lüeknek lennünk, nem szabad most elfelednünk Herzl mondását hogy egy nép jóté onysága saját magával szemben, nem egyéb az illető nép politikájánál.

Minthogy azonban munkánk az egész népre vonatkozik, nem bírjuk mi cionisták egyedül elvégezni. A sanremói határozat szól egy Jewish Agencyről, amely hivatva van Palesztina közigazgatását zsidó szemponttól ellenőrizni és egyúttal a kormányzónak tanácsadó testületül szolgálni. A benne való részvétel természetesen nemcsak az újáépítés ellenőrzésének jogát, de egyúttal a kötelességeket is jelenti. Így merült fel az a terv, hogy a nemcionisták az Agencybe bevonassanak. A világszervezet egy része azonban ellenzi a nemcionisták részvételét, mert hivatkozva arra a példára, hogy a romlott alma megrontja az egészséget, viszont az egészséges nem gyógyítja meg a romlottat, féltik a cionistákat ezeken az embereken a cionizmus szempontjától rothasztó befolyásától. De elfelejtik azt, hogy ma a nemcionista nem feltétlenül ellentéte a cionistának nem feltétlenül anticionista is. Felix Warburg, New York állam volt pénzügyi diktátora csak egyszer látta az élt Palesztinát és százezer dollárt adott azonnal a Keren Hajjeszodra. Azóta törhetetlen híve az újáépítés gondolatának. Ugyan így van vele Louis Marshall és a Strauss család is. Így remélni lehet, hogy Weizmannnak a tél folyamán sikerülni fog a Jewish Agency amerikai részét létrehozni.

Berthold Feivel tervező szerint, az Agency két szervből fog állni: a 14-16 tagu executívéből és a körübelül 160 tagu council (tanács)ból. A tervet alapján a council felrészét cionistákból fog állni és a council választja saját keblől az executívét. A zsidóság a tanácsban országunkat is képviselve. Általában, Lenyelországot, Oroszországot, Er-c-Jiszraelt, Amerikát és Romániát kivéve, minden ország egy-egy delegátust fog küldeni. (Romániának három delegátusa lesz.) A councilhoz tartozni 1) a politikai kérdések előzetes tárgyalása 2) az anyagiak előteremésének kérdése és 3) a budget összeállítás, míg az Executive: 1) politikai képvisellete a zsidóknak, 2) igyekszik az egész zsidóságot a Palesztina-munkába bevonni és 3) intézi a telepítést. Természetesen azonban, hogy a Jewish Agency formájában megnagyobbodott Szervezet, amely eddig hivatalos költségkire a bevétel öt százalékánál kevesebbet adott ki, most nagyobb régióval fog dolgozni. A Jewish Agency székhelye egyelőre London lesz, minthogy külpolitikai tevékenysége oda van kötve. Belső ügyeinek intézésére Jeruzsálemben fog firodát felállítani, amely idővel magába olvasztja a londoni iradat is.

Erdélyi zsidóhoz!

Akkor amidőn meglepé-déssel konstatalta a világszervezet a Keren Hajjeszod bevételeinek gyarapodását, lehetetlen meg nem mondani, hogy Erdély zsidóságának ebben igazán nem nagy része van. A Julius havi, ötvenezer fontnál nagyobb bevételből csak 600 került a régióból, 435 Bukovinából, 163 Erdélyből és 68 Beszarábiából. Eddig a Keren Hajjeszod négy életéve alatt összesen 703 font gyűlt be Erdélyből. De ha szemére vetik is ezt az erdélyi zsidóknak, akkor hivatkoznak a gazdasági helyzetre, a pénzkrisisre. Rendben van. De mi volt akkor, amikor nem volt sem sulyos gazdasági helyzet, sem pénzkrisis?

Erdély zsidói! Ne üljetek a pénzteken, ne tekintsetek a Keren Hajjeszodhoz befolyó pénzösszegeket misze-adományoknak. Itt most adni kell és dolgozni kell, mert ha ma nem építjük tel Palesztinát, kitudja mikor tehetjük újra!

Egyet régóta hangoztatnak a zsidók és régóta eszelekednek is: meghalunk a zsidóságunkért. Erre Jiszrael felépítése azonban nem halállal történik, ez életél, amelyért nemcsak halni, de élni, sőt fizetni is kell!

Deák Ferenc-utca 12.

Centrala Textilor Textilközpont

férfi és női gyapjuszövetek. Bélésláruk. Lloyd 2899

Alapítatott: 1906

Alapítatott: 1906

Temesvári Bank és Kereskedelmi R.-T.

Képviselet: Banca Marmorosch, Blank & Co. S. A. Bucarest

Saját tőke és tartalékok:
85,000.000 Lei

Központ: Belváros Szent György-tér Bánati ház

Fiókok Temesváron:

Belvárosi Fiók: Piața Libertatii 3/4
Józsefvárosi Fiók: Bulev. Berthelot 11.
Gyárvárosi Fiók: Strada Dacilor

Orsován: Nagyszentmiklóson: Zsombolyán:
Orsovai fiók :: Nagyszentmiklósi fiók :: Zsombolyai fiók

Mindennemű bankműveletek
legelőnyösebb keresztülvitele a bel- és külföldön

GYAPJUIPAR R. T. TIMIȘOARA

Gyapjumosóda, gyapjufésülde, kamgarn, vigogne-szövőde, takácsműhelyek, mügyapjagyár, apretura, festőde.

Közülből 1500 munkást foglalkoztat. Saját konfekció és juhtenyésztés.

Engross!

Szövőfonal, Grohman-fejtő,

Engross!

kendők: mosó, szövet, barchet, posztó, Racht és berliner.

Abeles-féle canafas és zefirek gyári lerakata

Lazar Judovics

Import cégnél

Cluj, Cal. Reg. Ferdinand No 9.

Telefon: 858.

Telefon: 858.

Temesvári „BEGA” Gőzmalom Részvénytársaság

Timișoara-Temesvár

napi 12 vagon őrlőképességű, modern berendezésű malom. Lisztjei a bel- és külföldön közismert kiváló minőségűek. A modern technika és higiena vívmányaival felszerelt

tésztagyára

előállít mindennemű makaront, levestésztát, tarhonyát a legkényesebb ízlést is kielégítő minőségben

Hölgyeim! Mélyen leszállított árak mellett árusítja filz és bársony modelljeit az

„IDEAL”

kalapüzlet, Cluj, Calea Regele Ferdinand 8. szám. Gólya-áruházal szemben. Alakítások és formálások 48 óra alatt készülnek.

CEMENT-IPARI GÉPEK

Cementtöcserepek, beton- és salaktégla, üreges betonblokkok, padló-, járda- és garnitoidlapok gyártására, kézi és erőhajtásra, formák, betoncsövek, kutgyűrűk, lépcsők, vályuk stb. előállítására, közúti, hengerűvelek, betonkeverők, la cementfestékek. Tejes asbestcement palagvári (Eternit) berendezések. — Betonkeverőgépek

MODERNA

ÉPÍTŐIPARI GÉPEK ÉS RADIATOR R.-T. BRASSÓ, KIS-UTCA 12. SZÁM

Árlapok, költségvetések és látogatás díjmentesen

...totos, sőt még sokkal helyben az a pénz az. Az eddigi összegek elntézmények működhesgedik meg a szükséges létesítését és fenntar-em morzát hullató jó-ndent most kell anya-ért, amit a jövő hoz, szabad most szükkeh-pad most elefelecnünk ép jólé onysága saját ébb az illeő nép po-

kánk az egész népre cionisták egyedül el-rozat szól egy Jewish an Palesztina közgaz-ellenőrizni és egyuttal testületal szolgálni. A ete en nemcsak az ujja-de egyuttal a köte-erült fel az a terv, encybe bevonassanak. ezonban ellenzi a nem bivatkozva arra a pel-egronitja az egészséget, gyógyítja meg a rom-ze-nek az embereknek rothasztó befolyásától. a a nemcionista nem vának nem feltétlenül burg, New York állam t egyszer latta az ó, ülő llát adott szonnal a örhetetlen híve az ujja- n így van vele Louis d is. Így remélni lehet, yamán sikerülni fog a zetet létrehozni.

e e szerint, az Agency 4-16 tagu executivéből nci-(anács)-ból A ter-erést cionistákból fog saját keblől az exe- sb n országokint l-sz olországot, Oroszországot, Romániát kivéve, min- st fog küldeni. (Romá- lesz.) A councilhoz toz- ések előzetes tárg alása ének kérdése és 3.) a Executive: 1.) politikai 2.) ügyekszis az egész kába belevonni és 3.) zetes azonban, hogy a meagnagyobbodott Szer- s költség kre a b-vétel dott ki, most nagyobb wish Agency székhelye hogy külpolitikai tevé- lő ügyeinek intézése elállítani, amely idővel ir dat is.

óihoz! léssel konstatálta a vi- zód bevételének gya- em mondani, hogy Er- gázán nem nagy része r fontnál nagyobb b- reátból, 435 Bu-ovi- 8 Beszarábiából. Eddig éve alatt összesen 703 e ha szemére vetik is kkor hivatkoznak a gaz- isre. Rendben van. De volt sem súlyos gaz- izis?!

k a pénzeteken, ne te- hoz befolyó pénzesze- It most adni kell és n-m építjük tel Pa- tjük újra! nak a szidók és régote zsidóságunkért. Eree nem halállal történik, k halni, de élni, sőt

utca 12.

Textilközpont

vetek. Béléсарuk. Lloyd 2899

Szücs- és szőrmeárúház

Adrese Telegr.:
MODEPELZ

Telefon: 7-68

S.
EISENSTÄDTER

"MODE DE PARIS"

CLUJ

Piața Unirei No. 12

Angro osztály:

Cluj, Calea Victoriei No. 2.
Telefon 724

Fiókok:

Timișoara

Szentgyörgy-tér 1. Telef.: 23-01

Alba-Iulia

Calea Regelo Ferdinand No. 4.

Giszkalay János verseiből

(Közvetlenül az ünnepek után jelenik meg a Kadima kiadásában Giszkalay János újabb verses kötet. Az új verseskötet kizárólag Giszkalay zsidó vonatkozású költeményeit gyűjti egybe. Ebből a kötetből közöljük az alábbi három verset.)

Júda

Meghajszoltak, összetörtek
Fölém hánytak sarat, földet
Azt hitték, hogy föl se kelek
Soha többet, soha többet.

Már penészes síri boltban
Ott feküdtem békén, haltan
Igy illik az jó halotthoz,
Szép halotthoz, aki voltam.

Sok volt nékem halott lenni
Jó lesz sirom széjjel vetni
És kiszállni napsütésbe
Csontot kissé szellőztetni.

Rádobbanni ősi rögre
És forogva és pörögve
Táncot járni, élni, élni
Mindörökre, mindörökre

Nevünk jövődő templomokban

Csak néhány év: és eljövendő nagy kor
Dicséri majd a mostant és a multat:
De hol lesztek ti már testvérek akkor,
Szegények, gyöngék, gyávák, nyomorúak?
Emléketeknek pislogó világát
A tisztító idővihar kioltja,
Vagy, hogyha nem: lesztek, mik vagytok: gyávák,
Dicső csaták egyetlen szegényfoltja.

De zúghat szél, ettől a másvilágig,
Borulhat el örök napoknak képe:
Nevünk szikrázó szent tüzzel világít
Minden jövődők végtelen kódébe.
Szemek ragyognak, mint szerelmes mátkák,
Az emlékükre milliók vére dobban
S az „al-hanisszim“ harcok szent imádság
Nevünkkel cseng, jövődő templomokban.

A messiás

Akkor csak sűgva, rejtve szállt a szó
És nem volt ember, sorsra lázadó.

Nem volt sehol kemény bilincstörő kéz,
És semmi, csak fásult belétörődés.

És nem volt hit, fölsíró és kemény
És nem volt vágy és nem volt már remény
Mely önmagát távol jövőbe menti:
A messiást is, már nem várta senki,
Sem ébren és se prófétáló lázban.

Mert senki sem hitt már a messiásban.

Anyák futottak tűz és vér miatt.
Karjukra kapták csecsszopóikat
S kidült szemük haláliszonyban égve
Rohantak velük a nagy messzeségbe.
Mindegy hová, — csak el, amerre ut van
S a rémület ott vágtaott nyomukban,
Hajtotta őket, űzte, egyre űzte
Tűzből a vérbe és vérből a tűzbe
És csak futottak a halál előtt
És karjukon a síró csecsemők
És nincs már ut, — csak vér és pusztulás van
— És senki sem hitt már a messiásban.

Akkor elnémult szájakon a szó
És nem volt ember, sorsra lázadó.
Nem volt sehol kemény bilincstörő kéz
És semmi, csak fásult belétörődés.

Aki még élt, az élt és retteget
És nem várt senki öklös tetteket.
A férfikarból az erő kiszáradt,
A mellesken lesorvad az izom,
Szégyen volt élni s adni ilyen árat:
S nem volt már szégyen és nem volt iszony,
Csak mély szemek, üresen, tompán mélyek,
S az arcokon, a homlokon a bélyeg,
Mely dögre hirtli millióknak sorsát.

És, hogy kiköpte őket minden ország,
Nem feszítettek végzet ellen vállat:
Ők visszacsusztak, újra sorba álltak
S ez volt a férfi. Csuszni, esni sárban.
— És senki sem hitt már a messiásban.

Akkor elnémult szájakon a szó
És nem volt ember, sorsra lázadó.
Nem volt sehol kemény bilincstörő kéz
És semmi, csak fásult belétörődés.

Fogyott inakkal templomokban vének,
A torkukon fakón hörgött az ének
És karjukon, ölelve mint a gyermek,
A pergament, az örökéletű.
Látták, amint megint s megint lepergett
A Tórából egy elpusztult betű
És perc után perc mulott hosszú sorba
S betű után betű hullott a porba
És multak, hulltak a betűk és percek
S a vének csak csókolták a tekereset
És nem volt száj egy jajt sikoltó szóra:
Ti vének, vének, elpusztul a Tóra
És nemsokára, mire halni mentek
Nem hagytok mást, csak üres pergamentet
A reszkető imákkal füledt házban.

Mert senki sem hitt már a messiásban.

Akkor elnémult szájakon a szó
És nem volt ember, sorsra lázadó.
Nem volt sehol kemény bilincstörő kéz
És semmi, csak fásult belétörődés.

És akkor jött Ő.

És szólott így: Hozom a messiást,
Én hirdetem néktek a Messiást.

Ti csecsemők és kergetett anyák,
Én hirdetem néktek a nyugodt tanját.

Ti férfiak, ti semmit se merők,
Én hirdetem néktek az erőt.

Ti vének, ti kiszáradt bús szívek,
Én hirdetem néktek az új hitet.

És szólott így: Hozom a messiást,
Én hirdetem néktek a Messiást.

A Messiást, aki örökkön áldott,
A Messiást, akit ti már nem vártok
És aki mégis, napja most betelvé,
Csak rátok vár, az idők végtelenjén.
A Messiást, aki az ősök földje,
A Messiást, ki csókkal hív az ölbe,
S ölné gyógyító szent álomba ringat:
A Messiást,
A Messiást,
Ki összegyűjti szerteszórtjainkat
Véres világok füstölő négy sarkán
S viszi őket tépetten, rongyban, tarkán
De boldogan, hogy ujjongnak belé
Kelet felé, a szent Kelet felé
S nem gátohatja úját senki, semmi.

— Csak tudjatok akarni, merni, tenni.

Igy szólott és hangja szívet, lelket tépett
S nem volt aki megértse a beszédet.

Nem volt már hit, felsíró és kemény
És nem volt vágy és nem volt már remény
Mely önmagát egy szebb jövőbe menti:
A Messiást jaj, már nem várta senki
Se ébren és se prófétáló lázban.

Mert senki sem hitt már a messiásban.

Csak az anyák közt sűgta egyik-másik:
Hosszu ez ut, hosszú a Messiásig,
És lábunk feltört a futás miatt.

És így suttogtak rá a férfiak:
Hegyek s vizek vannak köztünk és közte,
S a sors erőnket megköözte.
Hegyet furni, tengert kiinni:
Nehéz a Messiásban hinni.

S a vének csak hallgatva mérték,
Hogyan pereg le hosszú sorba
Még egy betű és még egy érték
A szent Tórából le a porba.

Mert akkor csak suttogva szállt a szó
És nem volt ember, sorsra lázadó
S nem volt sehol kemény bilincstörő kéz,
És semmi, csak fásult belétörődés.

S akkor megértett mindent lelke:
Hogy ez a végső földi vég,
És két kezét a melléhez emelte
És melléből kitepte a szívet,
Vonagló, nagy, meleg szívet:
Piros könnyekkel volt a szíve telve,
Piros szívet három darabra szelte
S nyújtotta nekik fájón, mosolyogva.

Anyák! — mondotta — fáradt lábakra
Kössétek ezt, a szíveimből sarunak.
S ha boldog végén jártok majd az utnak,
S ha majd emberrnyi emberekké nőnek,
Mondjátok el e mosti csecsemőknek,
Hogy értük jöttem, nekik jöttem,
És mondjanak egy kaddist el fölöttem.
Mert amikor már minden a vég felé mutat,
Meghalt a hit — és a remény letörve:
A szíveimen tapostatok utat
A Messiásig, ki az ősök földje.

S ti férfiak, vegyétek harmadát
S legyen szív néktek szívetek helyett.
Az izmotokba új erőket ad
S lebertok véle tengert és hegyet.
De majd ha út a vágyva-vágyott óra,
Ha tul vagytok már vizen és hegyen
És szátok nyílik boldog énekszóra:
Az első szó az én nevem legyen.

S vének, — ti is szívemnek harmadát.
Gyűjtsétek össze véres harmatát,
S legyen ez néktek szentelt élő tenta:
S irjatok vissza a szent pergamentra
Minden betűt, amely lepergett róla.

S ha szombatoként majd a széfer-tóra
Előtetek lesz, — mondjátok repesve:
Oh Tóra, Tóra, újra él a multad,
Mert szent betűid már a porba hulltak,
De Herzl vére mind visszazerezte.

Igy szólott és átalnyújtotta szívet,
Három fájó darabra törve.

És mert szív nélkül ember nem tud élni,
Meghalt.
Mondjátok egy kaddist fölötte.

Egy elfelejtett évforduló

— A cionista Heine —

Fölösleges-e ismételn, hogy igazi alkotók soha fajtájukat meg nem tagadják, soha hovatartozásuk elöl nem bujkálnak. Ha osztályhelyzetük vagy származásuk miatt nem tudnak kiérdemelt tempóban érvényesülni, akkor férfiasan és bátran harcolnak. És inkább a balitéletek ellen, semmint önmagukért. Ilyen jellemek nemcsak fajtájuk és osztályuk kultúrnyeresége, hanem az országé, legtöbbször az egész kultúrvilágé. Így kell felfogni Nietzsche szavait, aki azt írja valahol Heine Henrikről, hogy Németország „utolsó nagy világeseménye volt“.

Az alábbiakban Heinerol lesz szó egy elfelejtett évforduló kapcsán. Ez év ros-hasana napján lesz százöt esztendeje, hogy Heine először, ugyszólván intézményesen nyilatkozta ki a zsidó nemzethez való ragaszkodását azzal, hogy belépett a Zunz és Moser alapította Jüdischer Kulturvereinbe. A századik évfordulón, 1919 őszén, a forradalmak lendületének izgalmai járták át a feltörő zsidó reneszánsz-mozgalmakat is és ebben a felbuzdulásban nem volt nehéz megfeleledkezni erről.

Hogy szemléltetőbb és világosabb beállítás legyen az évforduló, álljon itt rövid vonásokban keretként az akkori idők zsidóságának főbb problémája.

Legfőbb problema akkor, a francia forradalmak és napoleoni győzelmek után a fölvilágosodás volt, az elmék új orientációja. Kitépni a régi gondolatvilág dudvait, leszámolni az érzéssel, balitéletekbe fonott gondolkodást a guny ostorcsapásaival elhessegetni. Ez a mindenáron való „Aufklärerei“ szinte dogmává csontosodott és ebben a túlekedésben a zsidó polgárság, a beérkezettek rétege az arcvonal élén akart haladni.

Papi emberek vezettek. Jósándékkal, mert templomi reformjaikkal elősegíteni akarták a jogkiterjesztést, amit akkoriban bizony a németországi reakció nem talált föl dus adagokban a zsidóknak. A nagy jósán-

dék pedig elvette a zsidó vezetők józanságát és szívét saját népi kötelességeikkel szemben, nem láttak és nem éreztek mást, csak a kormányhatalom erejét, megszedítette őket egy áramlat muló bölcsesége. Átformálódni, asszimilálódni, hagyományt elhagyni, bejutni a fölvilágosodás forgószelvébe, ez állott minden zsidó közéleti megmozdulás tengelyében, ez volt eszmei magva minden zsidó igyekvésnek. Fanatikusai voltak, smokkjai és meggyőződéses pionirjai a ritus reformjának. 1815-ben Izrael Jakobson Berlinben saját lakásán rendezte be az első reform-istentiszteletet, amely a protestánsok templomi szertartásaitól alig különbözött. A bar-micve helyébe a keresztényi konfirmációt léptette, német templomi himnuszokat énekeltetett és fiát reformpapnak nevelte. E nevelés azonban csak tizen-nyolc éves koráig fogott rajta, mert azután fölvetette magát egy katolikus szeminárium növendékei közé.

Jakob Beer (Mayerbeer zeneszerző atyja) zsinagógájában először vezették be az orgonakísérettel való németnyelvű imát. De amikor III. Frigyes Vilmos tudomást szerzett róla, rendeleti uton és a maga módján való indokollással tiltakozott a templomok működése ellen. „Ha a zsidók nagyrésze nem érti a héber nyelvet, ugye visszasságon (Übelstand) úgy lehet segíteni, hogy imákat és énekeiket lefordíttatják német nyelvre és zsinagógáikban istentisztelet közben elolvassák németül mindazt, amit héber nyelven előimádkoznak, vagy előénekelnek nekik.” Így szólt a királyi tilalom, amely azonban mégsem tudott gátat vetni a reformmozgalomnak, amely Berlinből kiindulva új medrekbe lömpölygött. Hamburg lett a reform Mekkája, profétái pedig Eduard Kley és M. J. Bresselau, az új imakönyv szerzői, amelyben minden könyörgés, remény és emlék, ami Jeruzsálemre és népi különvalóságunkra vonatkozik, gondosan tudomásul nem vétetett.

Konzervatív részről heves támadás indult a reform és művelői ellen. Hamburg és Altona rabbi-kollegiuma tiltó rendelkezéssel akarták meggátolni a reform-templom látogatását és az imakönyv használatát, amire a reformerek azzal feleltek, hogy elismert talmudistákkal, így többek között az aradi Chorin Áronnal és a budai Mose Kunitz-al irattak „szakvéleményeket” arról, hogy sem a Talmud, sem az elismert kodifikátorok nem tiltják a zsinagógák modernizálását. A lángoló viták a tragikus és komikus meghasonlások sorozatát termelték. Eleázár Libermann, a reform legtevékenyebb propagandálója például a katolikus vallásra tért át és IX. Pius pápa környezetébe jutott. Amikor ezt Elzász egy kis városában élő rabbi-fivére megtudta, zsidó gyászt ült, olyant amit előírás szerint elhunyt hozzátartozók után ülnek. A gyász hatodik napján pedig megjelent a „halott” fivér.

Jöttem — mondta — hogy megvigasztaljam a gyászolót. Ez keresztény kötelességem.

Nem olyan szellemi légkör volt, amelybe tágabb perspektívájú emberek bele tudtak volna illeszkedni, jóllehet akkor az elmék fölötti uralmat a vallás problémái vették át és ezeknek a megoldásával akartak átjutni más, közvetlenebb problémák megoldásához. A bátrakat és a gyökériglatókat nem elégíthette ki a terméketlen háborgás, ami az almemor helye és az imarend megváltozása körül zajlott, amikor a zsidóság szabadságjogai körül — még azokban a német tartományokban is, amelyek Napoleon szabadságot követelő hatalma alatt éltek — a régi avultság és bigott elnyomás szelleme terpeszkedett.

E bátrak és mélyenlátók vezetésére három frankfurti fiatalember vállalkozott 1819 őszén, az elviharzott pogromhónapok után:

Eduard Gans, huszonegy éves jogász, Leopold Zunz, huszonöt éves hitszónok és a huszonkét éves író, Moses Moser. Fiatal lelkiük leszúrta a történelmi forrongások tanulságait és a zsidóság belső regenerációjában keresték a zsidóság haladásának és népi kiegyensúlyozottságának eszközeit. Kulturregysületet alapítottak Berlinben ezen a néven: „Verein für Kultur und Wissenschaft der Juden”, amelynek alapszabályai többek között így írják körül az új közület földadatait: „A zsidóság belső helyzetének fonák külső viszonya a nemzetekhez sürgősen követeli a zsidóság műveltségének és célkitűzéseinek megváltoztatását. Ennek elérésére szövetkezniök kell azon férfiaknak, akik

erőt és kitartást éreznek arra, hogy harmóniába hozzák a zsidóság belső szellemi erőinek kifejezését a korszak műveltségének tempójával.”

Az egyesülethez később a zsidó fiatalok legjobbjai csatlakoztak, a programba pedig bevették egy zsidó tudományos intézet fölállítását, zsidó történelmi felolvasások rendszeresítését, iskolák alapítását, irodalom istápolását és a zsidóknak mezőgazdasági és ipari pályákra való átszociálisítását. E tervek megvalósításához azonban szükség lett volna a vagyonos zsidók támogatására, ami elmaradt, mert e réteg számára nem volt fontos sem belső szellemi erő fejlesztése, sem a zsidó proletariátusnak a házaló és üzérkedő pályákról való elvonása. Az egyesület, amelybe a huszonkét éves Heine Henrik is belépett, nem tudott egyebet, mint szegény gyermekek által látogatott néhány iskolát és a „Zeitschrift für Wissenschaft des Judentums” című folyóiratot életre kelteni. Főnállását követő néhány év múlva az alapítók közé is a szíjjelvonás átká ette bele magát és mikor 1824-ben Gans Eduard, hogy a berlini egyetemen katedrát kapjon, otthagya a zsidó vallást, az egyesület feloszlott.

Heine, aki később szintén kitért, de más körülmények nyomása alatt, nem tudta megbocsátani Gans Eduárdnak ezt a lépését. „Hagyományos, régi kötelesség — írja valahol —, hogy a kapitány mindig az utolsó, aki a sülyedésnek induló hajót elhagyja, Gans azonban elsőnek önmagát mentette meg.” Gyakran visszatér ez az élménye és mindig a fájdalmas emlék rezonálásával. Valahogy kiérződik belőle, hogy minden másként lett volna, ha a Kulturverein életben marad és akár csak egy részét váltja be a kitűzött céloknak. Akkor Heine pályája más felületekre jutott volna és korszakos és világot átfogó talentuma mélyebben égezte volna bele magát a zsidó nép kulturájába.

Mert ebbe az időbe esik, hogy Heine, aki hazuról minden zsidó kultúra nélkül került az életbe, komoly tanulmányokat végzett a zsidó történelem köréből és különös érdeklődést mutatott az arab-zsidó reneszánsz iránt, amelynek föllendüléseiben sok rokonvonást látott. Csak azt fájlalta, hogy annak a kornak Maimonides helyett Gaus Eduárdjai vannak.

Ki tudja, nem voltak-e Heinenak pillanatai, amikor fölillant benne, talán marcangoló fájdalom kíséretében, a gondolat, hogy a Sors őt választotta utmutatóul, fényt árasztó fátylaként zsidók útjára. Mert nagyon akarta a Kulturverein életbenmaradását. Jegyzője volt az egyesületnek, tagokat szerzett, többek között gazdag rokonát, Simon de Geldert, hasoncélu egyesületeket akart bekapcsolni a Kulturvereinbe, amit nagyon szeretett volna látni, a világ egész zsidóságát felölelőnek. Zsidók indolenciája megbuktatta az eszmét és Heine erről a zsidóságról mindig is lenézéssel és gunnyal emlékezik meg. Egy levelében a reformok ürességéről ezeket írja:

„Néhány tyukszemoperatőr jónak látta a zsidóság testét mardosó keléseket érvágással gyógyítani. Úgytelenségük és pókhálószerű kötesemiat miatt Izraelnek el kell véreznie. Nincs erőnk a szakál viselésére, a bőjtre, a gyűlöletre és a gyűlöletből való türelemre: ezek a mi reformációnk indító okai.”

És azóta élete és költészete minden stációján kirobban belőle a nemzetéhez hű zsidó. Jelenlételetlen esetekben is, mint például azokban a magyarzó jegyzetekben, amiket nem belső szükségéből, hanem kiadói rendelkezésre írt a Shakespeare drámáihoz készült rézkarcokhoz. Kimutatja, hogy a „Velencei kalmár” főalakja az író akarata ellenére nem vigjátéki karakter, hanem az elnyomott ember tragikus típusa. Kimutatja, hogy Jessika nem zsidó típus, hanem férfies bestia. Amikor a damaskusi vérvád felhője borított sötétséget a művelt világra, Heine a francia kormány ellen olyan hangon írt, hogy ezzel nemesak az emigránsoknak juttatott járandóságát kockáztalta, hanem azt is, hogy kiutasítsák francia területéről.

Költészete későbbi éveiben már forma tekintetében is zsidó nemzeti. A héber melódiák, Prinzessin Sabbath, Jehuda Halévy igazolják, milyen mélyen gyökerezett benne a zsidó nemzeti gondolat és milyen sokrétű volt zsidó érzésvilága.

El kell hinni neki, hogy Mózerhez írott szavai őszinték voltak!

„Verwelke meine Rechten, we ich Deiner

vergesse Jeruscholajim!” sind ungefähr die Worte des Psalmisten und es sind auch noch immer die meinigen.“

A Kulturvereinnek köszönhető, hogy Heine Henrik megtért a zsidósághoz és talán a kulturverein bukásának, hogy nem lett azzá, akinek lennie hivatott volt. Belépésének időpontja mindenképpen esemény, amiről megfelekednünk nem szabad. Szabó Imre.

Holdfényjáték

Irta Salamon László

Csalit csalogatja, patak vele játszik,
éji selymes árnyék is vele cicázik.
Irgy csillag nézi, a mező becézi,
Be jó volna kedvesemmel a hold arcát nézni.

Rengő erdő alján be jó nászunk esnek,
harmatozó virágelkek gyönyörűnket lesnek.
Illatos eperrel üdítém az ajkad,
látnádak tündérnek, boldog fiatalnak.

Hazug hold csalittal, patakkal cicázhat,
engemet meg nem csal csillága e táncnak.
Borongó hajnallal fekete nap támad,
napszemű hóhéra csóknak és csodáknak.

Jaj hova rejtezzünk: el ne érjen fénye,
legyen a vágyadnak vágyam menedéke.
Amíg a hold biztat, erdő csábjá ringat,
mentsük a nappaltól ékes vágyainkat!

Aki megállította a napot

Mit tesz isten? Ros Hassana Mainaban. Ha kitér
a botrány. Krach után. A felelős zsidó

A honfoglaló Józsuá tette meg egyszer, hogy megállította a napot és bekerült a bibliába. Most a munkácsi rabbi megismételte a csodát. Spira Lázár nem tudta a ruszinszkói zsidóság becsületese kulturtörékvéseit megállítani, hát elkeseredésében mi telhetett föle, megállította a pénteki napot. A nap ugyan megtagadta az engedelmességet és csak azért is beleugrott a láthatár mögötti végtelenség tengerébe, de a beköszöntő estével úgy csináltak, mint a kellemetlen vendéggel szokás. Nem vettek róla tudomást. És a máskor fanatikus ünneplésben részesült Szombat hercegnő kénytelen volt jó félórás künn ácsorogni a Latorca-utcai béthamidrás kapujában, mert Spira főrabbi emberei nem akarták beengedni. Hogy miért nem akarták beengedni? Azért, hogy a zsidó nyomdában zsidó munkások befejezhesék szivszaggató hangu proklamációt, amelyben Munkács zsidó pápája átkot szór a cionistákra és áldást hirdet azoknak, akik nem jelennek meg a héber gimnázium alapkövetésénél, amelynek napja bójt és gyász napja Munkács és az egész világ zsidóságának. Abban a gimnáziumban ugyanis a szent törvények lábbal tiprására, a szombati munkaszünet megszegésére és hasonló dolgokra fogják kioktatni a jobb sorsra érdemes zsidó gyermekeket — ezt jajongta Spira Lázár főrabbi kiáltványa és a nyomda gyorsajtóit gunyos nevetéssel zakatoltak a sűrűsödő péntekestében. A samesz pedig — nem tudni kinek a rendeletére — mincha után felrohant az almemorra és rácsapott az asztalra:

— Sáh! A szombati beköszöntő imát, még nem lehet megkezdeni, mert a rabbi nyomdájában még dolgoznak és nem szabad, hogy a zsidó nyomdászok megszegjék a szombatot.

A hivek kissé meghökkenve nézettek ki az ablakon egyre türelmetlenebbül bekívánczó Szombat hercegnőre, azután szívük egész haragjával fordultak a cionisták ellen. Hiszen ennek is a cionisták az okai!

Hiszen igaz: nagyon régi már a anekdóta, de a jámbor Spira rabbi kiféskelt löchü nőranónuja eszünkbe juttatja és muszáj leírni. Akik már ősmerek, azok ne miránk haragudjanak érte, hanem a munkácsi napot megállító szentre. Mert ennek viszont ő az oka.

A böcher egy ugynevezett tanulmányi kiránduláson volt, amit a jesivák poétikus diáknnyelvén röviden úgy hívnak, hogy „av dö snor zein”. Találkozik egy másik böcherrel, beszédbe erednek és persze, hogy mindegyik a maga rabbját dicséri és magasztalja a hetedik égig.

— Az
szent,
— hogy val
hogy uto
határától,
a rebben
csak föl
felől dől
rebbe az
— Ez
böcher.
— kocsin u
hazaérjen
volt, hog
batba. M
van. A k
fölpillant
Rechts
der rebb

Jó so
mozgalm
ortodoxia
templom
ten-nyom
jesen kös
— G
— G
kezetesen
Az eg
ne kérde
— M
van rosha
— No
én mindn
füstölni,
sábesz va

Mielőt
tervezet
litikus fig
lesz siet
mielőtt ki
— Mi
az angol
— Ne
német jóv
dóta jut
bement e
pincérre:
mielőtt ki

A pinc
sietve felk
hozzon né
kitor a bo
A pinc
a sülttel.

Öt per
Ujra mag
kezdte: „
is, mielőtt

Egy-ke
pincér meg
csodálkozv
levesért in
hamar ho
már itt va
mindig ne
— Na,
dég — mi
látja, hogy

Az eml
idejében, k
gött a tözs
már semmi
mit lehetne
kára csap:
— Te,
koffert, ve
— Min
— Hát
fehértémű
— Na
fogok utaz

Az alá
Szovjetoros
bizottság ja
lakrészeket
Az egy
mellét. A
jebb kerül
ködését. Ke
lakásból:
— Mit

ungefähr die ind auch noch

o, hogy Heine s talán a kultur t azzá, akinek időpontja min egfelelkezünk Szabó Imre.

k

szik,

arcát nézni.

esnek, ket lesnek.

nak.

cázhat, e tünccnak.

mad, dáknak.

fénye, tedéke. ringat, nkat!

a napot

szban. Ha kitor elős zsidó

egyszer, hogy bibliába. Most csodát. Spira időség becsü hat elkesere totta a pénteki az engedel rott a láthatár a beköszöntő lemellen vendómadást. És a esült Szombat g künn ácsos ás kapujában, akariák been beengedni? sidó munkánangu prokla pápája átkot det azoknak, r gimnázium böjt és gyász zsidóságának. szent törvé munkaszünet fogják kiok gyermekeket pi kiáltványa vetéssel zaen. A samesz enedetére — ra és rácsa-

— Az én rabbim az valóságos csudatévő szent, — mondja az egyik. — Nem mulik hét, hogy valami csudát ne tenne. A multkor is, hogy uton volt és még messze volt a város határától, szörnyű nagy záporosó kerekedett és a rebbenek nem volt esernyője. Az én rebbem csak fölnez az égbe — és mit tesz isten? Jobbfelől dölt a zápor, balfelől dölt a zápor, de a rebbe az ut közepén ment egyenesen és szárazan.

— Ez semmi! — dupláz rá a másik bócher. — Az én rebbem a multkor uton volt, kocsin utazott, hogy még szombat beállta előtt hazaérjen. A péntek este már leszállt és féltős volt, hogy a rebbe belé fog utazni a szombatba. Mit lehet itt tenni? A város még messzi van. A kocsis a lovak füle közé csap, a rebbe fölpillant a szürkülő égbe — és mit tesz isten? Rechtsz vur sabsesz ün linksz vur sabsesz, ün der rebbe iz gefuren in der mit.

Jó sok esztendőkkel ezelőtt, amikor a reformmozgalmak kikezdtek a németországi hitközségek ortodoxiáját, a mainzi rabbi roshasana napján, templomozás után sétálni indult. Utközben lépten nyomon a hiveibe ütközött, akik tiszteletteljesen köszöntötték:

— Güt jomtov rebbe, lösáná tová...
— Güt sabsesz — válaszolta a rebbe következetesen mindegyiknek.

Az egyik zsidó nem állhatta meg, hogy meg ne kérdezze:

— Miért güt sabsesz rebbe? Hiszen jomtov van roshásána.

— No, igen, igen, — felelte a rabbi — de én mindnyájatoknak a szájában szivart láttam füstölni, hát önkéntelenül is azt hittem, hogy sabsesz van...

Mielőtt a német birodalmi gyűlés a Dawes-tervezetet elfogadta volna, valamelyik angol politikus figyelmeztette a népszövetséget, hogy jó lesz sietni a külön egyezmények aláírásával, mielőtt kitor a botrány.

— Milyen botrányról beszél ön — kérdezték az angol politikust.

— Nem tehetek róla, felelte az angol, de a német jóvátételi problémáról egy régi zsidó anekdóta jut az eszembe. Egy keleteurópai zsidó bement egyszer egy vendéglőbe és rászólt a pincérre: „Hozzon nekem gyorsan egy levest, mielőtt kitor a botrány“.

A pincér rohant és hozta a levest. A vendég sietve felkanalazta és újra rendelkezett: „Pincér, hozzon nekem gyorsan egy sültet, mielőtt még kitor a botrány“.

A pincér rohant, két perc mulva már jött is a sülttel.

Öt perc alatt a sülttel is elkészült a vendég. Ujra magához kérte a pincért és sürgetni kezdte: „Gyorsan, gyorsan hozzon egy tésztát is, mielőtt kitor a botrány“.

Egy-kettőre az asztalon volt a tészta. A pincér megvárta míg elkészül a vendég, azután csodálkozva kérdezte meg: „Uram, amikor a levest írtam, már akkor sürgetett, hogy hamar hozzam, mielőtt kitor a botrány. Most már itt vagyok, a tésztát is elhoztam és még mindig nem tört ki a botrány...?!”

— Na, várjon csak — nyugtatta meg a vendég — míg a fizetésre kerül a sor, majd meglátja, hogy kitor a botrány.

Az emlékezetes budapesti nagy tőzsdekrach idejében, két teljesen letört tőzsdeügynök ödöngött a tőzsde nagy termében. Egyiknek sem volt már semmije sem. Éppen azon tanakodnak, hogy mit lehetne eladni, amikor az egyik a homlokára csap:

— Te, — kiált föl — eladok neked egy koffert, vedd meg tőlem.

— Minek nekem a koffér — kérdi a másik.

— Hát ha utazol beleteszed a ruhádat és a fehérneműdet.

— Na és mit gondolsz, majd meztelenül fogok utazni?

Az alábbi kis história nemrégiben történt Szovjetoroszországban. Egy hivatalos rekviráló bizottság járta sorra a nagyobb házakat. Üres lakrészeket akartak rekquirálni.

Az egyik házban három lakás volt egymás mellett. A bizottság bekopogott az egyikbe, beljebb kerül és megakarja kezdeni hivatalos működését. Két perc mulva dühös ordítás hallik a lakásból:

— Mit akarnak tőlem? — kiáltozik a házi-

gazda. Azonnal hagyják el a lakásomat. Én a szovjet felelős tagja vagyok.

A bizottság sietve kotródik és a másik lakásba nyit be. Két perc mulva újra dühös kiáltás zavarja meg a ház csendjét.

— Mit akarnak tőlem? — kiáltja a másik házigazda. Hagyják el a lakásomat, nálam nem lehet rekquirálni. Én a cseka felelős tagja vagyok.

Mit volt mit tenni, a harmadik lakásba nyit-

tott be a bizottság. Az ajtó mellett egy reszkető öreg szakállas zsidó emberbe botlottak.

— Kérem — dadogta az öreg megijedve — itt nem lehet rekquirálni. Én felelős zsidó vagyok.

— Mi az, hogy felelős zsidó — dühösködött a bizottság vezetője.

— Kérem — dadog tovább a zsidó — ha majd a szovjet megbukik, én leszek felelős majd azért, amit a szomszédaim csináltak.

Lezáródott a Schön Bernát-gyűjtés

303.094 lejt eredménnyel az Uj Kelet országos akciója

Ujlesztendő rajpán az égi könyvekben is lezárják az elült év számadásait. Ki-ki emberfia után nézhet a nagy sorskönyvekben, hogy mit telj sietet és mivel maradt adós. Az erdélyi zsidóság jóleső megnyugvással indulhat a beköszöntő új év felé, mert megtette kötelességét annak özvegye, és sajnálja és apró árvái iránt, akiknek azért kell-tt kegyetlen hádlál meglakolnia, mert zsidó. És mialatt az összes erdélyi zsidó t-mp omokban egészetel imát mondanak a zsidóságért mártírhálál: halt Schön Bernát lelki tüdősségéért, egy szomorúságba sötétedett házbán fe száritódnak a szerencsélenség könyvei s nyolc megmentett emberélet a zsidó testvéri szeretetbe vetett jogos reményében indul az új-éztendő feledő napjai felé, melyek talán jobb sorsot és szebb időket hoznak a sokat szenvedett zsidó népnek.

Mai k mutatóssákkal az összes hozzánk befolyt, de még ki nem mutatott adományok t és gyűjtéseket nyugtázzuk. A végösszeg ragyogó pé dája a zsidó áldozatkészségnek. De az erdélyi zsidóság csak egy indulhat egészen nyugodt lelkiismerettel az új-éztendő felé, ha minden tekintetben ennyire eléget tesz kötelességének.

Izr. hitközséghez begyűlt adományok Pancota: Herczka Rmó, Litschitz Sándor, Molnár József, dr. Zoltán Emil, Rsenberg Sámuel, Mencer Adolf, Hartmann Zsigmond, Márton Sándor, Weisz Mór 100—100, Rosenberg Náhán, Marton Rudolf 50—50, kisebb adományok 280. (Összesen 1280 lej).

Teszler és Schönbrun gyűjtése Temesvár: A gyárvárosi orth. izr. hitköz égtől 1000, Anton Lobstein Lupeni 100, Vasas Cluj 100. (Összesen 1200 lej).

Klein Béla gyűjtése Kraszna: Dr. Fegyveres Miksa, dr. Löw Béla, Góds ein Zsigmond 50—50, kisebb adományok 200. (Összesen 350 lej).

Fon Sándorné gyűjtése Kisjenő: Kisjenő—erdőhegyi szent-gylet, Izr. hitközség, I r. Nőegylet, 100—100. (Összesen 300 lej).

Gelbermann Menyhért gyűjtése Sighetul-Marmafiei: Moskovits Elek 100, Gelbermann Abraham, özv. Káhn Izraeli, Grünberg József, Gelbermann Menyhért dentist 50—50. (Összesen 300 lej).

Karl Emdnuel gyűjtése Zaláu. Zilahi Jehudit Nőegylet 200, Porjesz Laj sné 50, Kisebb adomáy 30. (Összesen 280 lej).

Hirsch József Áron gyűjtése Somkerék. Kurländer Adolf 50, kisebb adományok 205. (Összesen 255 lej).

Rosenfeld Rezi és Friedmann Cili gyűjtése Nagysajó 200

Schwartz Miklós gyűjtése Brateş. Becker Henrikné 100, kisebb adomány 20. (Összesen 120 lej).

Szenes Károly Cluj 100
Lázár Ullmann Piestany (Csehszlovákia) 111:60
(20 ok lejre á számítva)
Darvas & Comp. Marosludas 200
K ppsel és Gerson, Joşeni 200
Bróly Károlyné Csikszereda 50
Dr. Dénes Sándor Csikszereda 100
Josif Lechner Oradea Mare 200
Özv. Papné Friedmann Janka Unguraş 100
Salamon Izrael Rmnic Valcea 60
Özv. Weisz Józsefné Vinza 50

Weisz Dezső gyűjtése Agrij: Weisz Gézáné, Rothschild Salamon, Wisz Izidor, Salamon Miklós 100—100, kisebb adományok 40. (Összesen 440 lej).

Haring Gusztávné Temesvár 200
Barisszia gyűjtése Brassó: Eiszig R. 200, Gruber E., Sugár L., Horovitz E., Grünberg A. 100—100. (Összesen 600 lej).

Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség Helyi Csoportja gyűjtése Nasfaláu: kisebb adományok 400

Balkányi Miklós gyűjtése Algyógy: Kiss-bb adományok (200 lej).
Rosman Samon Pop-sti 100
Kelemen Rezsóné Cluj 50

Szidon Csibi és Sachs Ilus gyűjtése Lugoj: Szidon J zsef, Sighismund, Sachs, Lugosi Népbank, Caraşana C-ssa de econom 100—100, olvasha atlan aláírás, Salinsky Marika, Havas Dezső 50—50, kisebb adományok 983. (Összesen 1533 lej).

Nusbächer Sámuel gyűjtése Oradea-Mare: Sternberg Izák, Zauterer Dániel 200—200, N. N., Lörncz Albert, Stoltz Henrik, Grünf ld Iguác, Hartmann Sándor mé-záros, G-lberg Manó 100—100. (Összesen 1000 lej).

Marosujvári hitközség által szombati adományokból: Sternberg Izidor, Samon Ferenc 300—300, Farkas Jakab, Farkas Samon, Mendelsohn Miksa (Ret eg) 200—200, Rácz (Cluj), Rosenfeld (Cluj), Steinh rz H-rman, Léb Abraham, Kohn Adolf, Herch M-hály, Goldenfeld Manó, Hirsch Izidor, Freimann Laj s, Fischer Izsák, Izsák Iguác, Gáll Béla, dr. Lörnecz Iguác, Buchwald (Cluj), Schwrtz (Budapest) 100—100, Főrabbi 60, Hirschhor Izidor, St-inh-rz Ferenc, Kohn Sámuel, Gück Mór, Benjamin Simon, Spitz Mór, Guttmann Lázár, Lax Izidor, Land u Herm-n, Landau Izsák, Salamon Béla (Tárgu Mur-ş), Kohn Samu, Milgrom Albert 50—50, kisebb adományok 525. (Összesen 335 lej).

Mózes Erzsike és Margitka gyűjtése Bélbor: Dr. Smiovits & Gerson 250, Ring Sándor 150, Mózes Herman, Marton Jenő, Rothste n Ern-nel, Bütnér Dávid fia, olvash-atlan aláírás 100—100, Mucha Eds, Grün eld Józ-ef, Daszkal József, Rosenberg Mendel, Katz Iguác, Kaufmann Manó 50—50, kisebb adományok 395. (Összesen 1595 lej).

Eisig Jakabné gyűjtése Borszék: M ndula Jenő, Polák Sándor, Polák Kálmán 100—100. (Összesen 300 lej).

Selenfreund Sándor Jeruzsálem 100, Berger Samu Aiud 60, Weisz Is ván Szilágysomlyó 100, Feuerstein N-ily, Lázár Szidi, Suhányi Éva, Weisz Erzsike és Beila I-ő polgáristák által rendezett elő-dás jövedelme Gherla 120, Herschkovits Lajos (N agyszeben) 100 Rosmann Fülöp (Nagyszeben) 50, kisebb adományok (Nagyszeben) 50.

Parajdi gyűjtés 1140 lej.

A fogarasi ifjuság gyűjtése. (dr. Abraham Nébel főrabbi hivatalba iktatása alkalmából). „Mirjan“-Leányegylet, Neumann Henrik, özv. Neumann Izsákné, N. N. 200—200, Weisz Sándor 120, ifj. Grünfeld Jakab, özv. Fleissig Lipótné, Schönberger Adolf, özv. Fleissig Henrikné, Kezstenbaum Vilmos, Steiner Jenő, Grünspan József, Th erfeld Lipót, Schul Henrik, Berkó Adolf, Deutsch Vilmos, Fleissig Samu, Thirfeld Mór, Fleissig Arnold, Narró Ede, Schönberger Sándor, Neumann Miksa, dr. Fränkel József, Herschdörfer Sándor, Neumann Eadre, Herschdörfer Hugó, Fleischmann J., Neumann Hedy, Löbl Manó, Fogarasi izr. Nőegylet, Fekete Alizka 100—100, Schul Dániel 60, Domány Ilonka, Rézer Ernő, Domány Arthur, Ing. Haber, Hirschborn Nándor, Czick Emil, Grünfeld Jakab, Mendel Oszkár, Izsák Mór, Havas Mór, Herschdörfer, Weber Mártonné, olvashatlan aláírás 50—50, kisebb adományok 760. (Összesen 4980 lej).

Grósz Dávid és Rosenberg Jenő gyűjtése Margitta. Mann Adolf, Mann Mózes 200—200, Bleier Lenke (Micske), Winkler Lajos, Winkler és Gombó, Salamon Testvérek (Szentjobb), dr. Krausz Gyula, dr. Friedmann Mór, dr. Friedmann Benő, Kiss Emil, Neufeld László, dr. Friedmann Hermann, Nasch Farkas (Bályok), Katz Bernát, Kiss Dávid, Goldberger Mór, Feldmesser Ferenc 100—100, Grósz Benő, Glück Áron, Glück Ferenc, Steiner Jakab, Stern Géz, Guttmann József, Katz József, Hold József, Steiner Mór, Feldmesser Izsák

szaszgyár, özv. Szab Samu, Lőhrsbir Izidor, és Károly, dr. Chevra-Jadon H. (Hidag), Hirsch Mór, amon Móric, 100—100, B. Hirsch József, Löwi Abraham Mayer József, 50—50, ki-

és 2 dollár. 400 lej.

szabadkozta

titűtető állásra ga különben is

kor lejöttem a Van még két-tanítalak sach-

t ez a Simon, vállas bócher, amostatta gin-sati természet, a palóc föld mozolygott, az hite szeriat ha titokban

csalékedete nek idején ezer uradalmi kert- egy meglapjem zódú Margitot, anyba a messze l engem tün- elem, nos hát, ovább lopta tö- nának, aki az lakott az udva- mita érzelmeit ahogyan a Tal- Simon tudta bi szíjjel ezzel volca meg.

vigasztalt és van kántor lesz innen és tul

et adtak, Pri- léken. Szegény bocsorokos em- a zsidó elnök ak alatt a kán-

zettem be ros kévelt tetszés volt az elnök a arcán „kötény- en megrázta a

o leben, gross- hajolt: ud gunyolódai.

odókon kívül, zöntség élvezte yörgő kacska-

an istme, igaz- elő állottak ahányan. Töl- ajkán az ima, hette, a talján- tte kilenczáz

ánor kinézett steni alázattal érdeplés és le- dre este.

Simon kinézett és szeme megakadt egy nő- személyen.

Csontos, szőke, pisze szláv tehérkép volt, ringó csipővel. Hamiskásan nézett Simorra, szinte zavarni akarta kacir pillantásaival a fiu imáját.

Más, egészen más köszöneteket és jókívánások- kat kapott imáját mint csekélységem, amit nem irigyeltem tőle.

A tehetség előtt mindig is abszolút hódolattal viseltemem

Az ünneplőben cifráltodó tót leány délután is, amikor körüljártak a falut, ott mutatkozott mindenfelé kellelte magát, a d reát hujlogatta pa- szú hetykeséggel. Nem sok ügyet vettem rá. Mit tudtam akkor, tizenégy esztendő fejémmel, hogy ennek valami jelentősége is lehet?

Estére már megtudtam.

Smül Pardubiz, a gabbe, akinél laktam, emésztő sétára hívott a nehéz vacsora után. Egyedül nem mehet — mondotta — mert rövidlátó, a felaségé- bez nincs mit beszélnie, már kibeszélték magukat házasságuk negyvenkét esztendeje alatt, nagyon ért, hogy roshassáná napjára az isten küldött valakit, aki meghallgatja.

En hallgatva, ő beszélve sétálgatunk a sötét- ben, míg a kukorica földek felé nem értünk. Itt házigazdám meállott, valami hosszas és fontos visszaemlékezést közölt tiatal korából, ami engem egyáltalán nem érdekelt, hanem az árok szélén álló két alakot néztem. Az egyik csöndes lépések- kel behúzódott a kukoricába, a másik is mozgott, de az országut felé.

A járásán megismertem: a parasztleány volt, a bujkáló pedig — most már világos volt előttem — csak Simon lehetett.

A sachrisz-imához Simon nem jött el; a gyülekezet ideges lett. Hogyne. Akármilyen művész is valaki, mégsem illik, hogy roshassáná álelőttjét ne imával töltsse. Atküldtek a lakására. Eltűnt. A kora reggeli órákban felöltözködött, hóna alá vette kis csomagját és ment.

Az idő haladt, a sachriszt leimádkoztuk, a nagy izgalomban megfedekeztek a kántornak ki- járó „skajach“-advözetetekről, már a Tórárt kellett volna kiemelni, A parasztlak gyülekeztek az ablak alatt és közöttük volt a leányzó is. (A bestia így akarta elhárítani magáról a gyanút.)

— Csak tessék — harsogtam mint egy kiki- áltó, csak tessék nyugodtan kiemelni a Tórárt, tes- sék föl hívni hozzá az urakat, snóderoljanak az urak minél többet, csialják hosszasan, amíg csak elő nem keritem Simont, a kántort!

— Éljen!
— Bravo!
— Skojoch!
— Nagyszerű!

Valósággal ujjongtak és a megfedekezett el- ismerést most duplán kaptam meg.

A szomszéd faluig kellett gyalogolnom érte. Ott találtam egy dinnyes kalyiba árnyékában el- terülve. Nézte a drága kék eget, rajta a kúrdá- eselő, ölelkező, széjjelomló felhőzet és cigarettázott.

— Visszagyere — mondta szigorun, mint spa rossz gyermekéhez — jöjj vissza!

A szegény forró-ága öntötte el.
— Hogyan mehetek? Látott a gabbe és min- denki tudja!

— Ostoba fráter — adtam vissza diadallal — nincs röstelni valód, A gabbe rövidlátó. Abból a távol-ágából nappal sem látott volna meg!

Föltápáskodott. Mielőtt egy lépést tett volna, vallatott:

— A parasztlak ott vannak?
— Ott.
— A lány ott van?

Nem feleltem, vergődjön néhány pillanatig.
— Azt kérde — most már indulat vibrált a szavaiban — hogy ott-e a leány?

— Ott.
— Akkor nem vagyok elárulva.
— Jéhetez!

Az uton megrótt, miért nem mondtam el neki az éjjel, amikor hazajöttem, hogy a szállásadó gazdánknek rossz a látása. Az egész komédiát megépírelhattuk volna.

— Vajjon te, amikor elloptad a csokromat, igazságosabban viselkedél?

Ez a válasz helyrehozta közöttünk a lelki egyen- sulyt és most már csak a hitogáson tanakodtunk.

— Azt fogjuk mondani — szóltam fölényesen — hogy a dus vacsorától magromlott a gyomrod és kimentél a szabadba, hogy muszaf idejéig endbe jöjj.

Ujabb diadalomat arattam, amikor Simonnal beléptem az imaházba. A tóraolvasást éppen akkor fejezték be. Nagy kérdőszökődések, nagy öröm, de ez örömben egy kis hitetlenség.

A férfiak, de még inkább az asszonyok, nem akarták elhinni, hogy ros hakoholékna! gyomar- rontásig adnának enni az embernek.

Enek valami különös oka lehetett. Az asz- szonyok kitalálták.

— Persze, persze — adták át a pletykát egy- másnak — Eszterkét akarják rászózni a finomhangu emberre. Eszterke mindig is hangsúlyozta, hogy nem megy csak városi emberhez, csak művelt emberhez megy, mondta mindenkinek. Szó sincs róla, jobb partit, mint ezzel az emberrel nem csinálhatott volna. Hát van jobb parti, mint egy nagy kántori állás? Semmi dolga, csak énekel és énekel, Ferenc József-kabátban jelenik meg, büzkés, hátra- szegzett fejfel jár, ingyen iskolázathatja a gyere- keit, mindenről gondoskodva van, nyáron négy- hat hit a fárdön, télen prêmes bunda, ingyen lakás, lakodalombor, eljegyzéskor sok mellékkereset. Így beszéltek Simorról és Eszterkeről.

Délután Simon két asszony között ment a patakparthoz imádkozni.

Ezek Eszterke anyja megbízásából már házas- ságilag tárgyaltak vele.

— Te szólt, amikor lefeküdtünk — tudod, hogy a félünnepkre velem jössz ide megint. Eljegyzésre. Rábámultam, mintha mitsem sejtettem volna.

— Igen, igen — erősítette — elveszem a leányt.

— Melyiket?
Ez a szivéte hasított. Elvörösödött.

— Tudom, tudom — és már megbántam a gonosz célzást — Eszterkét fogod elvenni. De ti- gyelemzettetek, hogy amikor hazajöttünk Tapol- csányra első dolgod lesz, csokrot venni nekem, hogy átlopjam Margitnak.

— Rendben van. Da te szentül megígéred, hogy arról a lányról egy hangot nem szólsz.

Othon azonnal megvotta a csokrot. Egészen kicsiny buktétát, pedig az aranyokból tellett volna nagyra is.

Már látszott, hogy fukar familiába házasondik.

A „Rabbi von Bacherach“ egy példányával

— Heine —

Törj hangosan jajokba
Te bús mártirdalom,
Kit oly sokáig fojtott
Belém a fájdalom!

Belényilal fülekbe
S fülből a szivbe mind,
Félelmetesen földidztem
Az ezredéves kint.

Sir ifju s öreg, ime sirnak
A hideg urak és nagyok is
És sirnak a nők s a virágok
És sirnak a csillagok is.

S mind együtt, délirányba
Halkan a köny pereg,
Folynak, áradnak, s mind a
Jordánba ömlenek.

Giszkalay fordítása.

Double raglanok
férfi- és fiuruhák
M. Neumann
cégnél Cluj, Piata Unirii
14.

Értesítés!

Tisztelettel tudatjuk a
n. é. vásárló közönség-
gel, hogy a helyi piacon
37 év óta fennálló

Voith Miklós
divatárüzletét

átvettük és azt telje-
sen újjászervezve tár-
sascéggé alakítottuk
át. Nagy választékban
raktáron tartjuk az
őszi szezon legdiva-
tosabb ruha-, costüm
és kabátszövet ujdön-
ságaít, valamint valódi
angol férfi öltöny és
kabátszöveteket, vász-
nakat, kabátplüssöket,
kabátbéléseket stb. stb.

Teljes tisztelettel:

Voith & Co.

Főtér 14 szám

Kabát plüsch, velour és karakül

legolcsóbban szereshetők be a

Gólya áruházban

Cluj, Calea Regele Ferdinand 13

Mit olvassunk?

A világirodalom anekdotakínese I.	240
" " " kötve	312
" " " II.	240
" " " kötve	312
Appoton: A láthatatlan ember	23
Barta: Mult	25
Björnson: Mary	96
Balázs: Férfiének	15
Biró Lajos: Alarcok	30
Dosztojevszky: Péte vári írások	144
Gjems—Selmar: A magas északon	156
Gaston: Rouletabile büne	22
Györy Ernő: Isten és a Nő	70
Jack London: Vissza a vadonba	22
Kassák: A méglyák énekelnek	25
Kleist: Kohlaas Mihály	22
Karinthy: K t mosoly	50
Keller: Jakab mester könyve	240
Lehne: Margit	72
" Müller leány	60
" Elfelejtve	60
Márai S.: A mézáros	6
Musset: Javotte titka	144
Mühlau: Uj él t.	72
Nietzsche: A vidám tudomány	240
" " " kötve	312
Panhüys: A leg hatalmasabb	72
" Egy fészekből	108
L. Perutz: 9 és 8 között	30
Richepin: Derék emberek	25
Sinclair: Jimmie Higgins	70
Wolf: Szavarin hercegnő	30
Heinburg: Mihászna ki-asszony	27
Courths M.: Rang és szerelem	35
" Szegény fecské	30
" Vergődő szerelem	35

A könyveket a pénz és portó előzetes be-
küldése vagy utánvét mellett szállítjuk.

Az „UJ KELET” könyvosztálya

Cluj, Str. Baron L. Pop 10.

Kisérje figyelemmel további hirdetéseinket!

Iskolák figyelmébe!

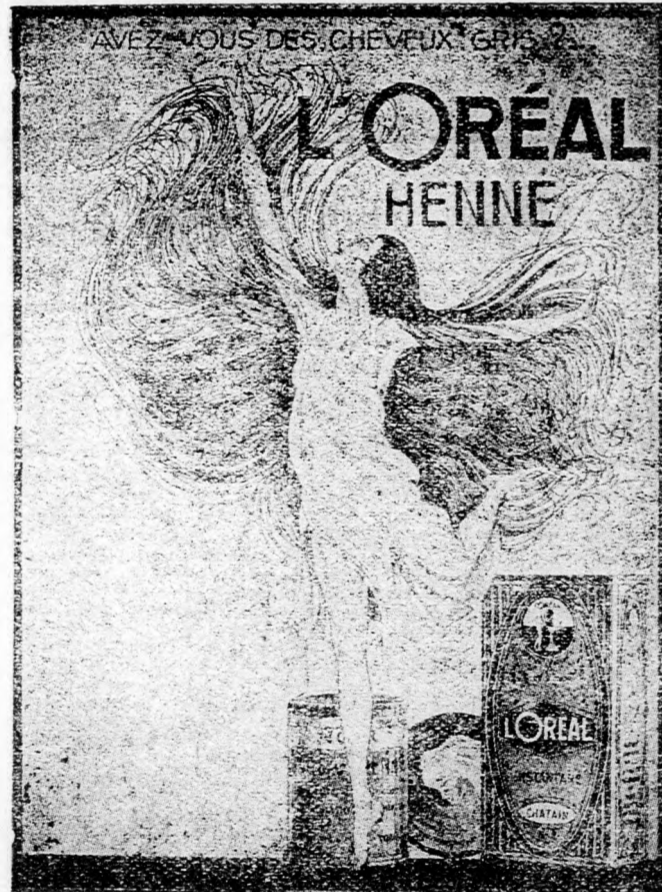

az UJ KELET könyvosztályánál ismét kapható.
Iskoláknak, könyvkereskedéseknek magas engedmény.
Ára 40 lej és portó.

A Temesvári Műmalom R.-T.

tisztelt vevőinek boldog újévet kíván

!

Hölgyek figyelmébe!

Legismertebb hölgyfodrász és
manikürszalon.

★
Speciális hajfestés. L'Oreal-
Henné minden színben kapható.
Modern hajmunkák készítése,
tambourir választék

★
MUSSA GYULA

Cluj
Str. Memorandului
10

IZRAEL DEZSÓ

SZÜCS
CLUJ

Str. Regina Maria (v. Deák Ferenc-utca)

35

↑
Állandóan raktá-
ron tartok min-
denféle szőrméket

↑
Átalakításokat és
javításokat a leg-
olcsóbban vállalom

Sportkabátok 3800, Gyermekekabátok 900, Boák 800 leitől feljebb

Villa

konnektorhoz be-
bármely edénybe
szere szájoállítás

Pallos

Telefon 650. Visz

Uj

Elec

Cluj, Cal.
(Neolog

N
az ös
vizvezeték

éjjeli
s
iroda, üzle
villan

Teljes für
sek

Uj

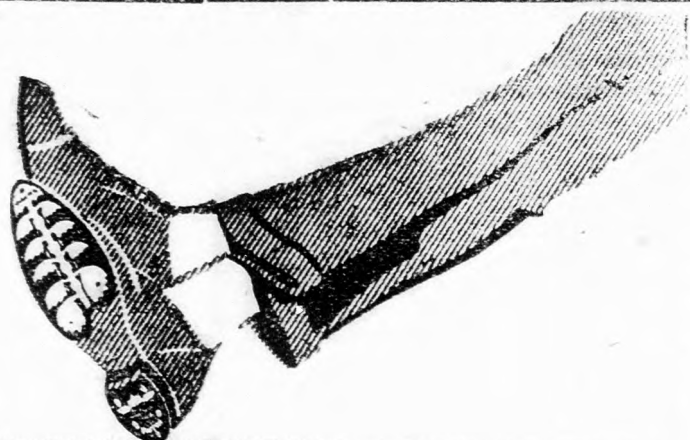
Huzott vör

Villamos főzőrud

fűtőbetét nélkül. Német szabadalom. Javítást soha nem igényel. — Minden világítási konnektorhoz bekapcsolható. A legkevesebb áramot fogyasztja. 1 liter vizet 3-4 perc alatt felforralt bármely edényben. Háztartások, orvosok, fogtechnikusok, fodrászok, gyógyintézetek, aggregények részére szájoállításához, kéz- és fejmosáshoz nélkülözhetetlen. Darab ára 280 lei. Gyári képviselői:

Pallos & Markó okl. gépészmérnököknél Cluj, Str. N. Iorga (Jókai-u.) 7.

Telefon 650. Visszonteladónak engedmény. 30 lei posta- és csomagolási díj ellenében utánvétellel megküldjük

PALMA-gummisarok és talp

ruganyossá és zajtalaná teszi járását, kiméli lábát és cipőjét. Tartósabb a bőrnél!!!

Uj üzlet!

Electrohidro

Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 65
(Neolog templommal szemben)
Telefon 2-14

Nagy raktár az összes villany és vízvezeték szerelési cikkekben

Csillárok
éjjeliszekrény-lámpák
selyemernyők
iroda, üzlet és kirakat armaturák
villamos főzőedények
rechaudok
vasalók

Teljes fürdőszobaberendezések és clostettek

Uj üzlet!

CEMENT-IPARI GÉPEK

Cementtétőcserepek, beton-és salaktéglák, üregek betonblokkok, padló-, járda- és garnitoidlapok gyártására, kézi és erőhajtásra, formák, betoncsövek, kutgyűrűk, lépcsők, vályuk stb. előállítására, közúti, hengerművek, betonkeverők, I-a cementfestékek. Tejes asbestcement palagyári (Eternit) berendezések. — Betonkeverőgépek

MODERNA

ÉPÍTŐIPARI GÉPEK ÉS RADIATOR
R-T. BRASSŐ, KIS-UTCA 12. SZÁM

Árlisták, költségvetések és látogatás díjmentesen

Hirdessen az Uj Keletben!

Kiváló minőségű, kellemes és üdítő

tordai sör

Gyár: Turda, telefon 5.

Főraktár: Cluj, telef. 394

Huzott vörös és sárgarézsöveket szállít Grossmann Jenő Nagyvárad Baross-utca 10. szám. Sürgönycim: Grossmasin. — Telefonszám: 2-86

Hamburg--Amerika Linie

United American Lines

Rendszeres és direct vonalak modern gyorsgőzöseinkkel

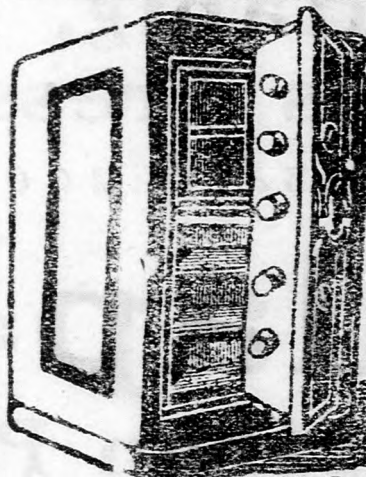
Kanadába Braziliába
Argentínába Cuba és Mexikoba

valamint heti Észak-Amerikába legújabb „Al-kétszeri utazás” „bert Ballin”, „Deutschland”, „Resolute” és „Reliance” gőzseinkkel. — Díjtalan felvilágosításokkal az összes utazási lehetőségekről mindenkor szívesen szolgálunk

Romániai vezérképviselői:

Lazar H. Lazarovitz

Központ: Timişoara, Str. Mercy 2. Telefon 16-58.
valamint fiókjai: Bukarest, Calea Griviţei No 188,
Arad, Str. Eminescu 12,
Oradea-Mare, P. Mihai Viteaz 5,
Sighişoara, Piata Unirei 34.
Lloyd 2309

Fabrică de case de bani

Geldschrank-Fabrik

Pénzszekrénygyár

Jakabfi & Co

TIMISOARA

Str. Timotei Cip. (Battyány-u.) 3
Telefon 12-65

Képviseletünk és mintaraktárunk: Clujon Arthur Loewy & Co. szállítók, Oradea-Mare „Stabil” gépezeteket Nagyvárad, Satu-Mare, Em. Weiss Söhne szállítók, Aradon Arnold Pollák szállítók.

E. Rosenzweig

Cluj, Str. Regina Maria 6.

Me illüzo gyaa

készít rendelés után a legkényesebb igényeknek megfelelő haskötöt, melltartót.

Dusan felszerelt raktár!

Rövidaru és kézi-munka osztály. Kelim, persa, smyrna, gobelin és fehér himzés anyag kapható nagy választékban

Szolid árak!

Női, férfi és gyermekharisnyákban olcsó és nagy raktár!

Orth. כשר

Orth. כשר

Figyelem!

Megnyílt Bucurestben a város legforgalmasabb helyén egy szigoruan orth. כשר étterem, három elsőrangú, legmodernebben berendezett terem áll a tisztelt közönség rendelkezésére.

Kérjük a tisztelt vendégeket, hogy győződjenek meg kitűnő konyháinkról, tiszta és gyors kiszolgálásról.

Restaurant orth. כשר Princiar
igazgatósága (Hotel Princiar)
Bulevard Elisabeta No 17.

Az étteremben מנין

RASOLOR'
késnélküli bo-
rotváló por

★
1/4 kgrm. ára
8 lei

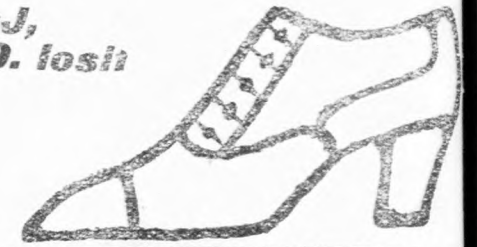
LEBOVITS
torbély készítő,
Sata-Mare

★
Viszonteladók-
nak 5 kg 120lei

RÓTH cipész

CLUJ,
Str. St. O. Iosli

volt
Szép-
utca

Háztartás és konyhafelszerelések
feltűnő olcsó árak mellett beszerezhetők

★
S. R. Piringer

★
Reg. Ferdinand 65. (Ferenc J.-ut)
A sziguranciával szemben

CLUJ, STR. AVRAM JANCU (volt Petőfi-v. 3)
Telefon: 4-82.

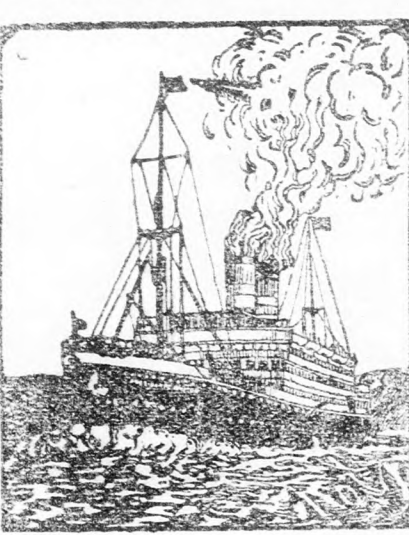
Gyárt: evészközöket, szervizeket, disztárgya-
kat stb. Csak viszonteladóknak! **Erüstit** (törme-
léket is) a legmagasabb napiáron vessz. Ugyanott
tanulóányok felvétetnek.

Férfikalapokat

fest,
tisztit,
formál
és vasal

Fehér István kalaposmester,
Cluj, Unió-utca 21. Redout.

Postai megrendelések is eszközöltek!

Figyelem!

A QUOTA
Dél-AMERIKÁBA
NEM TELJES

miután az odaváló bevándorlás korlátlan.
Aki tehát Argentiniába vagy Braziliába
gyorsan akar utazni, az inon
azonnal prospektusért

Cosulich Line
Bucuresti, Cal. Crivitei 181

Legolcsóbb és legkényelmesebb ut AMERIKA, CANADA, ARGENTINA
és BRAZILIÁBA.

Vasuti utazás tartama a hajóig csak 48 óra! Csak egy határ

Telefonsz. 81.
LADAGYÁR
Mindennemű ládákat és fadobozokat össze-
szegzett és szétszedett részben meg-
rendelére azonnal készit és bá-
r-hova szállit a legolcsóbb áron
Sajovics és Lebovits fakereskedés és ládagyar
Cluj, Strada Cernahni (volt Kalantini) 1 sz.
Pók: Egerea

★ **Habig, Borsalino** ★
és **Tress-kalapok** ★
kizárólagos lerakata a

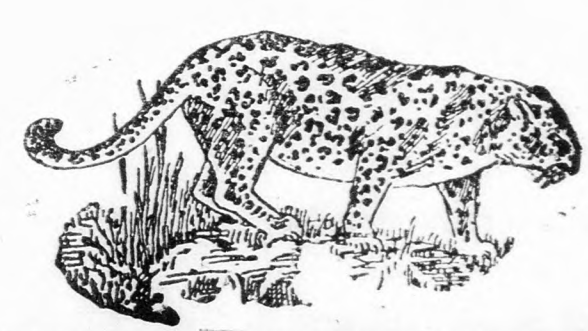
Kalap=Király

áruházában Piața Unirii 24

★
Erdély legnagyobb kalaplerakata. Férfi fehér-
nemű és nyakkendő-specialítások dus választéka

Izrael & Co.

szőrmeáruházában

Cluj
Calea Victoriei 2
(v. Kossuth Lajos-utca)

- Bundák 17500
  - Sportkabátok . 3500
  - Boák 800
  - Gyermekkabátok 900
- lejtől feljebb kaphatók!

Mindenféle tömitéseket szállit Grossmann Jenő Nagyvárad Baross-utca 10. száma. Sürgönyök
Grossmann. — Telefonszám: 2-89

Erdély

Zsidó T
Keserü ga
bizonytalanság
minden eszter
minden zsidó
mindannyiunk
gok, de a rea
és becsületes
amelyen halac
Egy eszter
naszoltuk, ho
zsidó erőt Ere
nak, mig más
cionisták is k
munkából, ad
nak" nevezők
kötelességük
tatta, hogy ko
rással, igeni
megfelelő sz
ság nagy zsid
Jiszraél felépi
kereteit kell
gárdát kell ki
sedéssel és h
honba és Ció
menyévé teszi
A mult év
elkövetkezőt
lezze. Ki kell
nünk, minél t
Palesztináért
Kajemeth tov
Keren Hajjes
intézménnyé
tani fogja.
Elmullott
lezzék a cioni
ból többet jel
szerét és hoz
vásárlásához,
gos szóval m
tolja, mit telje
adott.
Cionisták,
ségeteket Ere
Emellett a
tunkká tesszü
tos és célirán
munkájának t
merjük zárt e
jében kell a t
jünk. Töreke
körök, dalegy
kitására, hogy
tét a legnagyobb
tékké tegyük.
Egy olyan
ben a gáluti
fel. E felisme
bennünket, cs
A nagyvár
számára kijel
cionistának h
tette az ABC
lását. Egyik l
hogy az élő h
megek közkin
Örömmel
belül a mizra
lönösen a mi
dolgos készs
adatának azt

Szö
fona

Lo

Erdély, Bánság, Kőrös-vidék és Máramaros zsidóságához!

Zsidó Testvéreink!

Keserű galut esztendő mögöttünk, keserű bizonytalanság előttünk: így fordulunk, mint minden esztendőben, az 5685. esztendő fejénél minden zsidó Testvérünkhöz, hogy magunk és mindannyiunk számára ne csak a jó kívánások, de a reánk váró feladatok számvetésével és becsületes vállalásával jelöljük ki azt az utat, amelyen haladnunk kell.

Egy esztendővel ezelőtt keserű szóval panasztunk, hogy míg máshol mindenütt minden zsidó erőt Erec Jisraél felépítésére koncentrálnak, míg másutt a nem cionisták, sőt az anticionisták is kiveszik részüket e legszentebb zsidó munkából, addig nálunk a magukat „cionistáknak” nevezők sem teljesítik kellő mértékben kötelességüket. Egy esztendő munkája megmutatta, hogy komoly munkakészséggel, erős akarással, igenis lehet eredményeket elérni, hogy megfelelő szervezettel Erdély és Bánság nagy zsidó tömegeit be lehet vonni Erec Jisraél felépítésének munkájába. Csak e munka kereteit kell megteremteni, csak egy munkásgárdát kell kialakítani, mely fogyhatlan lelkesedéssel és hittel ellátogat minden zsidó otthonba és Ción szeretetét az aktív teljesítés eredményévé teszi.

A múlt év a tanulságok esztendeje volt, az elkövetkezőt már a teljesítés munkája kell jelezze. Ki kell valamennyi szervezetünket építenünk, minél teljesebb keretet kell adnunk a Palesztinától való munkánknak. Egyfelől a *Keren Kajemeth további kiépítése*, másfelől pedig a *Keren Hajjesszódna* valóban homlokterben álló intézménnyé tétele az, mely munkánkat irányítani fogja.

Elmúltott annak ideje már, hogy szavak jeleztek a cionistát. A zsidó munka szempontjából többet jelent, ki becsülettel megfizeti a maaszert és hozzájárul Palesztina földjének megvásárlásához, mint ki azt hiszi, hogy mert hangos szóval magát cionistának hirdeti, ezzel pótolja, mit teljesítésben Erec Jisraélért — nem adott.

Cionisták, elsősorban ti teljesítsétek kötelességeket Erec Jisraéllel szemben!

Emellett az ujesztendőben legfőbb feladatunkká tesszük a Szövetségnek további öntudatos és célirányos kiépítését, a *helyicsoportok munkájának intenzívebbé tételét*. Fel kellett ismerjünk zárt együtvértartozásunkat és ennek erejében kell a tényleges zsidó életre berendezkednünk. Törekedni kell mindenütt kaszinók, társaskörök, dalegyletek és működvelő társulatok alakítására, hogy ezáltal a zsidóság társadalmi életét a legnagyobb nyomás ellenére is tényleg értéké tegyük.

Egy olyan esztendő van mögöttünk, melyben a galuti sors sok keserű törvényét ismertük fel. E felismerés azonban csak erősebbé tehet bennünket, csak tudatosabbá célkitűzésünket.

A nagyváradi konferencián ifjuságunk maga számára kijelölte azt az utat, amelyen minden cionistának haladnia kell, amikor kötelezővé tette az ABC számára a *héber nyelv megtanulását*. Egyik legfontosabb feladatunk kell legyen, hogy az élő hébernyelvet a cionista zsidó tömegek közkincsévé tegyük.

Örömmel üdvözöljük a Szövetség keretén belül a mizrachista munkának új erőkapását, különösen a mizrachista ifjuságunk munkábaállását, dolgozó készségét. Hisszük, hogy a Mizrahi feladatának azt fogja tekinteni, hogy pártos bon-

tás helyett a vallásos zsidóság új, eddig meg nem nyert zsidóságát vonja be Palesztina felépítésének munkájába.

Az elkövetkező esztendő a *Jewish Agency* esztendeje. Kétezer év gálatja után a zsidóság újra megteremti azt a közös nagy szervezetét, mely az egész világ zsidóságát egy közös, nagy célra fogja össze: Palesztina felépítésére. Ebben a célban megszűnik minden elvi választófal, cionista és nemcionista között és így a teljesítés feladata az, hogy a *Jewish Agency* megvalósításának jegyében a nemcionistákat aktív Palesztinamunkára vonjuk be.

Tovább kell folytatnunk azt a szervező munkát, amely az *ifjuságot* olyan komoly, hasznos és lelkes tényezőjévé tette az erdélyi mozgalomnak. Nem szabad olyan kis helye legyen Erdélynek és Bánságnak, ahol az A. B. C. munkának (Aviva, Barisszia, Ceire Mizrahi és Ción) csoportja ne lenne. Öntudatos, munkára kész ifjú gárdánk lesz az, amelynek ereje célkitűzéseinket megvalósítja; ez a mi avant-gárdánk, ezek a mi galutunk fáradhatatlan chalucai.

Megrendülve látjuk és egyre súlyosabban azt a gazdasági leromlást, melynek terhe alatt dolgozó, munkás zsidóemberek roppannak össze és lesznek a nehéz gazdasági viszonyok uszorás játékvá. Ezért határoztuk el, hogy minden energiánkat a *zsidó kisiparos, kiskereskedő és földműves réteg támogatására, talpraállítására koncentráljuk*. Ebben az esztendőben tető alá hozzuk ebből a célból a Zsidó Bankot és máris eredményes tárgyalások folynak abban az irányban, hogy olcsó kölcsönök álljanak rendelkezésünkre a zsidó kispolgári társadalom számára. Komoly előkészületek folynak abban az irányban, hogy külön akcióval megerősítsük az őstermeléshez visszatért erdélyi zsidó kiscgazdák helyzetét.

Hasonlóképpen minden rendelkezésünkre álló törvényes eszközzel harcolni fogunk a *zsidóság kulturájának fenntartásáért* és soha fel nem adjuk, hogy jogunk van saját gyermekeinket a mi iskoláinkban *héberül* taníttatni és népünk évezredek kulturájának részesévé tenni.

Állampolgári kötelességgel beilleszkedünk az így adott helyzetekbe, de ez soha és semmilyen körülmények között sem jelent emberi és népi jogainkról való lemondást. Az elmúlt esztendő keserű tapasztalatai sem csorbíthatták meg hitünket, hogy egyforma gyermekei vagyunk ennek az országnak és egyformán kötelességük a hatóságoknak testi épségünk és polgári munkánk védelme. Hisszük azt, hogy győz a jobb belátás, győz az állam érdekének felismerése és annak tudata, hogy minden rendbontás mély sebet ejt országunk presztízsén. Bizunk abban, hogy biztosítani fogják a rendet és a békét. De bizunk önmagunkban is.

A jog és igazság szavával küzdeni fogunk minden népi és emberi jogunkat sértő ténykedés ellen. Szilárd kitartással fogjuk mindenütt követelni, hogy különbséget köztünk és az ország más polgára között senki ne tehessen és amilyen becsülettel tesszünk mi eleget erőnkön, teherbíróképességünkön felül is, adóban és energiában polgári kötelességeinknek, ép úgy részesítsen bennünket is az állam az egyenlőség demokratikus elve alapján valamennyi állampolgári jogokban. Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség, mint volt a multban is, mindig őrzője, harcosa lesz a zsidóság egyéni és népi jogainak.

Nemcsak a külső viszonyok, de öt év tapaszt-

alatának belső kiforrottsága tette megvalósulásra éretté Nagyrománia valamennyi cionista szervezetének *egységbe, föderációba való tömörülését*. Az elkövetkezendő év munkájára ennek megvalósítása nagy lépést jelent előre. De soha sem szűnünk meg a cionista föderáció mellett is arra törekedni, hogy *Románia és szűkebb ország részünk, Erdély és Bánság valamennyi zsidó szervezetével, frakciójával közös, egységes munkát végezzünk*.

Nehéz esztendő, nagy munka előtt állunk. Zsidó öntudattal, kemény fegyvellemel nézünk az elkövetkező napok elé, megacélozva kétezer év galutjának annyi szenvedésétől, annyi üldözöttségétől. Tudatában vagyunk kötelességeinknek és amilyen hűséggel tartozunk multunk iránt, amilyen ragaszkodással vagyunk a Töránkhöz, ugyanolyan erős elhatározással fogjuk jövőnkét kiépíteni, a régi Erec Jisraél, hogy beteljesedjék a próféta szava: Cionból indul ki a világgósság és Jeruzsáljimból Isten igéje.

היו מבורכים בשנה טובה ומאושרות! בשנת התשמות כל תקותנו בנות שנות אלפים! להתראות בעבודה!

Fischer Tivadar dr. Cluj, Glasner Móse Jeruzsálem a Szövetség díszelnökei, Fischer József dr. a Szövetség elnöke, Székely Béla a Szövetség főtitkára, Rothbart Jakab Timişoara, Nussbaum Sámuel Oradea-Mare, Deutsch Mór dr. Lugoj, a Szövetség társelnökei, Adler Sámuel, Grünfeld Anselm, Hamburg József dr., Janovitz Geza, Klein Miksa dr., Krémer Ármán dr., Léb Ödön, Marton Ernő dr., Molnár Jakab, Neufeld Mihály dr., Nussbaum Mihály, Noszin Mór, Pollák Sándor dr., Schwartz Jakab, Salamon Jakab, Szőnyi Géza dr., Stotter Aladár, Waldner Mór a Kis Intéző Bizottság tagjai.

Altmann Sámuel Nagyvárad, dr. Brisker Ezekiel Timişoara, dr. Blank Illés Cluj, Braunstein Zsigmond Gyümölcsényes, Berkovits Bernát Oradea-Mare, dr. Bretter Rudolf Târgul-Mureş, dr. Czitrom Lázár Târgul-Mureş, Czódik Jenő Cluj, dr. Deutsch Mór Lugoj, dr. Déri Jenő Karánsebes, dr. Erdélyi Emil Târgul-Mureş, Éliás Ede Sibiu, dr. Friedmann Márton Blaj, dr. Friedmann Hermann Margitta, Faehndrich Mayer Sepsiszentgyörgy, Fixel Vilmos Reghinul-Sasesc, Feuerstein Kálmán Cluj, Fenichel Simon Déva, dr. Fried Ábrahám Máramarossziget, Fischer Józsefné Tasnád, Friedmann Árminné Nagyvárad, Giszkalay János Cluj, Guttmann Péter Cluj, Gottesmann Vilmos Odorheiu, Gerson Mátyás Târgul-Mureş, dr. Heller József Cluj, Hirsch Jakab Baia-Mare, dr. Herczog Sándor Arad, Halmos Bruno Petroseni, Juszt Móse Oradea-Mare, Kallus Lajosné Bistriţa, Kalmár József Arad, Klein Albert Dej, dr. Kuperstich Armin Sepsiszentgyörgy, Klein Mór Oradea-Mare, Klein Vilmos Satumare, Lautmann Izidor Baia-Mare, dr. Ligeti Sándor Diciosánmartin, dr. Löwenstein Lajos Szászváros, dr. Léwi Lajos Zsibó, Lukács Leitner Zoltán Oradea-Mare, Márton Béla Aiud, Márton Zsigmond Timişoara, dr. Markovits Ignác Oradea-Mare, Mittelmann Jakab Oradea-Mare, Markovits Böske Cluj, dr. Molnár Gyula Timişoara, dr. Nobel Sándor Orsova, Neumann Miksa Lugoj, Pető Tibor Karánsebes, dr. Rosenfeld Salamon Szászrégen, Rosenzweig Meir Jehuda Dej, dr. Róth Ernő Karánsebes, dr. Ritter Salamon Brassó, Reiter Ernő Timişoara, Ráth Efraim Oradea-Mare, Stern József Máramarossziget, Schwarcz Miksa Cluj, dr. Singer Jenő Arad, Sugár Fülöp Satmar, dr. Steinberger Ernő Satmar, Schwarcz Géza Resica, dr. Sámuel Vilmos Szilágyosmlyó, Szabó Imre Cluj, dr. Szegall Zsigmond Sibiu, dr. Szegő Ernő Déva, dr. Stern Mór Satmar, Ujhelyi Dezső Topliţa, Vermes Ernő Timişoara, a Nagy Intéző Bizottság tagjai.

★
Szőrme és fonalfestés!
★

Ószi ruhákat és bármilyen kolmát a legjobban fest és tisztít
"KRISTÁLY" KELMEFESTŐ-GYÁR
Teléfono 888
CLUJ
Teléfono 888

★
Szőrme és fonalfestés!
★

Legolcsóbb nélkülözhetetlen bezerzési forrás az **Uránia divatház** Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 64. Uránia-mezővel szemben. Straco 168

A Keren Kajemet Löjiszráél egy esztendeje

Fekete és fehér vonalak játéka előttünk, amelyek mégis sulyosan komolyak. Hosszabb-rövidebb vonalak, de mindegyik nehéz, lelkes, komoly munka jele. A Keren Kajemeth grafikonja egy év Palesztinamunkájáról számol be és első pillanatra is megállapíthatjuk, hogy ez a munka a fejlődés jegyében folyt le. Ez a megállapítás azonban csak a szem munkája, mely összehasonlítja a hosz-

szabb és rövidebb vonalakat, egymásmellé állítja, hogy így tüntesse fel a fejlődés mértékét. Az igazi zsidó szív azonban nem bocsájtkozik ilyen grafikonos megállapításokba és nem elégti ki, hogy az ez évi munkát jelző fekete vonal mögött mennyire visszamaradt a múlt év fehér vonala. Az igazi zsidó szív csak egyet lát és ez az, hogy ez a munka sem elegendő és ez az eredmény, ha viszony-

lagosan olyan szép is, korántsem felel meg az erdélyi zsidóság teljesítőképeségének. Bizonyos, hogy a fejlődés igen nagy. Bizonyos az is, hogy ez az összehasonlítás derék biztatója az új, elkövetkező esztendő munkájának. Azonban korántsem jelenti azt, hogy a legkevésbé is meg lehetnénk elégedve a múlt esztendő munkájával és e grafikonra a jól elvégzett munka tudatával tekinthetnénk. Meg vagyunk azonban győződve arról, hogy e grafikon mindenkit egy dologról feltétlenül meggyőz: ime, a legkisebb erőlködés mellett ahhoz, hogy az eredmények megszerződjenek. Tehát a további fokozott munkának a mostani eredményeknek százszorosát kell jelenteniük.

De hadd kísérjük némi kommentárral ezt a grafikon, melynek számai amugyis beszédesek.

Három grafikonot lát it az olvasó. Az egyik a városok általános összegszerű eredményét mutatja be, a második a lélekszám arányában fejezi ki a munka eredményét, a harmadik pedig a havonként fejlődő munka hullámvonalát adja meg

A városonkénti eredmény

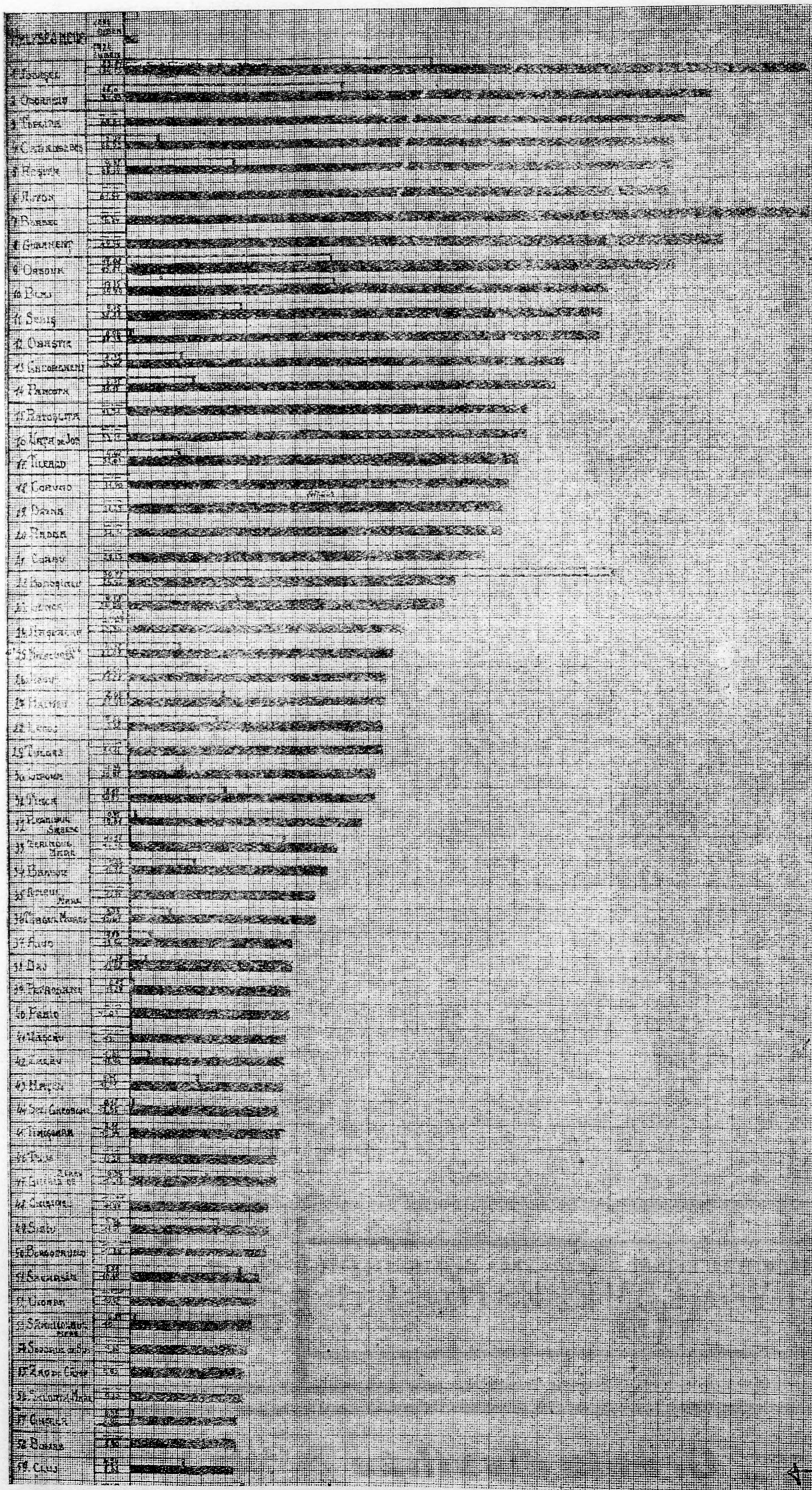
élén Temesvár áll, amely 100.000 lejen felüli összeget ért el, 1,53-szorosát tavalyi teljes eredményének. Közvetlenül utána Kolozsvár, Nagyvárad és Marosvásárhely következnek. Ezek a számok az augusztus 15-éig lefolytatott munka eredményei és máris örömmel jelenthetjük, hogy mind a négy első helyen álló városnak Keren Kajemeth munkája már elérte, sőt felülmulta a 100.000 leit

A grafikon legszebb, legértékesebb vonalát Maroshévíz—Toplița mutatja. A kis marosmenti városka 29.000 leit meghaladó összeget gyűjtött össze, míg a múlt évben egyetlen banit sem adott lakossága Eric Jiszráél földjének megváltására. Amilyen szégyenteljes volt az, hogy a múlt évben a grafikonban Toplița egyáltalán nem szerepelt, annyira biztató és elismerésre méltó, hogy egyetlen esztendő alatt számarányát meghaladva, kilencedik helyre jutott a listában.

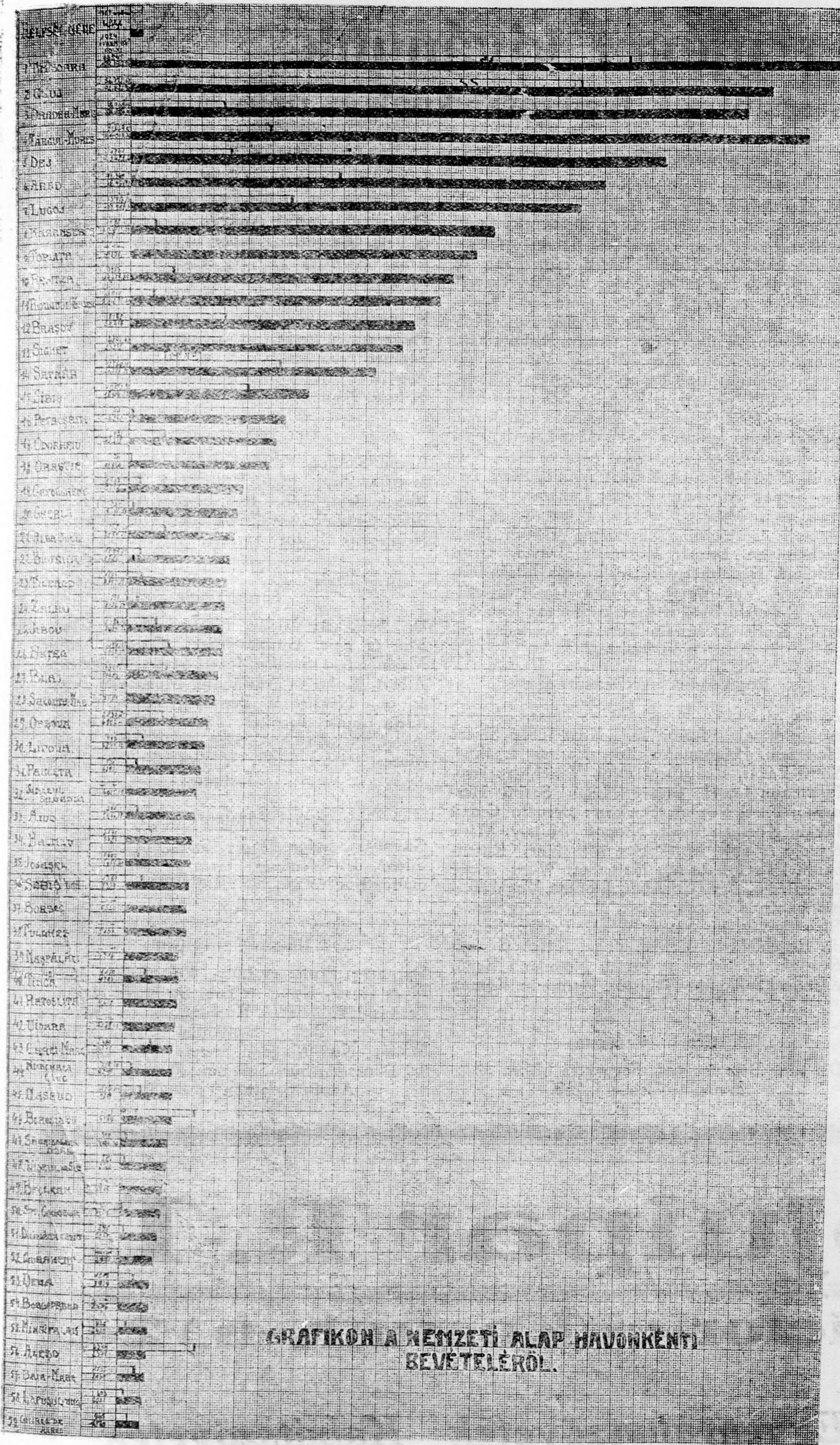
Ha összehasonlítjuk a múlt évi eredményeket az ideiekkel, akkor azt látjuk, hogy igen sok olyan helység van, melynek nevét a tavalyi kimutatásban nem találhattuk meg, azon egyszerű okból, mert — Eric Jiszráélért nem dolgoztak semmit. A mostani kimutatásban pedig már olyan helyet foglalnak el, hogy bizony felülmulják azokat a helységeket is, amelyek a múltban már aktív munkát fejtettek ki. Ilyen helységek: Nagyszalonta, Szilágysomlyó, Borszék, Tölgyes, Nagyfalva, Ratosnya, Marosujvár, Gurahonc, Borgóprund, Tövis, Torda, Kisjenő, Kraszna, Radna és még 19 olyan helység, amely 1.500 leinél kevesebbet gyűjtött.

A múlt évi munkához viszonyítva a legszebb fejlődést Petrozsény mutatja, amelynek ez évi jövedelme 285-szöröse a múlt évi munkának. Értékes fejlődést mutat ezután Szászváros, Szamosujvár, Szászrégen, Karánsebes, Nagyvárad, Gyergyószentmiklós, Beszterce, Telegd, Zilah, Nagyenyed, Bethlen, Resica és Tasnád.

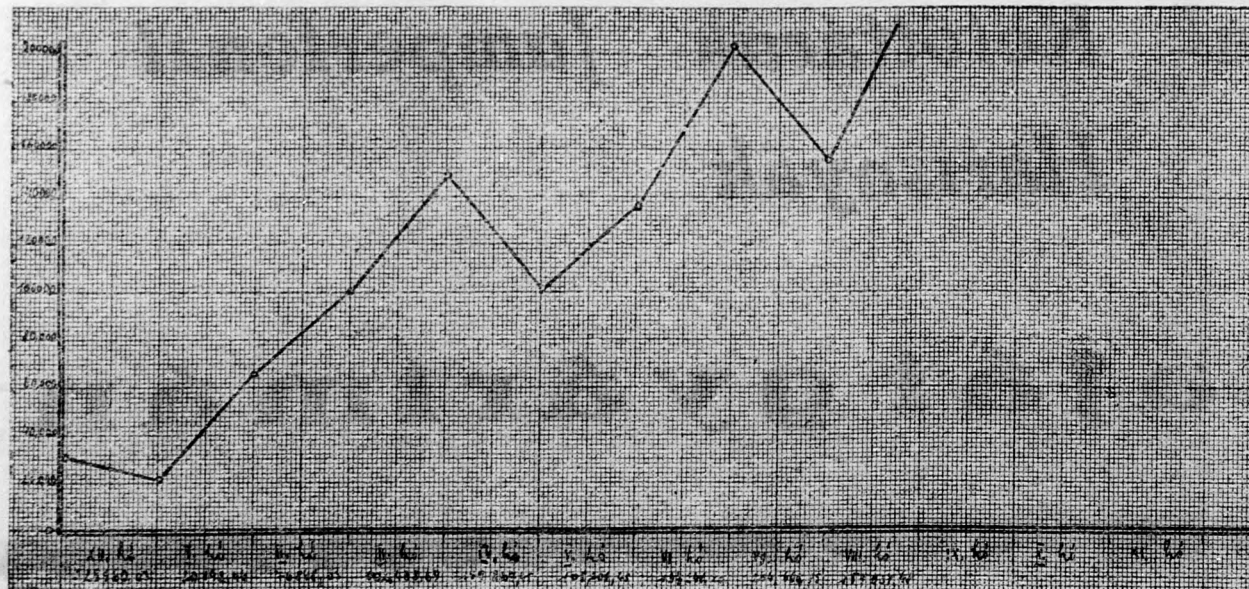
GRAFIKON városonként a zsidó lakosság fejenkénti hozzájárulásáról a Keren Kajemeth Löjiszraelhez

GRAFIKON a Keren Kajemeth Löjiszrael 1923 és 1924 évben városok szerint elért eredményéről [Lélekszám szerint]

GRAFIKON A NEMZETI ALAP HAVONKÉNTI BEVETELÉRŐL.

mutatja be a fejlődést a második grafikon. Talán több véletlenségnél *ujjmutatás* és *utmutatás*, hogy e lista élén az a *Jószáshely áll*, amelynek a múlt esztendőben különös rendeltetésből sorsul adatott, hogy megismerje a gálut minden keserűségét és ezzel ráeszmélyen arra a tanulságra, amely mindannyiunkra vonatkozik: Erec Jiszraél felépítésében kivétel nélkül, minden erőnk megfeszítésével ki kell vennünk a részünket. A jószáshelyi zsidóság sorsa egy általános jelenség megnyilatkozása. Jószáshelyen minden egyes zsidó lélekre 134 lei esett, utána Székelyudvarhely, Toplija, Karánsebes, Resica, Ajtón, Borszék következnek. Természetesnek látszó jelenség, hogy minél nagyobb egy város, annál kevesebb esik egy lélekre. Aránylagosan a nagy városok között Erdély legnagyobb zsidó közülete. *Nagyvárad mutat fel viszonylagosan legszebb eredményt*, ahol majdnem 5 lei esik minden egyes lélekre. Temesvár 45, Kolozsvár 59-ik helyen áll.

Ez a lélekszám szerinti összehasonlítás szinte keserű és groteszk visszamaradást mutat azzal az elvvel szemben, melynek keresztülvitele minden zsidónak a leg-szentebb feladata.

Mindennap egy leit!

Ez az a jelszó, amelyet intenzív munkával valósággá kell tennünk. Sajnálattal állapíthatjuk meg, hogy nagyon-nagyon messze estünk ettől és bizony csak 30 olyan helység van Erdélyben és Bánságban, ahol *havonta és fejenként legalább egy leit adnának*. Ha egyetlen egy esztendőben keresztülvinnők ezt a jelszót, akkor egyetlen egy esztendő elég volna ahhoz, hogy Erec Jiszraél földje teljesen a mienk legyen, hogy a régi Szentföldön az új hon felépülhessen. *Egyetlen egy esztendő elég lenne ahhoz, ha a világ zsidósága összefogna, hogy a 2000 éves gálutsors véget érjen.*

A grafikon harmadik rajza a havonkénti emelkedés számát

mutatja. Ez a hullámvonal tulajdonképeni lendülését februárban veszi, amikor is *Pollák Adolf*, berlini kiküldött akciója révén az intenzív munka megindult. A február hónap már egy óriási emelkedést mutat, amely augusztusig egyre nő, hogy azután látszólagos visszaeséssel, szeptemberben megint gyors emelkedést mutasson. Bátran állíthatjuk, hogy a havi kettőszázezer lei az a minimum, amely ennek az esztendőnek havonkénti átlagát kell adja.

Ugy érezzük, hogy a rós-hassáná alkalmával kedvesebb ajándékot a Keren Kajemeth nem adhatott munkatársainak és hiveinek, mint ezt a grafikont, amely becsületes mérlege egy elmúlt esztendő munkájának és minden szónoklatnál lelkesítőbb és buzdítóbb elkötelezője az új esztendő Keren Kajemeth munkája számára.

ESZROG
 érkezett nagybani eladásra
HÖNIGSBERG N. F.
 déligyümölcs nagykereskedőhöz, Oradea-Mare
 Piata Mihai Viteazul 2. szám, az udvarban.

aje
 rántsem felel
 eljesítőképes-
 fejlődés igen
 ez az össze-
 z új, elkövet-
 k. Azonban
 a legkevésbé
 a múlt eszt-
 fikonra a jól
 ekinthetnék.
 öződve arról,
 egy dologról
 a legkisebb
 hogy az ered-
 ek. Tehát a
 k a mostani
 t kell jelen-
 kommentárral
 ámai amugyis
 az olvasó. Az
 összegszerű
 sodik a lélek-
 munka ered-
 a havonként
 át adja meg
 dmény
 00.000 lejen
 153-szorosát
 Közvetlenül
 i és Maros-
 a számok az
 atott munka
 mmel jelent-
 első helyen
 eth munkája
 100.000 leit
 legértékesebb
 a mutatja. A
 000 leit meg-
 össze, míg a
 t sem adott
 djének meg-
 eljes volt az,
 konban Top-
 pelt, annyira
 hogy egyetlen
 meghaladva,
 stában.
 mult évi ered-
 or azt látjuk,
 g van, mely-
 átásban nem
 szerű okból,
 m dolgoztak
 ásban pedig
 ak el, hogy
 elységeket is,
 aktív munkát
 Nagyszalonta,
 lgyes, Nagy-
 , Gurahonc,
 la, Kisjenő,
 olyan helység,
 bet gyűjtött.
 viszonyítva a
 ény mutatja,
 285-szöröse
 kes fejlődést
 Szamosujvár,
 Nagyvárad,
 rce, Telegd,
 Resica és

נתיבה וחתומה טובה

Boldog ujévet kívánunk

összes rokonainknak, barátainknak, ismerőseinknek és üzletfeleinknek:

Cluj-Kolozsvár

Özv. Léb Sámuelné, Adler Adolf, Diamanstein Lázár, Sámson Mórné, Eisenstädter Samu, Czodík és Hirsch, Ékszerárugyár, Rados & Co., Favorit csokoládégyár, Sugár és Deutsch, Walter Béla, Kohn Armin, özv. Hirsch Mórné, Falk Imréné, Grün Sámuel, Goldmann Emil, Réger Fülöp, Salamon Emanuel, Farkas Lajos, Baumzweig János, özv. Friedman Samuné, Kende Lípótné, Holländer Sándor, Bodner Benjamin, Lieberman Béla, Jakobovits Andor, Weitzner Pálné, Steinberger Herman, Rosenberg Lajos, Landmann Zsigmond, Ernszter József, Weisz Mártonné, Imre Lajos, Simon J. Glasner Benjamin, Dorma kötőszövőgyár, Sándor Testvérek, Baumzweig és Rosenfeld, Blumenfeld és Simon, Jakab Ernő és neje, Nussbächer Samu, Fischer Kálmán és családja, Ausländer Rudolf és neje, Ausländer Lajos és családja, Grünblatt Samu és cs., Noszin Mórítz, Saumel & Co., dr. Blank és dr. M. Harnik ügyvédek, Moskovitz Miklós Ageco r. t. képviselője, dr. Neumann Vilmos, dr. Glasner Izsák és neje, Fenurlicht Andor, Biró Imre, Preisler Etus, Rosenberg Mátyás, Wolheimer Vilmos, Sigmund Aschenberg, Geisst Adolf keresk., „Standard“ írógép vállalat, Eckstein Hermanné, dr. Boskovits Henrik, Katz és Bernát, Rosenzweig Antal héber könyvkeresk., László J.

Oradeamare-Nagyvárad

Kertész László, Rippner Vilmos, London Lajos, Klein Vilmos, Rosenberg Jenő, Gutfried és Herskovits, Vajda Testvérek, Lloyd kávéház, „Lucullus“ falatozó, Weinstein Jenő borkereskedő, Elite kávéház, Kohn Henrik ékszerész, Old England keztyű és harisnyakereskedő, Biró Andor, Schreier Mór, Rothbart A. Ede, Ardos Frigyes, Glückmann Izidor, Horváth Emil, dr. Gáspár Miksa, Rosenzweig Béla, Weiss Kálmán, Katz Rudolf, Rosenberg Emil, Geró Lajos, Schwartz Márton keresk., Vadas és London, La Carneval, Grünwald Hermann ékszerész, Berger Simon és Tsa, Róth M. férfidivatkeresk., Stern József vaskeresk., Goldstein Sámuel órakeresk., Schwartz Ferenc, Schwartz Jakab fakeresk.

Târgulmureş-Marosvásárhely:

Simon Márton bankigazgató, Epstein Izidor, Mendel Adolf, Citrom Hermann, Szilárd Samuné, dr. Kállai Béla, Kohn Ödön „Reclam“ áruház, Izrael Sámuel sütődeje, Sándor és Tsa, Weisz Elek cég, Junger Jakab cég, Láng & Co., Fritsch Izsák kereskedő, Salamon Testvérek, Diamantstein & Felser, Goldstein Testv. Vécsei Lajos, Erdélyi Mór, Láng Márton, Molnár Sándor Wolf Viktor mérnök, Kohn Izsák, Sporn Jenő, Kohn Mór, Molnár Vilmos, Tihányi Lajosné, dr. Citrom Lázár, Járai Simon, Katz Adolf, Reitmann Rózsika, Schwartz Mórítz, özv. Izsák Ferencné, Ausländer Sándorné, Bernát Samu keresk., Reich Mór keresk., Farkas orth. koser vendéglős pártfogóinak, Vas Jenő, Mund Sámuel, Krauss Armin, Fürst Lajos, Slepák Abrahám, Ferenc Lázárné, Schöffler Bernát, Mihály Károlyné, Breszlauer Mária, Deutsch és Braun, Lieberman, Hirsch Jenő, Lichermann Dávid, Rosenfeld Dávid, Grün Adolfné, Hirschhorn Bözse, Farkas Izsák, Dán Mózesné, Vas Albert, Horváth Armin vezértitkár, Reissfeld Miklós keresk., Mózes Jenő keresk., Kohn Benjamin keresk., Schwartz Simon keresk.

Reghinulsasesc-Szászrégen

Aviva „Jehudit“ Hitachdut és ösz. Aviva-csoportoknak, Márton Béla, Katz József, Sines Hermann, Hauptmann Leó, Farkas Izsákné, Simsi Lázár, Rosenberg Pepi, Weichherz Izsó, Neumann József, Glaser Hugó, Szabó Hermann, Fixel Vilmos, Schwartz Bernát, Gidáli Jakab, Korsuch Izsák, Klopót Mihály, Márk Károly és neje, Moskovits Mihályné, Rosenbaum Pál, Friedmann Hajnalka, Weiss Izidor és családja, özv. Goldstein Lípótné, Vogel Hermanné Gold Abrahámnak, Schwertberg Izsák, Blau Armin, ifj. Szabó József, Pollák Samu, dr. Rosenfeld S. ügyvéd, Fogel József Genuth Évának, dr. Schwartz József, Neumann Benő, Kleinfeld Salamon, Goldstein Hermann, Krausz József.

Crasna-Kraszna

Dr. Löw Béla ügyvéd, Fegyveres Miksa állatorvos, Goldstein Jakab.

Bistrița-Beszterce

Hoffmann Jenő és neje, Redlich Salamon és neje, Edelstein Jakab és neje, dr. Eskelesz Miksa és neje, Léb Aron és neje, Fürst Gusztáv és neje, Gewürts Károly és neje, Rosenfeld Antal és neje, Herczeg leányok, Birkenfeld István, Kallus Lajos és neje, Hamburg Lípót, dr. Pauker Leó, Redlich Vilmos és neje, Kaufmann Benő és neje, dr. Leherf Izrael, Pfeiffermann Ignác, dr. Herceg Ignác, Berlad Sámuel, Godel Salamon és neje, Grünberger Arnold és neje, Koffler Rózsa, Rachmuth Izrael és neje, Knopfler Zsigmond, Hermess A. G.

Gherla-Szamosujvár

Braun Sándor, Fröhlich Israel, Hirsch Simon és neje, Vajda Elek, Roth Jenő, Teleki Samu, Nasch Béla, Godel Izsó, Fischer Albert, Köves Ilke, Gottlieb Antal, Waldmann és Schwartz, Herskovits Izidor keresk., Herskovits Adolf keresk.

Turda-Torda

Dr. Schwartz Izidor, Fischer Manó, Glancz Mór és neje, Günau József, Citrom Arthur, Marmorstein Sándor, József Samu, Weissberger Albert, Kohn és Ausländer, Moskovits Bernát és cs., Nussbaum Bertalan, Kálmán Jenő, Klein Ignátz, Frenkel Márton, Deutsch Hermann, Nussbaum Antalné, Gross Elek, Benach Mózes, Pártos Adolf, Grünwald Zoltán, Steiner Márton.

Sighet-Máramarossziget

Gavallér Sándor, Hager Samu és cs., Fuchs Edéné, dr. Edenburg Ferenc és cs., özv. Zelmanovitsné és cs., Kisselnik Eliás és cs., Lebovits Pál és neje.

Uioarä-Marosujvár

Sternberg Böske és Lilly, Rosenberger József, Illyés József, Kohn és Léb, Steinherz Herman, Farkas Jakab, Izsák Rózsika, Mayer Emanuel, Berkovits Bella, Benjamin Rózsika, Blond Manó, Kiss Magda, Szende Irén, Gál Béla, dr. Dénes Arthur, Salamon Ferenc, Izsák A. Adolf, Salamon és Goldstein.

Gyapjuipar R.-T.

Cluj, Cal. Victoriei (Kossuth-u.) 24

Ruhaszövetek Egyenruhaszövetek Kabátszövetek

Szőnyegfonal Kötöttárak Jumperfonal

Harisnyák

Lloyd 2898

Minden saját gyártmány!

Rappaport
Lázár, Géza
Ákos, Grün

Gombó Zsolt
Lajos, Gross
Mórné, Spilner
Pál, Gottlieb

Vámos Leó
Jenő, Izrael
Bernstein János
Hermann, Hirsch
Henrich, W.

Aviva „Zohar“

Dr. Löwster
St.

Tel.

Test

Aiud-Nagyenyed

Rappaport Henrich, Fenichel Mór, Fenichel Lázár, Génád Dávid, Benyovits Mór, Löbl Ákos, Grünfeld Izidor, Czeizler Mihály, Görög Béla, Izrael Adolf.

Korund-Korond

Özv. Stein Dávidné.

Zerindulmare-Nagyzerind

Gombó Zsigmond, Schwartz Sámuel, Ehrenfeld Lajos, Gross Hermann, Weiss Albert, Eibensütz Mórné, Spitzer Frigyes, Krauss Mór, Pajor Pál, Gottlieb Ignác, özv. Klein Fülöpné, Weiss Emánuel.

Satumare-Satmár

Kohn Manó.

Petrosani-Petrozsény

Vámos Leó, dr. Stern Manó, Weiss Mór, Hercz Jenő, Izrael Mózes, Drathler Hermann, Barissia, Bernstein József, Horváth Béla, Reingewürtz Hermann, Hercz Rudolf, Mahler Ignác, Hercz Henrich, Hirsch Mihály, Bretter Márton, Rab Henrich, Wolf Ernő, Grünfeld Dezső, Horváth Sándor.

Huedin-Bánffyhungar

Mendelsohn Mózes.

Albailulia-Gyulafehérvár

Aviva „Zohora“ Hitachdut és ösz. Aviva csoportoknak.

Álesd-Élesd

Stern Bertalan.

Oraştie-Szászváros

Dr. Löwerstein Lajos, Barissia, Nusbaum Manó, Stern Manó, Stern Nándor.

Marghita-Margita

Weinberger Andor.

Ratosnea Ratosnya

Heller Izsó.

Násăud-Naszód

Siegelstein Adolf, Schön Mendel, özv. Pollák Márkusné, Herskovits Salamon, Túzes Mór, Moskovits Dávid

Ghiriş de Aireş-Aranyosgyéres

Salamon Izrael, Fried Benjamin

Beclean-Bethlen

Indig Lázár, dr. Eidinger Herman, Kornbaum Mordechaj

Resiţa-Resicza

Kálmán Dezső, Klein Bernát

Lugoj-Lugos

Dr. Kischner Arnold ügyvéd

Braşov-Brassó

Gál Albert, Deitel Emanuel

Odorhei-Székelyudvarhely

Hirsch Herman, Hirsch Rudolf, dr. Ács Lajos, Farkas Samu, Gottesman Vilmos, Izsakovits Bernát, dr. Kálmán József, Löbl Mendel, Salamon Béla, Sámson Lajos.

Lipova

Schwartz Adolf és családja

Mercuria.Niraj-Nyárádszereda

Izsák Benci

כתובה וחתומה טובה
 kíván minden hívének, igaz zsidó szívvel
Glasner Akiba
 főrabbi, Cluj

Erdélyrészi Palesztina Hivatal

כח"ט

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség központi irodája

dolgos ujesztendőt kíván minden elvtársnak

כח"ט

A Keren Kajemeth Löjisrael Erdélyrészi Irodája

minden jót, boldog új évet, eredményes K. K. L. tevékenységet kíván a Zs. N. Sz. Vezetőségének, a K. K. L. Biztosoknak, Aviváknak, Barissziáknak, valamint a K. K. L. minden munkatársának és a K. K. L. minden hívének

כח"ט

Aviva „Herzlíjja“ Dej boldog újévet kíván minden zsidó testvérének, kik a Keren Kajemeth Löjisrael munkájukban támogatták.

Az Árvagondozó valamennyi tagjának és az árvaügy minden igaz barátjának boldog újévet kíván az

Erdélyi Zsidó Árvagondozó Központi Bizottsága

A Zs. N. Sz. dési csoportja כח"ט kíván összes társ csoportoknak.

Erecz Jisrael erdélyi koloniájának

tagjai azzal kívánnak boldog új esztendőt, hogy Erdély zsidósága ne feledkezzék meg mivel tartozik Erecz Jisraelnek

Aviva „Hadassa“ és Aviva „Margalit“ Oradea-Mare a Hitachdutnak és összes Aviváknak

A „HAGGIBBOR“

zsidó sportegyesület vezetősége minden jót kíván az új esztendőre a Zs. N. Sz. vezetőségének, valamennyi zsidó sportegyesület tagjainak és a zsidó sport híveinek

Központi Palesztinahivatal, Cluj

az összes Palesztina Bizottságoknak és Palesztináért dolgozóknak lelkesedést és kitartást kíván az újévben Erec-Jisraelért végzendő nagy munkához

Aviva „Cijona“ Dej

boldog újévet kíván a Hitachdut és az ösz. Aviva csoportnak.

„Barissia“ Dej

boldog újévet kíván minden Aviva és Barissia testvérének és azok hozzátartozóinak.

Dolgos, boldog és eredményes ujesztendőt kíván valamennyi Aviva-testvérnek
SZÉKELY BÉLA

כח"ט
Rados & Co. Cluj

Calea Regete Ferdinand

Hirsch Abraham Dej
A Zs. N. Sz. Központi Vezetőségének
כח"ט

Ismerőseinek boldog újévet kíván
ÖHLBAUM ETUS

Technica RT. Târgu-Mureş

Telefon 336 Sürgöncim: Technica Târgu-Mureş

Famegmunkáló gépek „FRAMAG“
 Vas- és fémmegmunkológépek
 Benzín- és elektromotorok
 Gőzgépek
 Gépolajok, towotte, kátrány, aszfalt fedéllemez
 Szinbőr-, teveszőr- és Balata gépszijak
 Varró és kötőszijak
 Malomberendezések és malmászati cikkek
 Műszaki és elektrotechnikai cikkek
 Szerszámok és precíziós műszerek
 Kő- és könyvnyomdai, továbbá könyvkötészeti
 és kartonage berendezések
 Grafikai anyagok

Testvérvállalat: **Technica, Bucurest**

DEUTSCH ZSIGMOND és TSAI
flüszér- és gyarmatáru kereskedése
boldog új évet kíván ügyfeleinek.
Minden további értesítés nélkül.

BRAȘOV

Fändrich Vilmos és Béla
ékszerész

BRAȘOV

Ksziva vachszime tajve für alle Bekannte
und Freunde
Salamon Werber Brașov

Lancet M. Fiai
Târgumurás

Léb Fivérek

Cluj

Tungsram R.-T.

minden jót kíván az új évre zsidó üzletfeleinek

כח"ט

KOHN MÁRTON

Târgumurás

Riegelhaupt Sándor

Petrosani

**Dr. Smilovits
és Gerson Mátyás**
fatermelők

Târgumurás

Emanuil Salamon & Co

Cluj
Piața Mihai Viteazul 40

Rosenzweig Cheskel Dej
Boldog újévet kíván rokonainak és minden
cionisia ismerősének

Boldog új évet kívánok cégem összes
vevőinek

STERN ANTAL Burger Albert sörfőzdéjének keresk. igazgatója
TÂRGUMURÁS

Reimann M. Léb, Iclodul-Mare

Boldog újévet kíván üzletfeleinek és
rokonainak.

Nemes Illés

Dej

„METROPOL“
kávéház tulajdonosai

CLUJ

Sonnenfeld & Neufeld S. A.

Cluj

Hegyesi Jenő

Dej

Salamon Testvérekboldog új esztendőket kívánunk zsidó üzletfeleinknek,
ismerőseinknekGhiriș de Aireș
Aranyosgyéres

כח"ט

MARKOVITS LŐRINC

a „PATRIA“ kávéház tulajdonosa

CLUJ

Ageco r.-t.

Cluj

Rados & Co

Cluj

Calea Regele Ferdinand

Weisz Adolf Dej

T. üzletfeleimnek, rokonaimnak és kedves ismerő-
seimnek ez úton kívánok כח"ט

Franck Zsigmond

Dej

Grün Sándor lisztkereskedő

CLUJ

Széchenyi-tér 39

Baumzweig, Rosenfeld & Co.

Cluj

Salon „Pompadour“

Cluj

Rosenzweig M. Jehuda Dej

Cion munkásainak כח"ט

„Tacămul“ ezüstárugyár HOCHMAN JAKAB
Cluj

Waldner Mór

Cluj

Déri Lajos

Cluj

Szabó Jenő

Cluj

Spitzer Mór és családja

Cluj

Rosenfeld József szeszkereskedő

Târgu-Mureș

Parfumeria „IDEAL“

Târgu-Mureș

VÉRTES IGNÁC

Borosineu

Biró és Wolf cég

Dej

Léb Testvérek fatermelők

Cluj

„ORIENT“
Hirschhorn és Barabás

Cluj

DÉRI LAJOS szücsmester
Str. Memorandului (v. Unió-u.) 3. Telefon 12-12

Erdély legre-
gibb és leg-
szolidabb
szücsárúháza.

★
LEGUJABB MODELLEK

Megbízható,
felkiismeretes
k szolgálat!

Engross!

Kendők

Engross!

kötött-szövött és rövidárucikkek legolcsóbb beszerzési forrása az

„ORIENT“

import cégnél Cluj, Strada General Neculcea 2 (Renner-palota)

Cégtulajdonosok: HIRSCHHORN & BARABÁS

★
Telefon 43

Telefon 43

Katz és

D u x M
r o k

Dr. Á g

Kalmár József

Szenes Hen

Első

Kr

N

B
ismerőseinek
IZRAEL
Cluj,

Ös

sel

Szolid á

Grünv
női divatk

Katz és Farkas Dej
vevőinek rokonainak

ROSENFELD SÁNDOR
Erdélyrészi Palesztinahivatal titkára
Cluj

Baumzweig Jancó
Maradék Áruház C. R. F. 65. Cluj

Dux Mór Dej
rokon- és hozzátartozóinak

LÁZÁR M. SIMON
TURDA

HALA DE COLONIALE
fűszer csarnok
CLUJ
Hosszu u. 1.

Dr. Ágai Andor Dej
rokon- és ismerőseinek

STERN FISCHL
hitk. elnök és családja
SIGHET

Kalmár József Arad
elvbartáinak és ismerőseinek
b. u. é. k.

Nussbacher és Schmidt
Aiad

Szenes Henrick Arad
elvbartáinak és ismerőseinek
b. u. é. k.

Dr. Halberg Gyula
Bistrița

ALBERT FISCHER & COMP.
butornagykereskedők
Cluj

Roth Hermann cipész
Cluj, Szép-utca

CENTRAL ENGROS
Dr. Sámuel Jenő
Cluj

Első Erdélyrészi Ékszerárugyár
Cluj

SZÉKELY BÉLA
az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség főtitkára
Cluj

Judovits Lázár
Cluj

Krausz Testvérek cég
Tárgu-Mureș

B. U. É. K.
ismerőseinek, jóbarátainak és vevőközönségének
GRÜNWALD és STEINER női divatkülönleges-
ségek áruháza Cluj, Piața Unirii 12.

Nussbaum Testvérek
Tárgu-Mureș

B. U. É. K.
„BARZEL” vasizlet Cluj, Piața M. Viteazul

B. U. É. K.
ismerőseinek, jóbarátainak és vevőközönségének
IZRAEL JÓZSEF & Co SZÜCSÁRUHÁZA
Cluj, Calea Victoriei (Kossuth L.-u.) 2.

MEZEI GÉZA,
Lusztig és Heimlich cég képviselője
Cluj

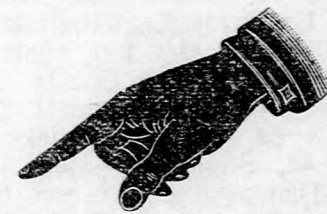
László & Bergner
Cluj, Strada Regina Maria 13

BERMANN WOLF
CLUJ

Olcsón és jól a

RENAISSANCE

női divatáru-
házban Cluj,
C. Reg. Ferdinand 15
vásárol. Pontos kiszolgálás!
Szabott árak!

Őszi és téli divatujdonságaink

selyem, szövet, bársony és flanelekben

Szolid árak!

Garantált minőségek!

Grünwald & Steiner
női divatkülönlegeségek áruháza

megérkeztek

Cluj, Piața Unirii 12.
Telefon 961. Telefon 961.

gross!

rrása az

ota)

fon 43

A K. K. L. a zsidó Palesztina földjét vásárolja vissza. Az Erdélyi kolónia földjének visszavásárlására 1924-ben . . . 2,000,000— Lei kell összegyűjteni. — Eddig begyűlt . . . 963,511.09 —
Hiányzik még: 1,036,488.91 Lei

XX. sz. kimutatás

A Keren Kajemeth L'jisraél Erdélyrészi Irodájába 5684. Ab 16.-Elul 1. a következő adományok folytak be

Adományágak szerint:

Részletezetlen	20,000.—
Fim	17,828.25
Persely (213 perselyből)	17,612.28
Erdélyi kolónia	17,426.25
Fuadomány	8 152.—
Templomadomány	2,100.—
Értékért	490.—

1924 aug. 15 szept. 1-ig befolyt: 83,608.78

Helységek szerint: * = K. K. L. biztos (—) levő összeg az egyes helységeken az ez évben elért K. K. L. eredményt jelzi: Timisoara: * K. K. L. iroda: 20,000 (106 035.96), Lugoj: * Deutsch Béla 11,282.15 (43,516.19), Targu-Mures: * Dr. Erdélyi Emil 24,300.13 (74,413.85), Petroeni: * Grünfeld Dezső 4,592 (17,833.—), Toplița Roman: * Ujhelyi Dezső 3,262 (32,497.—), Tudora: * Weinberger Jenő 3,033 (4,436.—), Hat g: * Ifj. Rothmann Sámuel 2,377 (8,111.50), Besitza: * Schwarz Géza 2,984 (27,138.24), Odorhei: * Hirsch Jenő 2,158.25 (12,437.25), Orsova: * Reicher Markusz 1,680 (8586.—), Marghita: * Grosz Sándor 1,500 (3263.50), Seini: * Friedl Kató 1,206.50 (—), Alba-Iulia Meudei Margit: * 1,091 (8,567.—), Deva: * Schönweiszer H-rmanu 840 (2,147.—), Na-aud: * Apfel Adolf 760 (4,671.—), Cuj: * K. K. L. iroda 735 (82,324.71) Iliu: * Dr. Rapaport Lipó: 677 (877.—), Huedin Dr. Farkas Manó: 420 (1,320.—), Gherla: * Herschkovits Benjamin 350 (9,545.56), Ci-tur: * Dr. Weisz Fülöp: 300 (—) Sanceru: * Ko-en-el: Ignác 240 (340.—), Tinea: * Müller Henrik 235 (3,088.—), Zorieu: * Deutsch S. 100 (—) Sabis: Katz Et-1: * 71.75 (—), Gheorgheni: * Dr. Klein Vilmos 60 (9,911.—), Zam: * Nasch Móritz 50 (—), Salonta Mare: * Dr. Kálmán Jenő 30 (7,313.—), Cehul Silv: * Klein Gizella 20 (170.—).

Részletezetlenül: Temesvári („Uj-Kor“ számaiban kimutatva) 20,000 Lei: 29,000

Palesztinai-m-előadás tiszta jövedelme: Targu-Murás 15,800 Odorhei: 2028.25 Lei: 17,828.25.

Mintaperselyek Toplița: Bermann Leon 670, Ujhelyi Dezső 200, Lugoj: Fillingier Thea 353, Neumann Lajos 200, Aviva „Mirjam“ 192, Koós Ödön 167.50, Targu-Murás: Nussbaum Testv. 510, Lancet M. fiai 455, Salamon Testv. 212, Wolster és Kertész 185, Schwartz Simon 152, Seini: Samuck Helén 201.25, Dr. Hegedüs Miklós 173.50, Iliu: Özv. Klopott Mórné 223.

Rendes perselyek: Alba-Iulia: (részletezve legk., 595, Resita: Deutsch Józsefné 130, Klein, Géza 93, Friedmann 75, Littmann T. 61, Solinsky Béla, Philip, Friedmann Abraham 60—60, Fischer Ella 54, Steiner 44.80, Goldstein Oszkár 42.50, Klein I 48, Schimmerling J. 40, Schwartz G. 48, kisebbek 1017.70, (1,834.—) Tinea: Federgrün Mór 60, Nussbaum Vilmos 50, Riesz József 45, Kohn Samu, Kappel Miksa 40—40, (235.—) Iliu: Lázár Sámuel 130, Stein Sámuel, Dr. Rappaport Lipót 1—100, Salamon Jakab 60, kisebbek 64, 677.—) Seini: Friedl Beláné 71.75, Simon Sándor 59.50, Aviva „Rachel“ 89, Singer Hermanné 50, Markovics Alice 80, Engel József 76, Löwy Sámuel 55, kisebbek 350.50, (1,206.50) Sabis: Katz Etel 71.75, Hat g: Gottlieb Géza 107, Lőrincz Hermann 100, Klein Ignác 102, Grün Sámuel 70.25, „Sindikátus“ 55.75, Sámuel Hermann 73, Abraham Sándor 54, kisebbek 265 (827.—) Targu-Mures: Schmiel Jakabné 116.75, Zillmann cukrász 92.25, Frits József 138.50, Hirsch Samu, 54, Izsák Jakab 45, Markovits József 47, Fürst Lajos 56, Dávidovits Lili 53.50, Láng Frigyes 65, Kelemen Sándorné 62, Gerson Mátyás 69, Ideal 1 0.35, József Emil 55, Vas Albertné 48.40, Dr. Citrom Oszkárné 45, Abraham, Códik & Co. 122, Schwartz Mór 100, Ausläder Sándor 41, Pollatsek Manó 80.45, Weiser Gizella 72, Berner Mór 53, Siegelmann E. 42, Siehermann H. 72, Rosenfeld D. 45, Kohn Sándor 54, Hamlet Mariska 45, Katz Irén 80, Weiss Elek 44, Sternberg Lajos 51.25, Deutsch és Braun 100, Diamanstein & Felsner 60, Rosenfeld József 100, Sándor Mór 117, Markovits Jenő 90, Keim Mihály 43, Serbu Lipót 90, Stein Erzsébet 56, Walter Péter 58, kisebbek 1 733.43 (5 911.88) Lugoj: Deutsch I. Sámuel 143, Neumann Löwenfeld 120, Spitzer Margit 109.50, Kiss „Aviva“ 107, Neumann Testv. 102, Dr. Berdach Hermann, Neumann Armin, Neumann Miksa, Neumann Hugó 1—100, Bruder idoda 88, „Barissia“ 82.70, Türke & Co. 75, Csamperlik Nussy 70.35, Huszár Vilmos 70, Deutsch Géza 70, Kling Ida 63.50 Epstein Sándor, Lineberger Ignác, Krausz Rezső 60—60, Dr. Kirschner Arnold 52.50, Schwartz Hermann 52, Wilhelm Sári 51.75, Deutsch Arthur és fiai, Popper Simon, özv. Wechsler Lipótné 50—50, Hermann Sándor 48, Wolf Vilmos 41.50, Türkl Alfréd, Brauch Sándor 40—40, kisebbek 1.212.85 (4,282.15) Toplița: Fritsch Aronné 128, Alter Béla 120, Smilovits faipar 119, „Barissia“ 116, Aradi faipar r-t, Bermann Markusz 1—100, Weinstein Sámuel 82, Mármar Mór 64, Blumenthal Testv. 60, Grünfeld Samu 60, Coloniale r-t. 49, kisebbek 104, 1.962.—) Lei: 17,612.28.

Erdélyi kolónia: „Barissia“ Turda dunamja javára: Kohn Lenke esküvője alk. begyűlt 539, Abraham Szerén és Léb József esküvője alk. begyűlt 337, kisebb gyűjtés 207 Lei: 1,083

Aviva Toplița dunamja jav. virágnapi gyűjtésből 1.300 Lei 1.300

Almási Armin Cluj dunamja jav. gyűjtésből: Fröhlich Israel Gherla 100, Almási Armin, Hirsch Gyula, Traub Aranka 50—50, kisebbek 285 Lei: 535

Sanceru-i Zsidók dunamja jav. Rosenfeld Olga és Porgesz Pál esküvője alk. Rosenfeld David gyűjtése: Rosenfeld Ignác 120, Porgesz Pál, Rosenfeld David Cluj, Rosenfeld Armin Cluj, Nasch József Huedin, Klein Jakob Huedin, Neumann Lajos Huedin, Havas Manó Huedin 1—100, Nasch Móritz Zám 50, kisebbek 80 Lei: 950
A Nagytézőbizottság II. dunamja jav. Dr. Weiss Fülöp Cristur N. J. B. üléseiről való távolmaradásért 300 Lei: 300

K. K. L. Bizottság Petroșani dunamja jav. Rub Sári és Glück Hermann esküvője alk. Braun Erzsébet és Rózi gyűjtése 172, Feienverker Matild és Reingewürz Herman esküvője alk. Rosenberger Janka és Reingewürz Zsiga gyűjtése 570, „Barissia“ 700 (Betelt begyűlt 5332) Lei: 1,442

„Barissia“ Petroșani dunamja javára 3,000 (Betelt, begyűlt 5,000) Lei: 3,000

„Barissia“ Lugoj dunamja javára a „Barissia“ pályázatból 700 (Eddig begyűlt 15 fa) Lei: 700—

Aviva „Mirjam“ Lugoj dunamja jav. Lindner Róbert 100, a „Kis Aviva“ június havi járuléka 100, Stern Ella és Deutsch Géza esküvője alk. Deutsch Géza, Stern Armin, Deutsch Lipót, Gerő Gyula 1—100 (Eddig begyűlt 4550) Lei: 600

„Debora“ Targu-mures dunamja jav. Erdélyi Mór gyűjtése: Goldstein Mici és Schwartz F. esküvője alk. 410 Grünfeld Margit esküvője alk. 500, Klein Piroška és Silbinger Mór esküvője alk. 226.25 (Eddig begyűlt 1661.25) Lei: 1,136.25

„Szerok“ Targu-mures dunamja jav. az ovoda záróünnepélyén begyűlt 100 (Eddig begyűlt 1,595 Lei: 100

Aviva Odorhei dunamja jav. Hirsch Gyula Rosmann Fridának az Avivából való kiváltásáért 100 Lei: 100

Lebovits Mór Resita dunamja jav. 1000 (Eddig begyűlt 2000) Lei: 1000

„Barissia“ Resita dunamja jav. Kálmán Dezső 100, kisebb 30 (Eddig begyűlt 1,157) Lei: 130

Aviva „Tik a“ Gherla dunamja jav. Schöntha Erzsébet és Salamon Nusi kézi munka megváltás címen 250 (Eddig begyűlt 1970) Lei: 250—

Aviva „Zahara“ Alba-Iulia dunamja jav. 500 (Eddig begyűlt 2,000) Lei: 500

Aviva „Ahava“ Marghita dunamja jav. 1,500 Lei: 1,500—

Dr. Herzl Tivadar halálának 20. évfordulója alkalmával a „Herzl“ erdőbe: Hadadi Zsidók kertje jav. Aviva H-tég gyűjtése: Klein Heinrich 200, Dr. Deák Lajos, Abraham József 1—100, Mayer, Léb Laci, „Sindikátus“, Salamon, Antal Zsigáné, Hirsch Ignác 50—50, Steinberger Béla 40, kisebbek 760 (Eddig begyűlt 36 fa) Lei: 1,500

Megbold Landau Lily Targu-Murás kertje jav. „Herzl“ gyászünnepélyen begyűlt 722 (Eddig begyűlt 14 fa) Lei: 722—

Nasaudi Zsidó Nők kertje jav. Friedmann Mariska és Paneth Rachel „Herzl“ napi gyűjtése 760 (Eddig begyűlt 87 fa) Lei: 760—

Schönauder Ella Lugoj kertje jav. „Herzl“ napon gyűjtésből 700 (Eddig begyűlt 15 fa) Lei: 700—

Zsidó Ifjak Kultúregyesületének kertje jav. Dr. Zimmermann Gyula 60, Gál B-la, Blum Zsigmond, Hollós Andor 50—50, Nussbaum Miklós, Hirsch Sándor, Lengyel Ákos 40—40, Gál Nándor 60, kisebbek 450 (Eddig begyűlt 19 fa) Lei: 840

Oraszi Zsidók „Herzl“ kertje jav. Reicher Markusz Orsova gyűjtése: Era 480, Dr. Nobel Sándor, Dr. Schwartz, Hera Alex, Fürst Rudolfné, Hell S., Reicher Markusz, M. Adolf, Teschner F., „Barissia“, Kugler Zsigmond 120—120, (Eddig begyűlt 80 fa) Lei: 1,680—

Turda Zsidó Népiskola kertje az Aviva és Barissia gyűjtése 1,950 (Eddig begyűlt 22 fa) Lei: 1,950—

Templomadomány: Petroșani Weiss Mór 100, Friedmann Zoltán 50, Lugoj: Putmann Andor 300, Reiser Adolf 200, Ifj. Neumann Miksa, Szidon József, Hermann Sándor, Neuman Ferenc 1—100, Sachs Zsigmond 150, Pollák Árpád, Bronfeld Sándor, Ifj. Gross Sámuel, Borat Rezső, Izrael Manó 50—50, kisebbek 180) (1,480—) Zortenc: Deutsch S 100, Targu-Murás: Deutsch, Fekete 1—100, kisebb 20, (220.—) Odo he: kisebb 30, Resita: kisebb 20, Cluj: Florenthal 100, Lei: 2,100—

Értékért: Targu-Mures: Menyász Károly utján 40, Salonta-Mare: Pollák Ica utján 30, Gheorgheni: Váróczi Teréz utján 60. Lei: 490—

A Keren Kajemeth L'jisraél Erdélyrészi Irodája.

NAGYBAN gyermekjátékokat, kötött- és díszműanyagokat legjobban KICSIBEN
Eisenstädter Fülöp és Társa cégnél vásárol Cluj,
Strada Regina Maria 13.
Gyermekkoscsik és kofferárak teljes kiárúsítása

BKM

Brünn Königsfelder Maschinenfabrik A. G.

képviselőlet és raktár

Mecano R.=T.

București

★

Kolozsvári fiók

Calea Victoriei 45. Telefon int. 306

★

Fűrészgyári gépek
Gyorsgatterek
Parkettgyári gépek
Furnirgép
Asztalosri gépek
Tűzfifaaprító gépek
Hydraulikus prések
Tüztöltő fecskendők

★

Kazánok legmodernebb kivitelben
Benzin-, nyersolaj-, földgáz- és szivógázmotorok
Drótpályák
Daruk és vasszerkezetek
Tüztöltő létrák

★

„TITAN“ speciális hajtószíjak nagy erők átvitelére a legalkalmasabbak

★

Prospektust és árajánlatot kívánatra küldünk.
Kedvező fizetési feltételek!

SEREBETŐSÉG...
KOLozsvár, S...
Pop, (Brassai-...
Telefon: Szerke...
és kiadóhivatal...
No. N. Sz. —
A kéziratok kizárólag...
szerkesztőséghez...
kéziratok...
dank vissz...

1924 október 2

Taga

Pár nappal...
látott napvilágra...
vezérgazdája...
derható pénzüg...
lenére a külföld...
Románia gazda...
lehetőségét álli...
az idegen tők...
életében remh...
hanem éppen...
fejlesztve roha...
A bankkormány...
feltétlenül ösz...
érzéseit szólalt...
Oromolu dezav...
Vintilat, de s...
hogy a banko...
tikai fogás vol...
a Canezat jár...
nek megszólalt...
meg az erkölcs...
déseit, melyek...
meg, saját ma...

A bankkor...
mit sem von...
mely demont...
ségi rohamát...
hogy Oromulu...
lajdonképen...
ratos a politik...
politikuskok k...
den bizonyny...
a bankkormány...
könnyen meg...
fogadkozása...
képen. Régi...
gatás igen so...
rosan inkább...
az egyszer ki...
hetetlen szer...
csere fel.

A bankkor...
kiszáradása...
akarat húzó...
vágya: a kül...
számára. Kis...
valójában az...
csak ezért fo...
ben passzív...
irányában h...
ügyminiszter...
semmiféle bi...
betöltésére. A...
magára, me...
hanem épp...
eddig minde...
külföldi töke...
ügyminiszter...
jól tudja, a...
anyag terüle...
szervezetel...
lendületre...
adva volnán...
melyeknek...
zavartalan...
földi töke b...
elengedhető...
bizalma áll...
és teljesítte...
feltételek, m...
egy szociális...
rend megal...
Mi, akik...
tökkel me...
kölcson sz...
nyilatkozat...
dementáló...
meg. Mi ab...